

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Formální vzdělávání netradičních českých studentů v Irsku

Magisterská diplomová práce

Olomouc 2024

Bc. Eva Vyoralová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

Formální vzdělávání netradičních českých studentů v Irsku

Magisterská diplomová práce

Studijní program: Andragogika

Autor: Bc. Eva Vyoralová

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jana Poláchová Vašátková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma „*Formální vzdělávání netradičních českých studentů v Irsku*“ vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

Podpis

Tuto stranu bych ráda věnovala poděkování mé vedoucí práce *doc. Mgr. Janě Polákové Vašátkové, Ph.D.* za čas a cenné rady, které mi věnovala. Především pak mé rodině, podporujícímu partnerovi a všem netradičním studentům, kteří se zapojili do výzkumu a bez kterých by tato diplomová práce nemohla vzniknout.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Eva Vyoralová
Katedra:	Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie
Studijní program:	Andragogika
Studijní program obhajoby práce:	Andragogika
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Jana Poláchová Vašátková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Formální vzdělávání netradičních českých studentů v Irsku
Anotace práce:	<p>Práce se zabývá netradičními českými studenty žijícími dlouhodobě v Irsku, jejichž primárním důvodem přestěhování se nebylo studiu. Teoretická část obsahuje strukturu irského vzdělávacího systému, definici netradičního studenta z české a irské perspektivy, definice motivace dospělých k dalšímu formálnímu vzdělávání, bariéry a formy podpory se kterými se netradiční studenti během vzdělávání mohou setkat. V empirické části práce je popsán kvalitativní výzkum a hlavní výzkumné otázky. Data byla sbírána formou polostrukturovaných rozhovorů. Tato část obsahuje interpretaci získaných dat od respondentů zapojených do výzkumu. Práce je zakončena diskuzí konfrontující teoretickou a empirickou část s uvedeným potenciálem pro další výzkum.</p>
Klíčová slova:	Vzdělávání dospělých, netradiční student, vzdělávání v Irsku, profesní dráha, terciární vzdělávání

Title of Thesis:	Formal education of non-traditional Czech students in Ireland
Annotation:	This thesis explores the scenario of non-traditional Czech students living long-term in Ireland, for those the primary reason for moving wasn't education. The theoretical part contains the structure of the Irish education system, the definition of a non-traditional student from Czech and Irish perspectives, the definition of adults' motivation for further formal education, barriers, and forms of support that non-traditional students may encounter during their education. Qualitative research and the main research questions are described in the empirical part of the thesis. Data was collected in the form of semi-structured interviews. This section contains the interpretation of the data obtained from the respondents involved in the research. The work is concluded with a discussion confronting the theoretical and empirical part with the indicated potential for further research.
Keywords:	Adult education, non-traditional student, education in Ireland, career paths, tertiary education
Názvy příloh vázaných v práci:	Ukázka rozhovoru
Počet literatury a zdrojů:	47
Rozsah práce:	101 s. (180,378 znaků s mezerami)

Obsah

Úvod.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Vzdělávání v Irsku.....	12
1.1 Struktura irského vzdělávacího systému	14
2 Netradiční student	17
2.1 Netradiční student v českém prostředí.....	18
2.2 Netradiční student v irském prostředí.....	19
2.3 Motivace dospělých ke vzdělávání.....	21
2.4 Bariéry ve vzdělávání dospělých	24
3 Nástroje podpory dospělých studentů v Irsku	27
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	31
4 Metodologický výzkum.....	31
4.1 Výzkumný problém a výzkumný cíl.....	31
4.2 Výzkumné otázky	32
4.3 Metodologie výzkumu a technika sběru dat.....	32
4.4 Výzkumný vzorek.....	35
4.5 Kvalitativní analýza dat	37
5 Interpretace dat.....	38
5.1 Důvod přestěhování do Irsku.....	39
5.2 Nejvyšší dosažené vzdělání a práce v Česku.....	42
5.3 Práce v Irsku.....	44
5.4 Motivy k dalšímu formálnímu vzdělávání v Irsku	46
5.5 Bariéry při vzdělávání v Irsku.....	58
5.6 Podpora netradičních českých studentů v Irsku	73
5.7 Význam formálního vzdělání pro netradiční studenty	87
6 Diskuze a shrnutí výzkumu	94
Závěr	99

Seznam literatury a zdrojů	103
Seznam zkratek	110
Příloha	111

Úvod

Předložená diplomová práce se zabývá netradičními českými studenty v Irsku. Migrace je přirozená a pracovní trh a s tím spojená poptávka se rapidně mění jak v Česku, tak i v Irsku. Spolu s rychle se vyvíjející se ekonomikou a technologiemi, se zvyšuje potřeba po vyšším nebo jiném vzdělání. Není tomu jinak u českých emigrantů v Irsku, kteří si z mnoha různých důvodů doplňují vzdělání.

Z kvantitativních výzkumů známe množství netradičních studentů v Česku i v Irsku, známe jejich motivace k návratu do formálního vzdělávání a víme, s jakými bariérami se setkávají. Konkrétně ale netradiční čeští studenti v Irsku jsou neprobádaná oblast, která může být přínosná v mnoha ohledech. Zkoumaní Češi, kteří si prošli českým vzdělávacím systémem a v určité fázi svého života se rozhodli emigrovat do Irska, se z nějakého důvodu rozhodli navrátit k formálnímu vzdělávání právě v Irsku.

Formální vzdělávání dospělých je samo o sobě velmi specifické prostředí, čeští dospělí studenti ve formálním vzdělávání v Irsku přinášejí mnoho podmětů ke zkoumání. Hlavní výzkumnou otázkou, kterou si tato práce klade je: **Jaké motivy vedly Čechy žijící dlouhodobě v Irsku k návratu do formálního vzdělávání?** následována je dvěma vedlejšími výzkumnými otázkami: **S jakými bariérami se netradiční studenti při studiu setkali?** a **Co českým netradičním studentům pomáhalo při studiu v Irsku?**

V jednotlivých kapitolách teoretické části budou představeny oblasti, které jsou pro výzkumnou otázku specifické a je důležité je definovat. Práce se opírá o českou i irskou odbornou literaturu, zdroje a výzkumy. První kapitola Vzdělávání v Irsku se zaměří na strukturu irského vzdělávání, specifika irského vzdělávacího systému a přiblíží některá statistická data.

Druhá kapitola je věnována netradičním studentům a je rozdělena do několika podkapitol zahrnující definici netradičních studentů v českém a irském prostředí a jejich proměnlivost v odborné literatuře. Na rozdíl od studentů počátečního vzdělávání, kteří svou vzdělávací dráhu zatím nepřerušili, mají netradiční studenti méně času na studium, ale vstupují do vzdělávání s pracovními zkušenostmi a s rozdílnou motivací. Specifickým motivům dospělých navracejících se do formálního vzdělávání se věnuje další podkapitola, následována definicí a dělením bariér, se kterými se netradiční studenti před nástupem či během studia mohou setkat.

V poslední kapitole teoretické části budou představeny vybrané formy podpory, se kterou se netradiční český student v Irsku může setkat a která mu může usnadnit návrat k formálnímu vzdělávání, pomoci překonat bariéry spojené s dalším formálním vzděláváním anebo přímo umožnit úspěšné dokončení studia.

V empirické části této práce je podrobněji specifikován výzkumný problém a výzkumný cíl. Cílem výzkumu je pak zmapování popsané situace u netradičních českých studentů žijících dlouhodobě v Irsku, jejichž primární důvod k přestěhování se do Irska byl jiný než návrat do vzdělávání. Výzkum se také zabývá významem dosaženého formálního vzdělání v Irsku pro české netradiční studenty. Popsán je i design kvalitativního výzkumu, metodologie výzkumu a technika sběru dat, použité analytické nástroje a formy kódování. Představen je také výzkumný vzorek a klíč, podle kterého byli respondenti vybíráni.

Cílem této diplomové práce je zjištění pozice netradičních studentů navracejících se k formálnímu vzdělávání, tedy jaké motivy je k návratu vedou, s jakými bariérami se setkávají a co jim je pomáhá překonat.

Zaměření této závěrečné práce, český netradiční student v Irsku, svádí k úvahám o komparaci terciárního vzdělávání v Česku a v Irsku. Samotný výzkum by byl jistě zajímavý, avšak cílem této práce je popsání zkušeností samotných českých netradičních studentů v Irsku, při jejímž čtení si čtenář, jistě student či učitel, sám porovná své akademické zkušenosti. Stejně jako autorka žijící v irském městě Cork, studující univerzitu v Olomouci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Vzdělávání v Irsku

Vývoj formálního vzdělávání v Irsku je úzce spjat s vývojem ekonomiky. Irsko flexibilně reaguje na poptávky trhu a monitoruje kvalitu vzdělávání. Doba je dynamická, pracovní trh se vlivem nejen nových technologií rychle vyvíjí a potřeba přizpůsobovat se a flexibilně reagovat je stále silnější, nejen v České republice, ale také v té Irské. Ta navíc v posledních třech desetiletích zaznamenala takový rozmach, že pro něj v publikacích vznikl i termín Keltský tygr (Celtic tiger). Zaostalé zemědělské zemi, závislé na Velké Británii, se vstupem do Evropské unie (EU) v roce 1973 otevřel trh a umožnil vstup velkých firem a zahraničních investic. Liberální trh práce, pracovníci mluvící anglicky, rozumná mzdová politika, příliv financí z fondů EU, nízké daně a vysoká míra nezaměstnanosti způsobily že mezi lety 1995–2000 vzrostl hrubý domácí produkt o 60,26 %. Irsko je konkurenceschopná ekonomika, který se opírá o moderní odvětví, jako jsou informační a komunikační, farmaceutický a chemický průmysl. V evropském měřítku už rozhodně není považován za „chudého příbuzného“ (ČTK, 2002). V současné době je Irsko již dlouhodobě na druhém místě za Lucemburskem podle ekonomických ukazatelů hrubého domácího produktu (HDP) na obyvatele (Eurostat, 2023).

Emigrace je v době ekonomického poklesu, klimatických výkyvů, či války přirozená, a země s rychle rozvíjející se ekonomikou se pak stávají těmito migrantům útočištěm (Nešpor, 2017). Dalšími mohou být i hospodářští a političtí migranti. Počet českých emigrantů narůstal právě v době irského ekonomického růstu a také po vstupu Česka do Evropské unie v roce 2004. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (Ministerstvo zahraničních

věcí České republiky, 2013) evidovalo mezi lety 2000–2013 téměř 26,000 Čechů registrovaných na irských úřadech. Pokles nastal mezi lety 2007–2008 v době hospodářské krize. Podle irského Centrálního statistického úřadu v roce 2016 žilo v Irsku skoro 5 tisíc Čechů. Ze sčítání lidu z roku 2022 vyplývá, že celková populace v Irsku převyšuje 5milionovou hranici (Central Statistics Office, 2023). Významné zahraniční firmy lákají také migranty, kterých se do Irska přistěhovalo mezi dubny 2021–2022 více než 100 tisíc a následně do dubna 2023 přes 141 tisíc. V statistice jsou započítáni Irové vracující se do zpátky, občané EU a Velké Británie, značnou skupinu pak tvořili v posledních letech také občané Ukrajiny. V tomtéž období Irsko opustilo 64 tisíc lidí a přirozený nárůst obyvatel¹ byl 20 tisíc.

Irsko a Velká Británie jsou jediné dvě anglicky mluvící země v Evropě (původně také v Evropské unii) a to je pro Irsko výhodná strategická pozice už od 80. let minulého století, z hlediska mezinárodních investic a posunu v rovnováze mezinárodního obchodu. Irský přístup k podpoře vzdělávání byl jedním z hlavních faktorů ekonomickému růstu (White, 2001, s. 268). V důsledku rychle se rozvíjející ekonomiky se proměnilo i Irské vzdělávání a jeho dostupnost. První irská bílá kniha *Learning for Life* (Učení pro život, 2000) potvrdila, že nedostatek vzdělaných zaměstnanců ohrožuje ekonomickou situaci Irska, proto od jejího vydání spolupracují vzdělavatelé, zaměstnavatelé i politici na konceptu vzdělávání jako celoživotní aktivitě (Linehan, 2008, s. 2). Fleming (2011, s. 2) hodnotí, že se irské vysoké školství od roku 2000 výrazně změnilo, a to především vztah mezi státem a vysokými školami ve formě nových modelů financování, ale také propojením nabídek vzdělávacích programů a poptávek pracovního trhu.

¹ Rozdíl mezi narozenými a zemřelými.

1.1 Struktura irského vzdělávacího systému

Popis celého vzdělávacího systému v Irsku by mohl být tématem samostatné diplomové práce, ale je potřeba si ho minimálně přiblížit. Podle irských zákonů je možný vstup na pracovní trh od 16 let, a do té doby je povinná školní docházka. První tři roky střední školy se nazývají Junior Cycle (juniorský cyklus), povinnými předměty jsou irština, angličtina, matematika a historie, a na konci tohoto cyklu se vykonává zkouška, většinou mezi 15. a 16. rokem věku dítěte. Pro studenty ve věku 15-18 let je určen Senior Cycle (seniorský ročník), skládá se z Transition Year (přechodný rok) a Leaving certificate (maturitní studium). Transition Year který může být přechodným jednoletým cyklem studentů mezi Junior Cycle a Senior Cycle, ale není povinný, pomáhá studentům v přechodu od závislejšího vzdělávání na základní škole k samostatnějšímu na střední škole. Transition Year je první rokem Senior Cycle, ale není prvním rokem Leaving Certificate (obdobu maturitního ročníku), což je dvouleté studium. Tento rok už může zahrnovat studijní zaměření a studenti se začínají profilovat. Transition Year není ukončen státní závěrečnou zkouškou, škola pouze udělí certifikát o absolvování, aby se vykonání zkoušky nestalo hlavním záměrem tohoto školního roku. Během tohoto vzdělávání se studenti osobnostně rozvíjí, objevují své silné a slabé stránky, své dovednosti a učí se schopnosti sebehodnocení a reflexi. Hodnocení je průběžné, ústní, praktické i písemné, a tvoří ho hodnocení portfolia, práce na projektech a také výstavy studentských prací (Citizens Information Board, 2024).

Irský vzdělávací systém zahrnuje tři typy maturitní zkoušky, respektive studia – Leaving certificate (obecný, obdoba českého gymnázia), Leaving certificate Applied (obdoba učňovských oborů) a Leaving certificate Vocational Programme (odborně zaměřené vzdělávání). Leaving certificate je zakončen státní zkouškou, která je srovnatelná s českou maturitní zkouškou a

je také podmínkou pro tradiční studenty, kteří chtějí navázat studiem na vysoké škole².

Further education and Training, respektive další vzdělávání a trénink, (Further education & training courses hub, 2024) pokrývá jakékoliv další vzdělávání po ukončení českého ekvivalentu základní školy, tedy dospělé studenty starší 18 let, respektive 16 let, pokud již opustili školu. Studenti, kteří vzdělání nedokončili a odešli ze školy, jsou momentálně bez práce, hledají novou práci či změnu kariéry mohou využít služeb FET, to zahrnuje vzdělávání na úrovni 1-6 podle irské Národní soustavy kvalifikací. Kurzy zahrnují učňovskou přípravu, stáže, pomaturitní kurzy, komunitní vzdělávání, ale také kurzy gramotnosti, protože jednomu ze šesti Irů činí problém čtení každodenních textů, jeden ze čtyř má problémy s matematikou a polovina dospělých nemá potřebnou digitální gramotnost (Citizens Information Board, 2024).

Podle přehledů klasifikací ISCED je první a druhý stupeň vzdělávacího systému téměř srovnatelný s tím českým s výjimkou toho, že Irský vzdělávání vyžaduje 10 let povinné školské docházky. Po 9. třídě, úrovni ISCED 2, následuje roční Transition year (přechodný rok), ale studenti mohou také pokračovat přímo v Leaving certificate (maturitní vzdělávání). ISCED 3 zahrnuje vzdělávání Leaving Certificate Applied (praktické vzdělání, učňovské učení) a Leaving Certificate Vocational Programme (odborné vzdělání), které je zaměřené na seberozvoj, přípravu na pracovní život a podnikání. ISCED 4 je v irském vzdělávacím systému úroveň Further Education College (Vysoká škola dalšího vzdělávání). Tato úroveň není povinná a může trvat 1-4 roky. Následuje úroveň ISCED 5-8, které se liší především délkou bakalářského studiu, které je rozděleno do dvou úrovní, a

² Viz 1.2 Národní soustava kvalifikací

může trvat 1-4 roky, v případě technického oboru 2-4 roky. Následuje Higher diploma (vyšší diplom, obdoba českého bakaláře) a jednoleté magisterské studium. Doktorské studium trvá podobně jako v Česku 3-4 roky (UNESCO-UNEVOC International Centre, 2022).

Irský školský systém je rozdělen do 10 úrovní podle NFQ (National Framework of Qualification, Národní soustava kvalifikací), ve které Úřad pro kvalitu a kvalifikaci (QQI – Quality and Qualifications Ireland) udává jaká znalost a porozumění problematiky je potřeba pro jednotlivé úrovně vzdělání a zároveň dohlíží na kvalitu nabízených programů a kurzů. Leaving certificate (obdoba maturitní zkoušky) je v podle Národní soustavy kvalifikací na úrovni 4 až 5, následována šestou úrovní, která je první terciární kvalifikací a je nabízená v rámci dalšího i vysokoškolského vzdělávání. Úroveň 7 je v Irsku označována jako Ordinary Bachelor Degree (Obyčejný bakalářský titul) a je udělován po tříletém studiu na vysoké škole. Osmá úroveň je taktéž bakalářský titul, jednoleté studium, rovnající se českému bakalářskému vzdělání, tento titul je také nejčastějším terciárním vzděláním v Irsku. Magisterské vzdělání je podle NFQ úroveň 9, a trvá jeden až dva roky. Nejvyšší vzdělávací úroveň je 10 a ta se vztahuje na doktorské studium (Quality and Qualifications Ireland (QQI), 2021).

Irský Úřad pro kvalitu a kvalifikaci také nabízí možnost srovnání certifikátů vydaných v různých zemích včetně České republiky. Výuční list odpovídá úrovni 4, vysvědčení o maturitní zkoušce je uznáváno jako úroveň 4-5, student s bakalářským titulem má podle irských tabulek úroveň 8 a magistr úroveň 9 (Quality and Qualifications Ireland, 2015).

2 Netradiční student

Netradičním studentem míníme především studenta, který se v nějaké fázi rozhodl nepokračovat v počáteční vzdělávací dráze a zvolil si jinou sociální roli. Pokud student opouští povinnou školní docházku, střední nebo vysokou školu, stává se dospělým. Netradičním studentem tedy označujeme dospělého studenta.

Knowles (2015, s. 46-47) mluví o čtyřech definicích dospělosti. Z biologického hlediska se jedná o jedince schopného reprodukce, z právního hlediska o osobu, která podle zákona může volit nebo získat řidičský průkaz, a podobně. Podle sociální definice se dospělým stává ten, kdo začne zastávat jednu z rolí typickou pro dospělost, tedy stane se například pracovníkem na plný úvazek, rodičem, manželem či manželkou. S ohledem na vzdělávání je nejdůležitější psychologická definice, podle které se dospělým stává člověk, který dospěje k odpovědnosti za svůj vlastní život a sebeřízení. Dospělost z hlediska psychologie přichází postupně a kumulativně roste přebíráním stále větší odpovědnosti za vlastní rozhodování. Do fáze dospělosti tedy dozrajeme ve chvíli, kdy opustíme školu, najdeme si zaměstnání na plný úvazek či založíme rodinu.

Netradiční student vstupující do formálního vzdělávání již bude mít pravděpodobně nějaké pracovní zkušenosti, bude se od tradičních studentů lišit motivací návratu ke studiu, nároky na vzdělávání i vzdělávacími potřebami. Následující kapitoly se budou zabývat netradičními studenty v českém a irském prostředí, motivací netradičních studentů a bariérami, se kterými se netradiční studenti mohou při studiu setkat.

2.1 Netradiční student v českém prostředí

Pojem netradiční student vznikl jako protiklad k tradičním studentům, za něž považujeme ty, jež navázali studiem vysoké školy po dokončení středoškolského vzdělání, studují prezenční formou, jsou většinou finančně závislí a mají 18-22 let. Netradiční studenti také mohou splňovat některá z těchto kritérií, důležitým rysem je *přerušená vzdělávací dráha*. Netradiční studenty také odlišuje diverzita rolí – rodičovství, zaměstnání; zdravotní, sociální nebo finanční znevýhodnění a minoritní etnicita (Hündlová & Šmídová, 2020, s. 4-6). Brücknerová a Rabušicová (2019) ale právě pestrost sociálních rolí shledávají jako příliš limitující pro termín netradiční student a dodávají, že například nezaměstnaná třicetiletá matka, anebo čtyřicetiletý svobodný muž by se do této definice nevešli. Podle Rabušicové (Novotný et al., 2021, s. 21) je pro definici netradičního studenta směrodatné přerušení studia po dobu minimálně jednoho roku, protože to zajistí mimo studijní zkušenosti jedince, až už rodinné či pracovní.

Netradiční studenti tedy již mají pracovní zkušenosti, kterými se odlišují od těch tradičních a jejich praxe jim umožňuje rychlejší osvojování předávaných poznatků vlivem konkrétnější představy daného pojmu, mohou také uplatnit nabitě teoretické znalosti ihned v praxi, tato skutečnost také podporuje motivaci k dalšímu formálnímu vzdělávání (Vychová, 2009, s. 181-182). Rozvadská a Brücknerová (Novotný et al., 2021, s. 122) dodávají, že studenti, kteří již mají předchozí akademické vzdělání mají důvěru ve své studijní schopnosti a jsou ve studiu úspěšnější a efektivnější.

Rozvadská a Brücknerová (Novotný et al., 2021, s. 121) popisuje netradiční studenty jako skupinu s odloženým vysokoškolským studiem, která nechtěla nebo nemohla pokračovat ve studiu na vysoké škole

bezprostředně po maturitě. Jejich výzkum poukazuje na znevýhodněné socioekonomické rodinné prostředí bez vysokoškolského vzdělání příbuzných netradičních studentů, vlivem kterého jsou studenti znevýhodněni nejasnou představou o akademickém prostředí.

Tradiční podoba lineární životní dráhy, tedy plynulý přechod mezi fází vzdělávání, pracovního a rodinného zapojení až po odchod na odpočinek, se v posledních letech mění a dochází k neustálé interakci mezi učením se, vzděláváním a pracovním a osobním životem (Novotný et al., 2021, s. 13). Oproti tradičním studentům, kteří zpravidla nemají pracovní zkušenosti, vnímají ti netradiční význam a vliv vzdělání na jejich profesní dráhu jinak. Dospělý student si uvědomuje vlastní odpovědnost za svůj rozvoj a kvalitu svých znalostí a dovedností, je proto náročnější ve svých požadavcích na vzdělávání (Vychová, 2009, s. 182).

Podle výzkumu z roku 2018 netradičních studentů v Česku ubývá. V Česku studovalo v roce 2016 více než 315 tisíc studentů na 26 vysokých školách. Dvě třetiny studentů byly mladší 25 let, zbylou třetinu tvořili zralí studenti, kdy studentů ve věku 25-29 bylo více než studentů starších 30 let, kteří tvořili zhruba 15 %. Podle téže statistiky studentů ubylo napříč věkovými kategoriemi, studentů starších 30 let ubylo o 35 %, což je téměř o 25 tisíc studentů méně než v roce 2010, kdy jich studovalo okolo 70 tisíc. Největší zájem je o bakalářské studium (47 %), počet studentů ale ve srovnání s rokem 2010 klesl o téměř polovinu na 21 306 (Půbalová, 2018).

2.2 Netradiční student v irském prostředí

Definice netradičních studentů se ve významu může lišit i podle geografického a historického kontextu. Podle Irské asociace univerzit (Irish University Association) jsou netradiční studenti, mimo jiné, také zralí studenti

(Mature students), se sociálními, kulturními a mezinárodními okolnostmi, kteří spolupracují a učí se jeden od druhého. Tito studenti mají již znalosti a zkušenosti, které sdílí se svými kolegy a jsou přínosem pro výuku i univerzitu. Studenti, kteří k 1. lednu daného roku mají více než 23 let, mohou podávat přihlášky ke studiu na několik irských univerzit podporující netradiční studenty (Irish Universities Association: Mature Students, 2023). Za netradiční studenty jsou považováni zralí studenti, kteří předčasně opustili počáteční vzdělávání, ale do dalšího formálního vzdělávání se vrací s časovým odstupem. Z hlediska věku je podle Dunne (2019, s. 2) student starší 23 let.

Fleming a Finnegan (2011, s. 2) definovali netradiční studenty pro svůj výzkum jako studenty starší 18 let, kteří pocházeli z rodin dělnické třídy a téměř všichni byli první ve svých rodinách, kteří studovali vysokou školu. Do výzkumu zahrnuli také migranty z Evropy i jiných kontinentů, studenty se zdravotním postižením a také Iry s menšinovým etnickým původem.

Také netradiční studenti mohou studovat prezenční formou, tedy full-time, kdy si většinou předem uspoří finance na pokrytí výdajů během studia. Oproti tomu mezinárodní dospělí studenti se s menší pravděpodobností vrátí k placenému vzdělávání v Irsku, především pak do prezenčního studia (Darmody & Smyth, 2008, s. 354). Otázkou také je, zda je český dospělý student v Irsku netradiční také tím, že je cizincem. V akademickém roce 2022/2023 studovalo na irských vysokých školách 35 140 zahraničních studentů, meziroční nárůst o 11 % (ICEF Monitor, 2023) z celkem 256 785 studentů na vysokých školách. Zahraniční studenti tedy tvořili 13,7 %, což byt nárůst oproti 12,4 % v akademickém roce 2021/2022 (O'Shea, 2023). V Česku bylo ve stejném akademickém roce celkem 304 518 studentů vysokých škol, z toho 54 770 cizinců, tedy 18 %, z toho 38 % bylo studentů ze Slovenska. Zahraničních studentů mimo ty slovenské tedy bylo 11,1 % (Šmutzer et al., 2024, s. 9-12).

Irsko bylo v roce 2017 šesté z 28 vybraných zemí Evropské unie s téměř 54 % dospělých účastníků v nějaké formě celoživotního vzdělávání za posledních 12 měsíců, Česká republika byla se 46 % procenty na 14. místě (Central Statistics Office, 2018).

Centrální statistický úřad v Irsku (2018) dále uvádí, že 53,9 % dospělých (25-64 let) v Irsku potvrdilo v šetření z roku 2017, že se podílelo na nějaké formě celoživotního vzdělávání, z toho 8,6 % se zúčastnilo formálního vzdělávání. Nejčastěji se jednalo o kurzy zaměřené na business, administrativu a právo, obory ve zdravotnictví, vzdělávání a inženýrské obory a komunikační technologie. Výzkum se zaměřoval také na osobní a kariérní důvody vstupu ke vzdělání, kdy nejvíce respondentů motivovalo zlepšení kariérních vyhlídek, následovalo zvýšení šancí na novou či lepší práci, nejméně pak zlepšení se v současné práci. Jako osobní důvody pak bylo zjištěno zvýšení vědomostí v oblasti zájmu, získání titulu a nabídnutí znalostí užitečných pro každodenní život.

Podle průzkumu z roku 2023 bylo v Irsku 48 %, respektive 757,500 lidí s terciárním vzděláním a z toho většina s úrovní 8 podle NFQ, a to nejvíce v kohortních skupinách 25-29 let a 30-34 let. Z výsledků lze usuzovat, že vzhledem k dosaženému vzdělání i mladších věkových skupin, vzdělávací profil Irska se bude v následujících letech zvyšovat (Daly & Condon, 2024, s. 56-57).

2.3 Motivace dospělých ke vzdělávání

Po přerušení počátečního vzdělávání, kdy se student během své vzdělávací dráhy rozhodne dál ve vzdělávání nepokračovat, ztrácí roli studenta a stává se nejčastěji pracujícím, nebo získá roli rodiče. Někteří se však ke vzdělávání vracejí, stávají se tzv. netradičními studenty. K návratu do

vzdělávání je vedou různé motivy, kterým se následující kapitola bude věnovat. Dospělí jsou k dalšímu vzdělávání motivováni z různých důvodů a potřeba učit se je s dospělostí spjata, protože se dostávají do různých situací, kterým se musí přizpůsobit v rámci získávání nových rolí, například rodiče nebo zaměstnanci. Knotová (Novotný et al., 2021, s. 123-126) uvádí, že se dospělí v životě dostávají do situací, kdy se mění jejich životní nároky, a to přináší potřebu změny a potřebu řízení této změny, tedy rozhodnutím k návratu do vzdělávání. Například změny jsou určitými motivy, koncept motivů je základem každé motivační teorie.

Motivaci dělíme na vnitřní, kdy student nachází motivaci sám v sobě a vzdělávání je mu příjemné, nalézá v něm potěšení; a vnější motivaci, která je tvořena tlaky okolí a studující vstupuje do vzdělávání, aniž by to bylo jeho osobní přání. Impuls pro vstup do vzdělávání může přicházet z obou zdrojů, například v případě zaměstnance plnění požadavky svého zaměstnavatele, který má zároveň sám radost z nově nabytých znalostí. (Rabušicová & Rabušic, 2008, s. 97-98). V různých životních etapách se mění i intenzita motivů, které se také mezi sebou prolínají. Velmi silné jsou pak motivy spojené s poznáním a osobní identitou. (Novotný et al., 2021, s. 129)

Motivace dospělých k dalšímu formálnímu vzdělávání je různá, jak již bylo uvedeno výše, může se jednat o vnější motivy, například z pracovního prostředí, ale často se dospělí vrací ke vzdělávání i z vnitřního popudu. Knowles (2015, s. 46-50) uvádí, že oproti pedagogice, tedy vzdělávání dětí, kde hlavní roli hraje vnější motivace v podobě tlaku rodičů, učitelů či známek, jsou dospělí motivováni především vnitřními motivy jako touha po větší spokojenosti v práci, sebeúcta, lepší kvalita života apod. Jarvis (2010, s. 235) s Knowlesem částečně nesouhlasí a tvrdí, že rozdílná motivace nesouvisí s věkem, ale se zkušenostmi, které si do vzdělávání dospělí nesou. O'Riordan

(Colleran et al., 2006, s. 94) se vyjádřila specificky k irským dospělým studentům, kteří neměli v mládí z důvodu socioekonomických bariér příležitost k terciárnímu vzdělávání, a proto jsou v dospělosti motivováni vlastní ambicí k získání vysokoškolského diplomu.

Kromě vnitřní motivace vycházející z důvodů vlastního seberozvoje, se dospělí setkávají s událostmi ve svém životě, které vyžadují změnu a přizpůsobení se. Dunne (2019, s. 13) výzkumem zjistila, že opětovný návrat dospělých do formálního vzdělávání jsou způsobeny různými komplexními důvody, ale k hlavním patří nějaký zlomový okamžik v jejich životě, nezaměstnanost, nebo změna pečovatelských povinností. Motivací také může být naplnění dlouhodobé ambice návratu do vzdělávání a doplnění nedokončeného vzdělání.

Podle Šedové a Novotného (2006a, str. 43) je významným faktorem motivace ke vstupu do vzdělávání vzdělávací potřeba. Tu autoři výzkumu dělí do realizovaných a nerealizovaných. Z výzkumu zjistili, že 8,7 % respondentů pokračovalo v nějaké formě formálního vzdělávání a z nich pouze 24,9 % získalo vysokoškolský diplom. Více než polovina respondentů účastnících se nějakého dalšího vzdělávání po ukončení kontinuálního vzdělávání zmínila, jako hlavní motiv byla snaha o zlepšení možností pracovního uplatnění (52,9 %) a pro 22,8 % byla hlavním motivem snaha o osobní rozvoj a dalších 17 % se ke vzdělávání vrátilo na požadavek zaměstnavatele. Z tohoto výzkumu vyplývá, že většina studentů vstupujících do formálního vzdělávání je motivována profesně.

Profesní motivace, jak předchozí výzkum dokazuje, spojena s motivem lepšího pracovního uplatnění, tedy prospěchu, jak zmiňuje Howard (1989, in Rabušicová & Rabušic, 2008, s. 97), který za základní motiv dospělých studentů vracejících se do formálního vzdělávání považuje „benefit“, tedy

odměnu za dokončené vzdělání. Tato motivace studentovi dodává energii v jeho jednání, síla této motivace se pak odvíjí od hodnoty, kterou tomuto profitu připisují.

Vzdělávací potřeby dospělých zmiňuje Šeďová a Novotný (2006b, s. 142) jako základní koncept jejich analýzy a dělí je na objektivní a subjektivní dimenzi. Objektivní dimenze je deficit, který je vnímám okolím ve vztahu k jedinci, například ze strany zaměstnavatele a subjektivní dimenze je vnímána samotným jedincem a ten se dělí podle tlaku, který je na jedince kladen. Prvním typem subjektivní dimenze je jsou potřeby vnímané jako tlak okolí, například vnímání požadavků pracovního trhu, druhým typem je pak vnitřní tah, tedy snaha o vlastní seberozvoj a uspokojení spojené s dalším vzděláváním.

Putti (Colleran et al., 2006, s 43) přichází s alternativním modelem vzdělávání dospělých, který je postaven na vyvážení motivace mezi těmi, jež jsou silně motivováni a těmi, kteří motivaci postrádají. Podle tohoto modelu by se vzdělávání mělo zaměřovat spíše na komunitu než na jednotlivce, aby bylo společným jednáním možné vybudovat spravedlivý sociální, politický a ekonomický systém.

2.4 Bariéry ve vzdělávání dospělých

Motivace představuje energii, která vede dospělého k určitému jednání a dosažení cíle, opakem této energie jsou bariéry, se kterými se dospělí setkávají a ty mohou způsobit pokles motivace, a jejich význam je tedy při zkoumání bariér klíčový (Rabušicová & Rabušic, 2008, s. 98). Tough (1979 in Knowles, 2015, s. 50) ve svém výzkumu zjistil, že všichni dospělí jsou motivováni ke vzdělávání a chtějí se vyvíjet a růst, ale jejich motivace je často blokována nedostatkem příležitostí, finančních a časových zdrojů, a

především pak vlastním negativním sebepojetím. Také O'Riordan (Colleran et al., 2006, 94-95) zmiňuje, že zralí studenti nastupují do formálního vzdělávání velmi motivovaní, ale nesou si s sebou mnoho obtíží a závazků. Ve výzkumu pak zjistila, že se jedná především o ztrátu vlastní identity, nízké sebevědomí, osobní přesvědčení, že jsou pro studium příliš staří a také pocit intelektuální méněcennosti oproti mladším studentům.

Bariéry ve vzdělávání dospělých dělíme na tři hlavní typy. U dospělých studentů, kteří se setkají s překážkou socioekonomického charakteru, tedy například nedostatek financí pro pokračování ve vzdělávání, nebo také nedostatek času při sladování studijního a rodinného života, se jedná o **situační bariéru**. Další překážkou může být nedostatek informací o vzdělávání, nízká či nedostatečná nabídka vzdělávacích možností, tedy **institucionální bariéry**. Poslední skupinou jsou **dispoziční bariéry**, jinak také osobnostní bariéry, které souvisí s osobními postoji ke vzdělávacím aktivitám, jedná se o individuální překážku ke vzdělávání (Cross, 1981, in Kalenda & Kočvarová, 2017, s. 72).

Ve výzkumu z roku 2008 (Vychová, 2009, s. 187-188) nejvíce respondentů uvádělo jako hlavní bariéru v návratu k formálnímu vzdělávání příliš vysokou cenu studia (77 %), následně 54 % uvedlo nedostatek času, 45 % osob pak nenašlo vzdělávací nabídku odpovídající jejich potřebám. Účast na dalším formálním vzdělávání dále klesá s rostoucím věkem občanů a dosaženou úrovní vzdělání v počátečním vzdělávání, více kvalifikovaní se mnohem častěji ke vzdělávání vrací. Jako další důvod v nepokračování ve vzdělávání uvádí pocit nepotřebnosti dalšího formálního vzdělávání, nedostatek času, nechuť se učit a snižující se schopnost učit se se zvyšujícím se věkem.

Kalenda a Kočvarová (2017, s. 76) srovnávali výzkumy z roku 2005 a 2015 a zjistili, že nejčastěji jsou zastoupeny tři typy bariér a v každé je pak alespoň jedna, se kterou se ztotožňuje zhruba polovina respondentů. V roce 2015 se ve skupině situačních bariér jednalo především o přílišné pracovní zaneprázdnění (57 %) a nedostatek finančních prostředků (56 %). Jako institucionální bariéru nejčastěji respondenti označovali nedostatek vhodných kurzů (59 %) a nedostatek informací o vhodných kurzech (46 %). V případě dispozičních bariér celkem 50 % respondentů souhlasilo s tvrzením, že pro ně účast ve vzdělávacích kurzech nebo školeních nemá smysl. Oba srovnávané výzkumy sledovaly stejné bariéry a zvolilo stejné škálování „souhlasím“ až „zcela nesouhlasím“ a můžeme také pozorovat, že až na jednu výjimku se počet respondentů, kteří se jednotlivými bariérami souhlasili zvýšil o 1-21 %.

Nedostatek času z důvodů zaneprázdnění rodinnými povinnostmi uvedlo jako hlavní bariéru ve vzdělávání 40 % žen a 22 % mužů, pro které byl největší bariérou konflikt výuky a pracovní doby, následovaný finančními důvody, respondenti uvedlo, že vzdělání je příliš drahé a nemohou si ho dovolit (Central Statistics Office, 2018). Další irská studie z roku 2021 udává, že všichni respondenti uvedli, že byli motivováni především získáním lepší pracovní pozicí, ale většina z nich si neuvědomovala, jak je studium vysoké školy finančně náročné, více než 65 %. Tuto bariéru pak zmínilo přes 80 % potenciálních dospělých studentů, ti naopak podcenili čas, který jim studium zkonsumuje. Dalšími bariérami pak byly rodinné a pracovní závazky, časová náročnost studia a vzdálenost, kterou studenti byli nuceni cestovat (Study of mature student participation in higher education: What are the challenges? Recommendations for the future, 2021, s. 28).

Dunne (2019, s. 14) zjistila ve svém výzkumu, že nejčastější překážkou netradičních studentů při jejich návratu do formálního vzdělávání je finanční

bariéra a další role a povinnosti, které studenti mimo vzdělávání zastávají. Netradiční studenti mají často závislé osoby, o které se musí starat a potenciální ztráta výdělku je tak výraznější překážkou než u studentů tradičních. Bariérou je také time management (organizace času, pozn.), právě z důvodu více rolí, které musí netradiční studenti zastávat.

Bariéry pro vstup do formálního vzdělávání jsou ovlivněny třemi faktory – povoláním, statusem a dosaženým vzděláním. Srovnáním různých výzkumů se zásadně mezi jednotlivými zeměmi neliší, jak také dokládá srovnání podle Kalendy a Kočvarové (2017, s. 73). Nejvýrazněji působí překážky v návratu do formálního vzdělávání na dospělé s nižším počátečním vzděláním a nižší kvalifikací, starší osoby a také ty, kteří se starají o závislé osoby. Bariéry ve vzdělávání se tedy liší především intenzitou vnímání daných typů bariér popsaných na začátku této kapitoly.

Netradiční studenti často překonají různé bariéry, aby jim byl umožněn návrat do formálního terciárního vzdělávání, ale ty se pak mohou objevit i v průběhu studia (Novotný et al., 2021, s. 121). Dospělí studenti pak mohou například zažívat extrémní tlak přicházející z jejich okolí, respektive rodin, přátel nebo kolegů v práci, způsobený změnou a upuštěním od jejich životního stylu, který měli před návratem do formálního vzdělávání (O’Riordan in Colleran et al., 2006, s. 95)

3 Nástroje podpory dospělých studentů v Irsku

Bariéry, se kterými se netradiční studenti mohou setkat při vzdělávání byly přiblíženy v předchozí kapitole. Následující kapitola se věnuje nástrojům podpory netradičních studentů v Irsku, a tomu, co dospělým pomáhá tyto překážky překonat. Jedná se v především o širokou škálu finančních podpor pro zralé studenty, aby se mohli navrátit ke vzdělávání, protože nejčastější

bariérou, které studenti v Irsku čelí, je nedostatek financí. (Study of mature student participation in higher education: What are the challenges? Recommendations for the future, 2021, s. 37)

Na začátku práce bylo uvedeno, že Irsko si od vydání první bílé knihy v roce 2000 uvědomuje, že vzdělání obyvatel je důležité pro ekonomickou stabilitu Irska a probíhají tak spolupráce politiků se zaměstnavateli i vzdělavateli. V Irsku bylo k druhému čtvrtletí roku 2023 zaměstnaných 72 % lidí ve věku 20-64 let. Zaměstnanost se ale liší podle úrovně vzdělání, platí, že čím vyšší vzdělání, tím nižší nezaměstnanost. Osob se vzděláním 8-10 podle irské národní soustavy vzdělávání bylo zaměstnáno dvakrát víc (85 %), než osob se vzděláním na úrovni 1-3 (43 %). (Daly & Condon, 2024, s. 60-61)

SOLAS byl založen v roce 2013 a je státní agenturou Ministerstva dalšího a vysokého školství, která spolupracuje s FET (Further education and training, další vzdělávání a trénink) na národní úrovni, a dohlíží na oblast vzdělávání, které posiluje budoucnost Irska. Posláním SOLAS je financování, koordinování a monitorovaná poskytovatelů dalšího formálního vzdělávání v Irsku. Jednotlivá oddělení SOLAS se zabývají výzkumem dovedností a trhu práce a publikační činností; analyzují data, na základě, kterých probíhají změny a školení na národní úrovni a také poskytují strategie a hodnocení. SOLAS je podporován Evropskou unií (SOLAS, 2023).

SUSI (Student Universal Support Ireland, 2023) je státní orgán rozdávající granty všem typům studentů terciárního vzdělávání. SUSI vznikla v roce 2012 a podporuje absolventy i zralé studenty, kteří si vyberou jeden ze schválených kurzů na podporovaných univerzitách a dokončením daného studia si zvýší úroveň podle irského národního rámce kvalifikací (NFQ). SUSI hradí poplatky spojené s poplatky škole, ale poskytuje také příspěvky na živobytí studenta.

Back to Education Allowance (BTEA) je státní příspěvek na vzdělání pro nezaměstnané, samoživitele nebo zdravotně postižené pro studenty starší 21 let, kteří pobírají nějakou formu státní finanční podpory po dobu minimálně 9 měsíců v případě bakalářského vzdělání. Výše této podpory je pak stejná, jako ta, kterou student pobíral před započítáním studia například podpora v nezaměstnanosti (Back to Education Allowance, 2019). Podmínkou získání podpory Back to education allowance je zvolení kurzu prezenční formou. Formy státní podpory nejdou kombinovat, ale je možné dostávat BTEA a zaplacení školních poplatků od SUSI. Nejčastějšími příjemci této podpory jsou muži ve věku 24 let. (Study of mature student participation in higher education: What are the challenges? Recommendations for the future, 2021, s. 42)

Program **Springboard+** byl založen v roce 2011 a zaměřuje na zvyšování kvalifikace a nabízí bezplatné vzdělávání v oborech, které jsou žádané na pracovním trhu a posílí ekonomiku (Springboard courses, 2018). Tento program je spolufinancován státními dotacemi prostřednictvím Národního vzdělávacího fondu a Evropskou unií. Springboard+ se především specializuje na nezaměstnané nebo jedince pobírající dávky s cílem podpory v jejich uplatnění a návratu na pracovní trh, ale také na zaměstnance, kteří si chtějí zlepšit své dovednosti v žádaných oborech a tím podpořit irskou ekonomiku (Springboard+, 2022).

Access jako součást IUA – Irish Universities Association (Asociace irských univerzit) dohlíží na rovný přístup ke vzdělání a podporuje netradiční studenty se specifickým omezením, především studenty se zdravotním postižením, lidem ze sociálně znevýhodněného prostředí a dospělým studentům. Většina větších univerzit má vlastní Access centrum, které se věnuje konkrétním studentům (Irish Universities Association: Access, 2023).

Uiversity je organizace registrovaná jako charita, která existuje od roku 2018 a poskytuje studentům stipendia. Uiversity se zaměřuje na dospělé studenty se zajímavým příběhem, kteří nezískali bakalářský titul z osobních nebo finančních důvodů. Studenty podporuje po celou dobu studia, maximálně však 4 roky (Uiversity, 2023).

Dospělým studentům v Irsku je dostupných mnoho druhů finančních podpor. Mezi nejvýznamnější patří SUSI a Back to Education Allowance, které podporují širokou škálu netradičních studentů od rodiče samozivitele, studenty s hendikepem, znevýhodnění studenty a podobně. Polovina příjemců finančních podpor jsou dospělí netradiční studenti (Study of mature student participation in higher education: What are the challenges? Recommendations for the future, 2021, s. 49).

Podpor netradičních studentů při návratu do formálního vzdělávání může být mnoho, a kromě těch organizačních a programových je podporujícím prvkem také pocit sounáležitosti a spolupráce s kolegy ve vzdělávání. Dunne (2019, s. 14) uvádí, že netradiční studenti vnímají pocit nesounáležitosti a izolace z důvodu nízké sebedůvěry, tuto bariéru netradiční studenti řeší navazováním kontaktů s vrstevníky a spolužáky, kteří jim poskytují potřebnou podporu. Netradiční studenti také ve výzkumu zmínili podporu získanou od lektorů a vzdělavatelů a popsali pozitivní zkušenosti.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4 Metodologický výzkum

V druhé části této diplomové práce bude představen empirický výzkum, metodologie, výzkumné otázky a cíle, výsledky a analýzy získaných dat z rozhovorů. Pokusíme se porozumět jednání zkoumaných českých netradičních studentů a důvodům jejich návratu ke studiu, podpoře, které se jim při studiu dostalo a bariérám, se kterými se setkali.

4.1 Výzkumný problém a výzkumný cíl

Objektem výzkumného problému jsou dospělí Češi žijící dlouhodobě v Irsku, kteří se rozhodli pokračovat ve vzdělávání, které přerušili v České republice. Výzkumným problémem jsou primárně motivy, tedy důvody, které vedly k návratu do vzdělávání. Pro lepší obraznost těchto motivů jsou výpovědi respondentů doprovázeny informacemi o jejich nejvyšším dosaženém vzdělání v Česku, a profesi, kterou v Česku vykonávali, a v neposlední řadě také pracovní pozice, kterou měli v Irsku před započítím studia. Tyto informace byly vyhodnoceny jako související s hlavní otázkou výzkumu, jelikož zvyšuje její výpovědní hodnotu.

Dále výzkum zjišťuje bariéry, se kterými se netradiční studenti setkali během terciárního vzdělávání v Irsku a také jaké podpory se netradičním českým studentům během vzdělávacího procesu dostalo. Poslední část je pak zaměřena na význam dalšího formálního vzdělání na profesní dráhu respondentů.

Dostupné informace o Čechách žijících dlouhodobě v Irsku se mnohdy liší a nejsou často aktualizovány. Kvantitativní výsledky o Čechách, kteří dokončili terciální vzdělání v Irsku nejsou dostupné. Objekty tohoto výzkumu

mají důležité společné rysy, především rozhodnutí odstěhovat se do zahraničí, konkrétně do Irska, z jiného primárního důvodu, než je studium, a pak také návrat ke vzdělávání. Jedná se tedy vždy o netradiční studenty, kteří již opustili počáteční vzdělávání. Cílem výzkumu je tedy zjistit, jaké důvody tyto netradiční studenty vedly k návratu do vzdělávání, s jakými bariérami se setkali a co jim při studiu pomáhalo.

4.2 Výzkumné otázky

Cílem tohoto výzkumu je zjistit, co vedlo Čechy žijící dlouhodobě v Irsku k dalšímu formálnímu vzdělávání, jaké se objevily bariéry při vzdělávání, jaké podpory se jim dostalo a jak formální vzdělání ovlivnilo jejich profesní dráhu. Hlavní výzkumná otázka vzhledem ke zkoumanému problému je tedy:

Jaké motivy vedly Čechy žijící dlouhodobě v Irsku k návratu do formálního vzdělávání?

Tuto hlavní výzkumnou otázku pak doplňují tyto dvě vedlejší výzkumné otázky:

- **VVO1:** S jakými bariérami se netradiční studenti při studiu setkali?
- **VVO2:** Co českým netradičním studentům pomáhalo při studiu v Irsku?

4.3 Metodologie výzkumu a technika sběru dat

Vzhledem k zaměření práce byl zvolen kvalitativní design výzkumu, který umožní prezentování zkušeností respondentů se vzděláváním v Irsku, tedy jaké důvody je vedly ke vzdělávání, s jakými bariérami a podporou se setkali. Nejdříve byla zvolena hlavní výzkumná otázka a následně dvě vedlejší výzkumné otázky související s cílem výzkumu. Pro zajištění důvěryhodnosti výzkumných dat jsou respondenti citováni v kapitole Interpretace dat (Švaříček & Šedřová, 2007, s. 35). Jako technika sběru dat, byl zvolen

polostrukturovaný rozhovor. Kvalitativní výzkum, respektive rozhovory poskytují výhodu v porozumění zkušenosti, jak také uvádí Hendl (2005, s. 50).

Polostrukturované rozhovory obsahovaly předem připravené otázky tak, aby respondenti měli možnost odpovědět na zkoumané téma. Podle výzkumných otázek byla vytvořena kostra rozhovoru, tzv. jádro interview (Miovský, 2006, s. 160) a podle chronologických událostí, na které se výzkumnice ptala. Rozhovor byl nejdříve uveden shrnutím témat, která budou probírána a následně se souhlasem respondentů rozhovor začal tématem příjezdu do Irsku a důvody, které k tomu vedly. Další otázky vedly k přiblížení nejvyššího dosaženého vzdělání v Česku, práce v Česku a práce v Irsku před návratem do formálního vzdělávání. Následovaly otázky zaměřené na hlavní výzkumné otázky, tedy na důvody, respektive motivy návratu do formálního vzdělávání; bariéry, se kterými se netradiční studenti setkali a také podpory, kterou během vzdělávání zaznamenali. Respondenti byli vybíráni s podmínkou dokončeného formálního vzdělávání v Irsku, proto posledním tématem bylo ukončení formálního vzdělávání a význam, který formálnímu vzdělávání netradiční studenti usuzují, respektive dopad tohoto doplněného vzdělání na jejich kariérní dráhu.

Respondenti měli možnost pořadí otázek přeskupovat a sami se občas ve vyprávění dostali k jinému tématu, než na který byli dotázáni. Chybějící informace byly doplněny položením otázek opakovaně, případně v upraveném znění. Odpovědi respondentů byly v případě, že to bylo potřebné interpretovány tazatelkou před položením další otázky s dotazem, zda je výpověď chápána správně, případně jestli může být upřesněna. Tazatelka také používala doplňující otázky.

Rozhovory s respondenty trvaly 50-80 minut a probíhaly online z časových důvodů a z důvodu vzdálenosti. Potenciální účastníci výzkumu byli osloveni přes sociální síť, ve skupinách zaměřených tematicky na Čechy a

Slováky žijící v Irsku. Jako pomůcka k vyhledávání sloužila klíčová slova jako *vzdělávání, studium a vysoká škola*, které vyfiltrovaly konverzace a komentáře uživatelů. Následně byli osloveni, informováni o probíhajícím výzkumu k diplomové práci a o zaměření práce. V případě, že potenciální účastníci projevili zájem, probíhala další komunikace s výzkumníci a samotný rozhovor se uskutečnil v čase, který respondentovi vyhovoval.

Rozhovory probíhaly online přes aplikace Zoom, Google Meet a Messenger, v různé časy, po dobu tří měsíců. Všichni účastníci aktivně souhlasili s nahráváním a následným anonymním zveřejněním v diplomové práci (Švaříček & Šedová, 2007, s. 47).

Výzkumnice se se všemi netradičními studenty dohodla na tykání z několika důvodů – studenti i výzkumnice žijí v Irsku, anglicky mluvící zemi, která z podstaty jazyka nepoužívá vykání; studenti nepoužívají aktivně češtinu, tedy tykání bylo pro ně jednodušší a umožnilo plynulejší průběh rozhovoru. Někteří respondenti používali v rozhovoru anglicismy nebo přímo anglická slova, za která se omlouvali. Tato slova jsou uvedena v originálním znění a následně přeložena autorkou výzkumu a uvedena v závorce.

Prvních pár minut rozhovoru bylo rozechřívacích, kdy jsem se respondentů ptala na jejich den a rozpoložení, pro uvolnění atmosféry. Všichni respondenti se na rozhovor těšili a byli v dobré náladě. V jednom případě byl respondent zrovna na cestě a u rozhovoru řídil. S rozhovorem přesto souhlasil a sám si tento způsob zvolil s tím, že ho řízení nebude nijak omezovat.

Žádný rozhovor nebyl limitován časem ze strany výzkumnice, jen ze strany respondentů, a to pouze ve dvou případech, což se ale vždy podařilo dodržet a vždy rozhovor končil k časové spokojenosti obou stran.

V jednom z pěti případů byl vznesen dotaz na zaslání sesbíraných a použitých dat před zveřejněním. Respondentovi byly tyto informace zaslány a ten je následně odsouhlasil. V ostatních případech respondenti pouze projevíli zájem o samotnou práci, její zaměření a také jistou zvědavost z výsledků.

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek byl vybírán podle předem daných klíčů, základní podmínkou bylo, že se student narodil a žil v České republice. Respondenti byli také vybírání podle toho, že se rozhodli odstěhovat do Irska z jiného primárního důvodu, než je vzdělávání se v Irsku, nejedná se tedy o studenty Erasmu a podobných programů. Další podmínkou účasti ve výzkumu bylo úspěšně ukončení formálního vzdělávání v Irsku.

Všechna data sesbíraná během rozhovoru byla anonymizována, aby nebylo možné konkretizovat respondenty. Jsou změněna jména respondentů, nejsou zmíněné žádné názvy organizací ani univerzit, z jasných důvodů jsou také upravené citlivé informace, vždy tak, aby nedošlo k ovlivnění výpovědi.

Respondenti

V této části jsou představeni respondenti, aby měl čtenář lepší kontext u interpretace dat. Respondentů bylo celkem pět z toho pouze jeden muž. Tento výběr nebyl záměrný. Všichni respondenti se přestěhovali do Irska z jiného primárního důvodu, než je studium a úspěšně vystudovali vysokou školu v Irsku.

Jana se přestěhovala do Irska v roce 2004, tehdy jí bylo 20 let a chtěla si s přítelem vydělat peníze na dům v Česku a na cestování. Jana v Česku vystudovala střední školu, ale nedokončila maturitní zkoušku, pak pracovala

jako realitní makléřka. V Irsku pracovala ve fabrice na výrobní lince, kde několikrát povýšila, ale z důvodu ekonomické recese byla vyhozena. Vystudovala bakalářské studium Personální management (Personal management, NFQ úroveň 7), následně Obecný byznys (General business, NFQ úroveň 8). Jana vystudovala také magisterský titul v Řízení lidský zdrojů a průmyslových vztahů (NFQ, úroveň 9) a také doktorské studium (NFQ 10). Jana se provdala za Ira a v době studia ještě neměla děti. Dnes pracuje a učí na univerzitě.

Alice se do Irska přestěhovala v roce 2005 s manželem cizincem a 8měsíčním dítětem, tehdy jí bylo 21 let a chtěli si vydělat na hypotéku v Česku. V Česku vystudovala čtyřleté gymnázium a následně pracovala brigádně. V Irsku pracovala také brigádně ve stejném řetězci a v obchodě. Alice byla s dětmi doma 12 let, má celkem 4 děti. Se studiem začala, když jí náhle zemřel manžel. Studovala od roku 2017, celkem šest let. Poslední studium bylo bakalářské v oboru lékařských věd – laborantka (Medical scientist). Dnes je znovu vdaná, pracuje v laboratoři a chystá se na magisterské studium.

Radek je v Irsku už 16 let, přestěhoval se v roce 2008 za svým mladším bratrem. V Česku se vyučil a živil jako kuchař/číšník. Radek si nejdříve udělal kurz nutričního kouče a osobního trenéra. Stal se osobním trenérem a následně podnikal v gastronomii. Poté vystudoval online marketing, a to mu usnadnilo přijetí na univerzitu, kde vystudoval bakalářské studium (NFQ 8) v oboru počítačových věd (Computing science). Radek v současnosti studuje další kurz a chystá se na magisterské studium. Pracuje v nadnárodní společnosti na pozici marketingového koordinátora a k tomu částečně podniká a dělá reklamu. Radek je ženatý a má děti.

Anna je v Irsku od roku 2012, přestěhovala se s partnerem a plánovali v Irsku zůstat. Studovala v Česku informační služby a knihovnictví na

prestižní univerzitě, dokončila bakalářský titul. Navázala magisterským studiem, ale to v Česku nedokončila. Anna v Irsku dlouho nemohla najít práci a pak pracovala v hotelnictví. Následně chronicky onemocněla a přestala chodit. Vystudovala roční magisterský obor informační vědy a knihovnictví (Communication studies and librarianship, NFQ úroveň 9). Anna dnes pracuje v akademické knihovně na pozici knihovníka správy obsahu a metadat a má syna.

Růžena do Irska přiletěla sama v roce 2017, aby si vydělala peníze a mohla cestovat. Odmaturovala na gymnázium a odjezd do Irska pro ni byla přestávka před plánovaným studiem vysoké školy v Česku. V Irsku pracovala jako Au-pair, následně v pohostinství a v hotelech. Růžena začala studovat obor Plánování eventů (Event management), obor po prvním roce změnila a vystudovala bakaláře v oboru Digitální marketing (NFQ úroveň 8). Růžena pracovala už během posledního roku studia v marketingu, po dokončení vzdělávání si splnila sen a pracuje z domu. Růžena nemá děti a v současnosti pracuje v marketingu a cestuje.

4.5 Kvalitativní analýza dat

Všechny rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány a tyto nahrávky byly převedeny do textové podoby (transkripce) a redukovány tak, aby obsahovaly pouze informace relevantní k výzkumu. Jako forma transkripce byl použit shrnující protokol, z rozhovorů byly vybrány informace vztahující se k výzkumu (Mišovič, 2019, s. 124).

V průběhu systematizace kvalitativních dat podle Miovského (2006, s. 209) byly nejdříve pomocí redukce prvního řádu vyjmuty části rozhovoru, které nezaznamenávají žádné explicitně vyjádřené informace, následně byly rozhovory rozděleny do kategorií podle výzkumných a vedlejších otázek,

označeny byly také další skupiny, které jsou v interpretaci dat uvedeny jako podkapitoly, a slouží k upřesnění kontextu zkoumaných dat. Kategorizace byla rozdělena na informace o důvodech přestěhování do Irska, nejvyšší dosažené vzdělání a práce v Česku, práce v Irsku před vstupem do formálního vzdělávání, hlavní výzkumné téma, tedy motivy k dalšímu formálnímu vzdělávání v Irsku, a témat vedlejších výzkumných otázek bariér, se kterými se studenti v Irsku setkali, podpory při vzdělávání a posledním tématem byla část věnující se významu vzdělání pro netradiční studenty.

K analýze dat byl použit program MS Excel a Word, které pomáhaly v označování a kategorizaci transkripcí. Analyzované texty byly označovány různými barvami textu či pozadí textu, a také pomocí funkce poznámek k jednotlivým kódům. K dohledávání kódů pak pomohla funkce hledat v obou zmíněných programech. Kódy byly zjišťovány za pomoci otevřeného kódování. Jednotlivé kategorie byly metodou vytváření trsů (Miovský, 2006, s. 221) seskupovány a porovnávány mezi sebou, a tyto skupiny byly poté seřazeny a interpretovány narativní formou v následující kapitole interpretace dat.

5 Interpretace dat

Data sesbírána formou polostrukturovaných rozhovorů byly kódovány metodou otevřeného kódování a seřazeny do několika skupin. Dané skupiny témat následně přibližují situaci respondentů a tím také odpovídají na výzkumné otázky. Jednotlivá témata jsou řazena do několika kapitol a podkapitol. První tři kapitoly jsou dodatkové a slouží pro lepší interpretaci dat v následujících stěžejních kapitolách věnujících se také výzkumným otázkám. V první kapitole si objasníme, proč se Češi rozhodli k přestěhování se do Irska a na jak dlouho původně plánovali pobyt. Druhá kapitola je

věnována nejvyššímu dosaženému vzdělání v Česku a práci, kterou respondenti vykonávali v Česku před příletem do Irska. Následující kapitola nese název Práce v Irsku a popisuje profesní zaměření respondentů před návratem do studia.

Kapitola Motivy k dalšímu formálnímu vzdělávání v Irsku odpovídá na hlavní výzkumnou otázku a interpretuje důvody a motivy netradičních studentů. Tato kapitola se dělí do několika podkapitol věnovaným konkrétním motivům. Bariéry při vzdělávání v Irsku jsou popsány v další kapitole, která je taktéž rozdělena do podkapitol věnujících se jednotlivým bariérám konkrétně. V kapitole Podpora netradičních českých studentů v Irsku se věnuje typům podpor, které českým netradičním studentům dopomohly k dokončení studia a překonání zmíněných bariér. Poslední kapitola uzavírá výzkumné téma a věnuje se významu, který studenti formálnímu studiu přisuzují.

5.1 Důvod přestěhování do Irska

Nejdříve si krátce přiblížíme důvody, které vedly respondenty k přestěhování do Irska. Každý se do Irska rozhodl emigrovat z různých důvodů, a na jinak dlouhou dobu.

Radek, jediný muž, který se zapojil do výzkumu, se do Irska přestěhoval v roce 2008 poté, co si v Česku uvědomil, že by chtěl změnit svůj život. *„Já jsem měl poměrně bohémský život v Čechách a už mě to přestávalo bavit, zjistil jsem, že to nikam nevede a přemýšlel jsem o tom, že bych to chtěl změnit, svoji životní dráhu, ten směr, kterým se můj život ubírá.“* Radek následně popsal, že ho k cestě do Irska inspiroval bratr a plánoval tady zůstat přibližně rok a naučit se anglicky. *„On mi to vlastně i sám navrhl, abych za ním přijel a tím mi vnukl tu myšlenku a já jsem s tím souhlasil. Třeba aspoň na rok, naučit se angličtinu, to by šlo.“*

Původně jsem tady letěl na rok, naučit se angličtinu. Nebyl jsem rozhodnutý přesně jak dlouho, ale říkal jsem si, že se naučím anglicky, dám tomu rok. No a dopadlo to tak, že už tady jsem 16 let.“

Radek, stejně jako Jana popsali, že se do Irska vydali na doporučení známých či rodinných příslušníků. Jana, v roce 2004, tedy po vstupu Česku do Evropské unie přiletěla do Irska na doporučení kamaráda jejího tehdejšího partnera, bylo jí 20 let a plánovala zůstat rok nebo dva a vydělat si na dům v Česku: *„Tenkrát v roce 2004, po vstupu do EU, jsem se přestěhovala s bývalým přítelem, který dělal skladníka a přišel o práci, a jeho kamarád, který už měl zkušenost s pobytem ve Francii a v Irsku, a nabídl mi, že by pro něj měl práci a tak jsme se rozhodli, že vyrazíme, protože práce tady bude, mně bylo čerstvě 20 let.“*

Alice, která přiletěla do Irska o rok později, zmiňuje stejně jako Jana jeden, že se načasování přestěhování bylo po vstupu České republiky do Evropské unie. Alice jako jediná přiletěla již s manželem a dítětem, ale také uvedla jako důvod finance, tedy aby si v Irsku vydělali na dům v Česku: *„My jsme přiletěli do Irska v roce 2005, já, manžel a naše 8měsíční dcera. Přiletěli jsme tenkrát proto, abychom si vydělali na dům, tak, jako tehdy mnoho lidí v Česku po vstupu do Evropské unie.“* Alice plánovala v Irsku zůstat zhruba tři roky, ale v Irsku se jí narodil syn: *„Plánovali jsme zůstat zhruba tři roky. Ale potom se narodil syn a my už jsme tady nějak zůstali.“*

Anna se do Irska přestěhovala v roce 2012 a jako důvod uvádí, že se jí v Irsku líbilo, protože jako jediná zmiňuje, že Irsko navštívila už před přestěhováním. Anna zdůrazňuje, že důvod jejího přestěhování nebylo studium (respondenti věděli, že při výběru výzkumného vzorku je podmínka, aby primární důvod přestěhování se do Irska nebylo studium): *„Já jsem se přestěhovala do Irska v roce 2012 a bylo to mé osobní rozhodnutí, nemotivováno mým studiem, či konkrétní prací. Irsko jsem před tím navštívila a líbilo se mi tady.“* a na

otázku, jestli plánovala jen dočasnou emigraci odpověděla, že vlastně ano i přesto, že s partnerem, který v Irsku nějakou dobu bydlel už předtím, žili rok v Česku: *„V podstatě natrvalo. Partner byl v Irsku již dříve, bydleli jsme spolu rok v Česku, ale já jsem se chtěla vrátit do Irska. Plánovali jsme zůstat napořád. Teď to je podobně, máme tady zázemí a syn půjde brzy do školy.“* I přesto, že jako hlavní důvod pro přestěhování nebylo studium ani práce, Anna se předem zajímala o to, jaká je situace v jejím oboru v Irsku a situaci zhodnotila jako smysluplnou a finančně výhodnější a profesně uznávanější: *„Když jsem v Česku začala uvažovat, že bych odjela do Irska, a zjistila jsem, kolik vydělávají Irští knihovníci, tak jsem si říkala, že to dává smysl. Myslím si, že s tím finančním uznáním jde i určité profesní uznání jak takové. Mám tedy pocit, že na knihovníka v Česku se nepohlíží jako na ty dostatečné odborníky, jací jsou. Tady si myslím, že je to obecně lepší, že vztahy mezi jednotlivými odděleními jsou lepší, a že nás berou trochu víc vážně.“* Anna nebyla spokojená s uznáním knihovníků v Česku.

Ze všech respondentů se do Irska přestěhovala jako poslední Růžena, která přiletěla v září roku 2017, protože se chtěla naučit anglicky a vydělat si peníze na cestování: *„Takže důvod, proč jsem přijela do Irska nebylo vůbec studium, ale bylo to vyloženě se naučit anglicky a potom vydělat si peníze a cestovat. A hlavně za práci, to byl ten hlavní důvod přijet do Irska a přestěhovat se.“* Na otázku, jestli přiletěla natrvalo nebo jen dočasně odpověděla, že jen na půl roku: *„Jo, plánovala jsem 6 měsíců.“*

Všichni respondenti se do Irska přestěhovali z jazykových a ekonomických důvodů a měli v plánu se vrátit zpátky do Česka. Respondenti si chtěli zlepšit své dovednosti v anglickém jazyce a vydělat si na život v České republice, případně na pořízení bydlení a cestování. Ve třech případech bylo odcestování do Irska respondentům doporučeno někým z okolí, jedna respondentka měla práci zajištěnou ihned po příjezdu.

5.2 Nejvyšší dosažené vzdělání a práce v Česku

Objektem výzkumu jsou Češi žijící dlouhodobě v Irsku, tedy ti, kteří nepřiletěli primárně do Irska za účelem dalšího formálního vzdělávání. Emigranti z různých zemí vykonávají mnohdy po přestěhování jiné profese, než které dělali v domovské zemi, respondenti odpovídali na otázky zaměřené na nejvyšší vzdělávání dosažené v Česku a také práce, kterou před odletem vykonávali.

Růžena byla studentkou přírodovědného gymnázia a byla rozhodnutá se vrátit ke studiu vysoké školy po návratu z Irska, kde chtěla strávit pouze nějaký čas a využít ho jako přestávku mezi střední a vysokou školou: *„Byla jsem studentka střední školy a zároveň jsem pracovala. Studovala jsem gymnázium a nechtěla jsem hned na vysokou, takže odjezd do Irska byla taková jenom přestávka mezi střední a vysokou školou. Měla to být teda, měla to být jen přestávka.“* Růžena zmínila, že v Česku při studiu také pracovala, a to pouze brigádně: *„V Čechách ano, to byla brigáda v kině.“*

Anna dokončila bakalářské vzdělání na prestižní české univerzitě v oboru informačních služeb a knihovnictví na které navázala magisterským studiem, to bylo přerušeno. Anna plánovala magisterský titul dokončit po případném návratu z Irska, ale po třech letech studium v Česku ukončila, protože se rozhodla v Irsku zůstat: *„Následně jsem navázala magisterským studiem v oboru knihovnědy – jedná se o studium historických dokumentů, tedy rukopisů a starých tisků. Magisterské studium jsem nedokončila, po první roce jsem studium přerušila a přestěhovala jsem se do Irska s plánem školu dokončit, až se vrátím z Irska. Po třech letech jsem studium v Česku ukončila, protože jsem se rozhodla, že zůstanu v Irsku.“*

Alice po základní škole studovala čtyřleté gymnázium s humanitním zaměřením, kde se věnovala německému a ruskému jazyku. Na otázku ohledně zaměstnání v Česku před odletem do Irska odpověděla, že se jí necelý rok po maturitě narodilo první dítě, a proto pracovala jen brigádně: *„To je sranda! Ježkovy oči. Necelý rok po maturitě se mi narodilo první dítě. V Česku jsem dělala jen brigádně v mezinárodním řetězci rychlého občerstvení“*. Alice, stejně jako Anna, se dostala na vysokou školu, kterou nedokončila. Alice studovala učitelství, ale dva měsíce po prvním akademickém roce se jí narodila dcera, a stejně jako Anna studium nejdřív přerušila a následně z Irska ukončila: *„Dostala jsem se na pedagogickou fakultu. To bylo učitelství druhého stupně, obory chemie a ruština. To jsem dělala rok, první rok z pětiletého magisterského studia. Akademický rok končí v květnu a dcera se narodila v červenci. Přerušila jsem si tedy studium na rok, přerušení jsem pak prodloužila na dva roky. Pak už jsme ale žili v Irsku, tak jsem napsala do Česka na školu, že už to studium chci ukončit. Tohle studium ale ani nepočítám, to k ničemu nevedlo.“* Alice zmínila, že tohle jednoleté studium ve svém kariéerním životě ani nepovažuje za důležité.

Jana měla v Česku brigádu během studia střední školy. Poslední čtvrtý ročník studovala dálkově, dvouleté studium, dostala vysvědčení, ale maturitní zkoušku nesložila kvůli odjezdu do Irska: *„Poslední ročník jsem pak dodělávala dálkově, ale nikdy jsem v Česku neodmaturovala, protože to dálkové studium bylo na dva roky a já už jsem se pak rozhodla odjet do Irska. Dodělala jsem si poslední ročník gymnázia, získala vysvědčení, ale nikdy jsem nesložila maturitu.“* Jana vysvětluje, že necítila potřebu dokončit si maturitní zkoušku, protože už během studiu vydělávala dostatek financí: *„vydělávala jsem strašně moc, pronajímala jsem a prodávala baráky a z toho byly velké peníze. Takže jsem nikdy nepotřebovala to vzdělání...“* Následně popisuje, že popud vzdělávat se přišel až v Irsku, ten rozvedeme v další kapitole.

Radek se vyučil, ale nedokončil maturitní nástavbu: „*V Čechách jsem měl výučňák, chtěl jsem si udělat nástavbu, ale byl jsem lenivý a nedodělal jsem si ji.*“ Na otázku, čím se vyučil odpověděl, že studovala oboru kuchař/číšník a v tomto oboru také v Česku vždy pracoval: „*Já jsem v Česku byl kuchař, vyučený kuchař/číšník a dělal jsem kuchaře celý život.*“

Respondenti se z Česka odstěhovali s různou úrovní vzdělání, od základní školy, respektive s vysvědčením ze čtvrtého ročníku střední školy, přes výuční list, maturitní zkoušku a nejvyšší dosažené vzdělání respondentů z Česka byl bakalářský titul. Dvě respondentky začaly studovat další formální vzdělávání v Česku, ale obě studium v důsledku odjezdu do Irska přerušily a následně ukončily. Jedna z respondentek zmínila, že odjezd do Irska byl pro ni jen přestávkou před pokračováním ve formálním vzdělávání v České republice.

5.3 Práce v Irsku

Hlavní výzkumnou otázkou této diplomové práce je motivace k návratu do formálního vzdělávání a respondenti byli proto dotazováni na otázky týkající se jejich práce v Irsku před započítím studia. Netradiční studenti jsou ovlivňováni prací, kterou vykonávají, a i ta může být důvodem návratu do formálního vzdělávání.

Růžena pracovala nejprve jako Au-pair, protože si chtěla zlepšit angličtinu a když cítila, že její angličtina je dostatečná, začala pracovat v pohostinství: „*takže jsem prvních 5 měsíců byla Au-pair, kde jsem potom zjistila, že už jsem si tu angličtinu vypracovala, že bych chtěla dostávat víc peněz. Dostala jsem práci ve Fish and Chips, tady u Dublinu, takže v take away, kde se mi začalo líbit, že vydělávám a můžu si dělat co chci, takže jsem začla trošku cestovat po Evropě.*“ Růžena si během těchto prací uvědomila, že za peníze, které si vydělá může

cestovat po Evropě. Následně pracovala ve čtyřhvězdičkových hotelech jako servírka.

Anna hledala práci v Irsku relativně dlouho, protože se do Irska přestěhovala v době krize, proto bylo těžké si práci najít. Pracovala tedy v pohostinství a v hotelnictví, zhruba tři roky: „...protože jsem se zde přestěhovala v roce 2012, kdy tady byla docela hluboká krize a prvních tři čtvrtě roku jsem hledala jakoukoliv práci, což se nám podařilo a s partnerem jsme začali pracovat v hotelnictví. To bylo jediné zaměstnání, které se nám podařilo sehnat. Tuto práci jsem vykonávala asi tři roky.“ Anna popisovala, jak ji práce pozitivně ovlivnila i přesto, že nebyla v jejím oboru a pomohla ji překonat výstup z její komfortní zóny, protože vždy pracovala samostatně v kanceláři a na této pozici musela být v kontaktu s návštěvníky: „Mě ta práce vlastně docela bavila, i ta komunikace s těmi lidmi, ačkoliv jsem vždycky byla zalezlá za počítačem a nebyla jsem ten člověk, který byl v tom kontaktu s lidmi a nikdy jsem to nevyhledávala, ale překvapivě mě to vytáhlo z ulity, velmi mě to bavilo a zdálo se mi, že mi to docela šlo.“

Alice, stejně jako v Česku, pracovala na zkrácený úvazek v mezinárodním řetězci rychlého občerstvení a v obchodě na pokladně, protože se věnovala primárně rodině, svým 4 dětem, se kterými strávila na rodičovské dovolené celkem 12 let: „Chvíli jsem dělala i v irském obchodě na pokladně. Ale pak s druhým dítětem bylo těžké najít hlídání a tak. Dohromady jsem s dětmi byla doma 12 let, protože mám 4 děti. Takže nějaká kariéra se tehdy moc nekonala.“

Jana měla zajištěnou práci s ubytováním ještě před příletem ve fabrice, kde pracovala ve výrobě 9 měsíců, ale protože si našla irského přítele a zlepšila si rychle angličtinu, rozhodla se vypracovat na lepší pozici – nejdříve vedoucího provozu, plánování produkce a dostala se až na produkční plánování pro celou fabriku: „Byla to práce s ubytováním v nějaké továrně na

plastová a dřevěná okna. Přijeli jsme v neděli a v pondělí jsme nastoupili. Hned nás dali do provozu a dělali jsme na lince, tam jsem byla asi 9 měsíců, ale byla jsem ctižádostivá a měla jsem Irského přítele, takže jsem se rychle zlepšila v angličtině. A já jsem vždycky měla prořízlou pusou, takže ze mě udělali vedoucí provozu. Potom jsem dělala normy a kvalitu produkce. Po dvou letech se objevila nabídka na plánování produkce. To už jsem dělala celý den na počítači produkční plány pro celou fabriku, úplně pro všechny. Tam jsem dělala dohromady 4 a 9 měsíců.“

Také Radek začal pracovat krátce po příletu, v restauraci, ve které byl šéfkuchařem Čech: „Měl jsem tehdá kliku, ihned čtortý den po příletu jsem už měl práci. A můj šéfkuchař byl Čech, já jsem neměl vůbec žádnou angličtinu – jenom Yes, No, Love, taková ta slova, která my známe z textů.“ Radek zpětně tuto zkušenost popisuje jako štěstí, protože tehdy uměl anglicky jen pár základních slov.

Všichni respondenti zapojení do výzkumu pracovali před návratem do formálního vzdělávání na nekvalifikovaných pozicích, většina pak v pohostinství a hotelnictví. Respondenti uváděli, že tyto pozice vykonávali, aby si zlepšili úroveň angličtiny. Dvě respondentky získaly mimo jazykových znalostí také vyšší sebevědomí a objevily své nové schopnosti, vlivem činností, které jejich práce vyžadovala. U těchto respondentek můžeme vysledovat již v této části náznaky motivace k návratu do dalšího formálního vzdělávání.

5.4 Motivy k dalšímu formálnímu vzdělávání v Irsku

Hlavní výzkumnou otázkou této diplomové práce je „**Jaké motivy vedly Čechy žijící dlouhodobě v Irsku k návratu do formálního vzdělávání?**“. Následující kapitola popisuje právě motivy, respektive důvody návratu k formálnímu vzdělávání. Předchozí kapitoly uvádí, že se respondenti do Irska přestěhovali s různým stupněm vzdělání z různých oborů. Všichni respondenti po přestěhování se do Irska pracovali na

nekvalifikovaných pozicích, všechny tedy spojuje především to, že si chtěli najít lepší práci. V následujících podkapitolách si představíme jednotlivé motivy a jak o nich vypovídají respondenti.

Motiv – Změna profese

Růžena a Radek oba studovali marketing, Růžena na vysoké škole a Radek si udělal kurz marketingu online, který mu následně umožnil pokračovat na vysoké škole. Radek chtěl změnit profesi a hlavním motivem mu byla potřeba změny práce, protože ho jeho dosavadní práce kuchaře nenaplňovala a bylo pro něj těžké sladování osobního a pracovního života: *„Motivovalo mě k tomu to, že jsem chtěl změnu, mě to v té kuchyni strašně nebavilo, neměl jsem žádný život.“* Rozhodl se udělat si kurz na osobního trenéra a začít podnikat, stal se osobním trenérem a nutričním koučem. Tímto si také dokončil vzdělání úrovně 6, která se rovná české úrovni maturitní zkoušky. Díky tomuto vzdělání si založil vlastní firmu a několik let podnikal. Díky podnikání zjistil, že je problematické sehnat odborníka v oboru marketingu: *„Během podnikání jsem zjistil, že potřebuju, aby mi někdo dělal marketing a od toho se odvíjí moje další kariéra.“* Radek se rozhodl studovat vysokou školu, ale zjistil, že bez prokazatelné praxe v oboru ho na univerzitu nevezmou, a proto začal nejprve studovat online kurz marketingu, díky kterému získal pozici *content reviewer* (kontrolor obsahu) ve velké nadnárodní společnosti provozující jednu ze sociálních sítí. Radek si uvědomil, že ho studium naplňuje, a proto se rozhodl pokračovat dál ve studiu a přihlásil se na vysokou školu v oboru počítačových věd, kterou úspěšně dokončil: *„Zjistil jsem, že to potřebuju ten ohýnek udržovat a potřebuju se zlepšovat, takže jsem si podal přihlášku na vysokou školu, kde jsem začal studovat computing science (počítačové vědy, pozn.), to je nejvyšší vzdělání, kterého jsem dosáhl.“*

Radek, který během zkušenosti s podnikáním zjistil, že by chtěl pracovat v online marketingu, protože služby marketérů jsou těžko dostupné pro podnikatele. Tato zkušenost ho také inspirovala k pomoci lidem, kteří jsou v podobné situaci, jako byl během podnikání on. I to ho motivovalo ke vstupu do dalšího formální vzdělávání: *„Dostat se výš, změnit práci. Chtěl jsem být marketáček... Protože když jsem já hledal marketáčka, tak všechno bylo neskutečně drahé. Tak jsem se to rozhodl dělat sám a teď můžu sám pomáhat lidem a postupně se vypracovávám.“*

Růžena přijela do Irsku po maturitě a plánovala se vrátit do Česka a studovat vysokou školu a stát se lékařkou nebo veterinářkou. Během práce v Irsku si práci zorganizovala tak, aby mohla cestovat a tím si ujasňovala své představy o své budoucnosti. Pracovala v pohostinství, což ji umožňovalo plánování směn a více dní volna najednou. Již během této práce začala zvažovat návrat k formálnímu vzdělávání: *„Hodně jsem se pohybovala v gastronomii. Tady jsem pracovala třeba 5 dní v kuse, 12 hodin denně a pak jsem si vzala zase 5 dní volna, a to mi umožnilo cestovat. V té době už jsem začala jakoby hledat víc ohledně studia v Irsku. A co bych mohla dělat? To se změnilo přesně v září 2019, po 2 letech v Irsku. Rozhodla jsem se, že budu studovat tady.“* Růžena se rozhodla po dvou letech strávených v Irsku začít studovat. Zmínila také cestu do Ameriky, to jí pomohlo objevit obor marketingu, který jí umožní splnit si sen práce s nespécifikovaným místem výkonu a umožní jí pokračovat v cestování: *„Odletěla jsem na měsíc do Ameriky, kde jsem poznala hodně lidí, kteří cestují a pracují jenom s počítačem a takže jsem se snažila hledat práci v téhle sféře, jako jsou sociální media, jako je marketing.“*

Motiv – Potřeba odborné kvalifikace

Respondenti studovali rozdílné obory, které ale měly společné těžiště v potřebnosti certifikátu prokazujícího jejich vzdělání v oboru. Alice si před

studiem prošla kurzy, které ji připravovaly na studium na vysoké škole, kde se během prezentací svých kolegů dozvěděla o možnosti studovat obor laborantky, který má pro ni vhodnější pracovní dobu než práce zdravotní sestry, kterou původně plánovala: *„Říkala jsem si, že to je dobré, lepší než zdravotní sestra. A navíc to dělá moje máma, takže jsem věděla, do čeho jdu. Takže jsem se tohle rozhodla studovat.“* Alice také zmiňuje inspiraci v rodině, na pozici laborantky pracovala i její matka, a to mohlo být také motivací pro návrat k formálnímu vzdělávání.

Růžena, které se rozhodla pro oblast marketingu popisuje, jak se jí nedařilo najít práci bez prokazatelného vysokoškolského vzdělání: *„Zhruba měsíc jsem hledala takovou práci a když mi říkali jako důvod, že nemám dostatečné vzdělání, rozhodla jsem se studovat, protože jsem věděla, že bez vysoké školy nedostanu práci, kterou chci.“* Práci se jí nedařilo najít, protože neměla potřebné vzdělání i přesto, že praxi už měla: *„I když jsem měla zkušenosti, tak jim to nestačilo...“* Růžena si vybrala obor online marketingu, který vyžaduje vysokoškolský titul, to ji motivovalo ke studiu, aby se danému oboru mohla věnovat a splnit si tak sen o práci, kterou může vykonávat odkudkoliv. Když si začala hledat práci, která by odpovídala jejímu předsevzetí, zjistila, že nesplňuje požadavky potenciálních zaměstnavatelů, protože nemá vysokoškolské vzdělání: *„...nemohla jsem dostat žádnou takovou práci, protože kdykoliv mě pozvali na interview v Irsku a jakákoliv společnost v Evropě, protože jsem se hlavně hledala remote práce (práce na dálku). Překážkou bylo že nemám žádnou degree (titul), že nemám žádnou vysokou školu...“* Růžena měla před návratem do formálního vzdělávání zkušenost s pracovními pohovory, při kterých jí bylo sděleno, že není vhodným kandidátem, protože nemá vysokoškolský titul.

Anna přijela do Irska oproti ostatním respondentům s konkrétní profesí, kterou již vykonávala v Česku a ve které chtěla pokračovat. Jako

jediná už měla bakalářský titul z Česka, avšak v Irsku až do vystudování vysoké školy v oboru nepracovala. Anna zjistila, že v Irsku je nutné mít magisterský titul i pro pozici, kterou vykonávala v Česku. *„Snažila jsem se sehnat profesionální roli v Irsku, ale narazila jsem na to, že percepce magisterského studia v Irsku je jiná než v Česku. Anna popisuje, že v Česku byly jiné požadavky na pozici knihovníka a nebyl potřebný magisterský titul, pokud se nejedná o vedoucí pozici, toto porovnává se situací v Irsku, kde na pozici knihovníka nemohla být přijata bez magisterského titulu.: „Oproti tomu v Irsku nelze být přijat na pracovní pozici knihovníka bez magisterského titulu v knihovnictví a informačních službách. Proto jsem pracovala jen na paraprofesionální roli, avšak na to jsme byla naopak překvalifikovaná a měla jsem příliš zkušeností.“* Anna před návratem do formálního studia pracovala na pozicích, pro které byla překvalifikovaná a potřeba magisterského vzdělání ji motivovala k návratu do formálního vzdělávání. Anna, stejně jako Růžena, měla praxi v oboru ještě před zahájením studia, ale narazila na požadavek potenciálního zaměstnavatele, vysvětlovala že ač měla zkušenosti a vzdělání z Česka, nestačilo to pro danou pozici v Irsku: *„Ano, nemohla jsem vykonávat tu pozici, kterou jsem měla v České republice.... Já jsem tedy měla zkušenosti pro danou pozici, ale nedostatečné vzdělání.“*

Jana začala pracovat již při zaměstnání na podnět zaměstnavatele, konkrétně pracovníka v HR oddělení, který ji pozitivně hodnotil jako zaměstnance a motivoval ji tak k návratu do formálního vzdělávání: *„Měli jsme dobrého HR manažera, který mi vždycky říkal, že mít takového zaměstnance je super, protože vždycky přijdeš a řekneš, že chceš více práce. Tak jsem si říkala, že bych mohla začít studovat.“* Personalista ji doporučil studium úrovně 7 (bakalářské studium).

Motiv – Work-life balance (sňad'ování pracovního a osobního života)

Pro respondenty byla také důležitým motivem změna životního stylu spojená s náročností práce a časem, který v práci stráví. Růžena si stanovila jako cíl práci na počítači, kterou může vykonávat odkudkoliv a u toho cestovat: „*Můj cíl do budoucna bylo dělat práci nebo teda vydělávat a být schopná u toho mít jenom počítač, v té době jsem ještě nevěděla, jak to udělat.*“

Jana měla podobné požadavky. Při návratu do formálního vzdělávání měla představu v kanceláři a s dalším vzděláním svůj cíl zkonkretizovala a rozhodla se pracovat jako personalista pro odborové svazy: „*Tenkrát jsem začala pro to, abych mohla pracovat z kanceláře, někde u počítače, v kanceláři. Potom, že bych chtěla dělat personalistiku někdo pro odborové svazy, dělat vyjednáváče.*“ Jana zmínila, že motivace se s postupem ve formálním vzdělávání více konkretizovala a během doktorského studia zjistila, že chce učit a pracovat ve veřejném sektoru a že ji vyhovuje pracovní doba učitele na vysoké škole, flexibilita v čerpání dovolené, placená mateřská dovolená a penze a práce jen během akademického roku: „*Ale až když jsem začala doktorát a učit, tak jsem věděla, že to je to, co chci dělat. Vyhovuje mi především ta odlehčená pracovní doba a práce jen během akademického roku. ...vím, že chci učit, chci mít tento život, chci pracovat pro veřejný sektor, mít placenou mateřskou a penzi, dovolenou, kdy chci.*“

Radek, který pracoval jako kuchař, tedy často během víkendů a státních svátků, chtěl více času trávit mimo práci, a proto se rozhodl pro změnu profese, kterou se rozhodl uskutečnit návratem do formálního vzdělávání: „*Pracoval jsem všechny víkend, všechny státní svátky a už jsem si říkal, že já tohle nechci.*“

Motiv – Adaptační na náhlou změnu v životě

Alice popisuje vážnou situaci, do které se nečekaně dostala, když jí náhle zemřel manžel. V té době neměla žádnou praxi a dokončenou maturitu: *„No, v roce 2017 mi zemřel manžel na rakovinu mozku. A já nevěděla, co teď. Měla jsem jen maturitu, žádnou praxi.“*

Anna pracovala v pohostinství na pozici servírky, kde musela ze zdravotních důvodů skončit, protože chronicky onemocněla. Respondentka popisuje, že kvůli svému hendikepu zůstala upoutána na invalidním vozíku, a to ji znemožnilo pokračovat v práci: *„Následně jsem chronicky onemocněla, přestala jsem chodit, a proto jsem nadále už nemohla vykonávat práci servírky. Ještě před touto událostí jsem plánovala dokončení magisterského studia v Irsku, tímto se situace vyjasnila a rozhodování bylo jasné – buď dokončím studium, nebo se vrátíme do Česka, což jsme moc nechtěli.“* Anna byla přesvědčená, že jednou vysokou školu v Irsku dokončí, avšak tato zkušenost ji donutila se rozhodnout a jednat.

I Janě se změnila životní situace, když náhle během ekonomické recese přišla o zaměstnání: *„Začala recese, neměli žádný odbyt, a tak vyhazovali skoro všechny. Tehdy už jsem začala studovat po večerech.“* Jana byla v době, kdy se stala nezaměstnanou již studentkou, tato skutečnost tedy nebyl hlavním důvodem návratu k formálnímu vzdělávání, ale i vlivem podpory, kterou popíše v následující kapitole, byla motivována školu dokončit a s touto situací se vypořádat.

Alice, v závislosti na nečekané životní změně, tedy ztrátě manžela, kdy se stala samoživitelkou čtyř dětí také jako jediná zmínila, že největší motivací pro ni byly peníze, které si může na pozici laborantky vydělat: *„Největší důvod ale i přesto asi byly finance. Se 4 dětmi si nemůžu dovolit pracovat za minimální mzdu.“*

Radek musel ukončit podnikání, protože to pro něj bylo náročné a naskytly se problémy: „*Po dalších třech a půl letech jsem firmu zavřel, protože jsem to neztolal, finančně to šlo, ale už jsem to nedával, měl jsem problémy. Hodně jsem pracoval sám, i když jsem si sám nedával výplatu.*“ Radek po ukončení podnikání začal studovat, protože již nebyl tolik časově vytížený. I jeho tedy změna životní situace motivovala k návratu do vzdělávání.

Nečekaná změna životní situace, respektive událost, která může náhle změnit jedinci život, může být motivem ke vzdělávání. Alici a Annu potkaly nečekané životní události, vlivem kterých se rozhodly k dalšímu formálnímu vzdělávání. Obě respondentky také popisují, jaké podpory se jim během tohoto životního období a následného studia dostalo. Jana přišla o zaměstnání, a to ji motivovalo v pokračování ve vzdělávání a Radek se rozhodl ukončit podnikání, a to mu umožnilo návrat do formálního vzdělávání.

Motiv – Seberealizace, seberozvoj, sebeuvědomění

V jedné z předchozích podkapitol byly uvedeny profese, které respondenti vykonávali před návratem do formálního vzdělávání. Respondenti popisují, jak si ve svých předchozích zaměstnáních uvědomili, že *mají na víc* a chtějí se dál rozvíjet. Anna, Jana a Radek si uvědomili své kvality, a to je také motivovalo k návratu do vzdělávání.

Jana pracovala po příletu do Irsku ve fabrice několik let, během kterých se ji podařilo i více než jednou povýšit, a to ji také motivovalo k rozhodnutí doplnit si vzdělání: „*Takže když jsem viděla, že budu celý život v té fabrice, tak jsem se rozhodla (studovat, pozn.), taková ctižádostivost.*“

Anna mluvila o tom, jaký na ni měla vliv práce v pohostinství a že to pro ni byla velká změna oproti práci v Česku: „*Pro mě byl nejzajímavější ten skok. V mé bývalé práci se mi několikrát stalo, že jsem si říkala ,Co já tady sakra dělám?‘.*“

Popisuje, při jakých situacích si uvědomila, že i přesto, že ji práce v pohostinství bavila, necítila se tam vždy pohodlně, protože se změnil přístup jejích kolegů v práci a nadřízených, kteří ji i z důvodu nevědomosti o jejím dosažením vzdělání dávali najevo, že nepracuje uspokojivě: *„Ale pak se staly takové momenty, kdy mi nějaký manažer třeba něco nevysvětlil, a pak mi řekl něco jako ‚prosím tě, jdi od toho, ty na to nemáš mozek‘. V tu chvíli jsem si říkala, že asi vůbec neví, s kým mluví. Proto jsem si pak kladla otázku, co tady vlastně dělám? Anna si na základě této zkušenosti uvědomila, že ji tahle nekvalifikovaná práce nevyhovuje a chtěla by se navrátit ke své původní profesi, kterou vystudovala v Česku. Anna uvedla ještě jednu důležitou vzpomínku, ve které se jí jeden z hostů podniku, ve kterém pracovala, zeptal na její vzdělání a zaměření, které studovala v Česku a následně projevil údiv nad prací, kterou přes své dosažené vzdělání vykonává v Irsku: „Podobný moment se stal s jedním hostem, který se ptal, co vlastně dělám, tak jsem mu říkala, že jsem studovala staré tisky a rukopisy a dělala jsem diplomovou práci o – středověkém autorovi –, ale teď to nedělám. A on říkal ‚No a není to škoda?‘. Já jsem si vlastně tou prací v tom pohostinství uvědomila, že to vnímám jako své životní poslání a že i když nepracuju jako knihovník, tak se pořád cítím jako knihovník. To pro mě byla velká motivace.“* Anna si touto interakcí uvědomila, že by se ráda vrátila do svého původního oboru, protože se vnitřně pořád cítí jako knihovník a je to profese, kterou by chtěla vykonávat. Pro Annu byly tyto momenty důležité a motivovaly ji k návratu do formálního vzdělávání.

Také Jana se rozhodla pro studium již během práce, protože si uvědomila své kvality a potenciál. I přes povýšení, kterého ve fabrice dosáhla, si uvědomila, že by ráda pokračovala ve formálním vzdělávání: *„Sama jsem se rozhodla, protože jsem zjistila, že když budu ve fabrice, tak ze mě nikdy nic nebude. Já jsem byla vždycky docela chytrá, i ve škola mi to šlo. Takový ten líný student, který prolézá, protože je líný se učit, ale ve skutečnosti je chytrý. Když jsem si k něčemu*

sedla a chytlo mě to, tak jsem měla vždycky jedničky, ale věnovat se tomu, to byl průser.“ Jana si uvědomila, že vždy byla chytrou studentkou, a i to ji motivovalo k návratu do formálního vzdělávání.

Růžena prokázala silnou vnitřní motivaci, díky které se rozhodla pro změnu profese, aby si mohla splnit svůj sen. Díky zkušenostem z cestování a objevení nového oboru zjistila, jak by měla vypadat její budoucnost a naplánovala si, jak toho dosáhnout. Když se rozhodla pro návrat do formálního vzdělávání, rozhodovala se mezi návratem do Česka a studiem v Irsku, kde v té době byla již dva roky. *„...takže to byl pro mě největší zlom, kdy jsem se rozhodla studovat a jelikož jsem byla v Irsku, tak jsem si řekla, proč se vracet do Česka? Proč nezačít v Irsku? Taky si myslím, že Irsko má hodně kvalitní vysoké školy. Myslím si, že víc kvalitní než v Česku, i když jsou placené. Snažila jsem se udělat si průzkum v tom září 2019, a pak jsem se teda přihlásila na školu tady, abych trošku svoji kariéru rozjela.“* Růžena si zjistila informace o irských vysokých školách a zhodnotila, že pro ni jsou irské vysoké školy kvalitnější a pomohou ji v dalším profesním rozvoji.

Radek popisoval, co mu přinesla práce, kterou získal díky kurzu online marketingu a jak ho motivovala k dalšímu formálnímu vzdělávání. Radek byl motivován předešlým neformálním vzděláváním, které mu dodalo energii na vstup do formálního vzdělávání.: *„Pro mě to byla obrovská výhra a povzbuzení, že všechno je možné, že my sami si většinou stavíme ty bariéry a říkáme si ‚na to nemám‘, ale to my se limitujeme. Díky téhle zkušenosti (kurz před vysokou školou, pozn.) jsem si uvědomil, že mám dobře nakročeno.“* Radek si také uvědomil, že největší bariérou si je on sám a pokud tohle překoná, pomůže mu to s dokončením vysokoškolského vzdělání.

Alice zmínila, že ji motivovalo být pozitivním vzorem a příkladem pro své děti. Alice v době návratu do formálního vzdělávání měla čtyři děti, a její

nejstarší dcera byla v době konání rozhovoru již na vysoké škole, a Alici tedy pro návrat do formálního vzdělávání motivoval také pozitivní impuls, který to může jejím dětem přinést: „*Má nejstarší dcera, ta, která tady s námi přicestovala, když jí bylo 8 měsíců, je teď ve druhém ročníku na vysoké škole. Myslím si, že i to je důležité, že mé děti vidí, že se to dá vystudovat vysokou školu, a tak snad to vyjde i jim.*“

Dalším důvodem, vlivem kterého šla Anna studovat souvisela s vidinou lepší práce, ve které bude schopná předvést také své zkušenosti z české univerzity. Anna byla dlouhodobě motivována vidinou profesionální práce, kterou vykonávala v Česku a uvědomovala si své zkušenosti, což jí dodávalo sebevědomí v návratu do formálního vzdělávání: „*Dlouhodobě jsem měla motivaci ve vidině dobré profesionální pozice s tím, že jsem měla velké zkušenosti z České republiky i se středním managementem a byla jsem sebevědomá v tom, že mám dostatečné znalosti i v knihovně, což se tady vůbec neučí. Můj dlouhodobý plán byl najít si profesionálnější roli tady v Irsku. Největší důvod, proč jsem šla studovat byl networking.*“ Anna vysvětlovala, že další motivací ke studiu ji byla možnost networkingu, který popisovala tak, že ji škola nabídla mnoho možností účastnit se různých konferencí a přednášek, aby si studentů mohli všimnout potenciální zaměstnavatelé. Anna této možnosti využívala a konferencí se spolu s některými kolegy účastnila: „*...takže já osobně a pár dalších studentů jsme se jich účastnili, protože jsme velmi intenzivně pracovali na tom, aby se nám následně podařilo nějakou pozici sehnat.*“

Radek objevil, co ho v životě baví a naplňuje, tedy online marketing, sociální sítě, kreativní práce, tvorba videí a podobně, proto se rozhodl svůj zájem profesionalizovat: „*...mě baví sociální sítě, být kreativní, tvořit videa, je to skvělé. To je něco, co mě naplňuje, že můžu pomoc někomu, kdo se v tom úplně nevyzná a že mu můžu pomoc za rozumnou cenu.*“ Radka také motivovalo, že po

dokončení vzdělání může nabídnout svou odbornost v online marketingu i dalším lidem, kteří by to mohli potřebovat tak, jako on v době, kdy sám podnikal.

Shrnutí

Přesto, že se respondenti do Irska přestěhovali s různou úrovní formálního vzdělání a následně vykonávali rozdílné pracovní pozice, se jejich motivy k návratu k formálnímu vzdělávání překrývají a společně korespondují. Tato kapitola je stěžejní v této práci, protože odpovídá na hlavní výzkumnou otázku: Jaké motivy vedly Čechy žijící dlouhodobě v Irsku k návratu do formálního vzdělávání?

Bylo zjištěno, že motivy, které vedly respondenty k návratu ke vzdělávání, byly vnitřní i vnější. Důležitými vnitřními motivy bylo získání nové nebo lépe ohodnocené práce, pro většinu respondentů především z důvodu změny životního stylu, vybalancování času stráveného v práci a sladění osobního a pracovního života. Dalším podstatným motivem k návratu ke studiu je pak potřeba seberealizace a seberozvoje, případně sebeuvědomění v předchozí práci, kterou vykonávali.

Důležitými vnějšími motivy byly pro respondenty požadavky potenciálních zaměstnavatelů na vzdělávání, případně přirozená potřeba vzdělání k vykonávání dané profese.

Motivy respondentů, které potkala nečekaná životní událost a v rámci změny a zmírnění dopadu této události, jsou uvedeny v samostatné podkapitole. Respondentka, která náhle přišla o manžela se do vzdělávání vrátila, aby se s danou situací vypořádala. Další z respondentek náhle chronicky onemocněla, což ji znemožnilo dále pracovat a stala se nezaměstnanou. Také další dva respondenti uvedli, že i oni se stali

nezaměstnanými, jedna z respondentek už v té době studovala, což ji ale motivovalo ve studiu pokračovat a nastoupit i na magisterské studium. Respondent, který zanechal podnikání v gastronomii se rozhodl pro návrat do vzdělávání z důvodu změny profese.

Nezanedbatelným motivem také byla potřeba seberealizace a seberozvoje, respondenti uváděli, že pociťovali, že mají v životě na víc, a to bylo důvodem jejich návratu ke vzdělávání. To také souvisí se sebeuvědoměním, ke kterému došlo vlivem nekvalifikované předchozí práce v Irsku.

5.5 Bariéry při vzdělávání v Irsku

Motivace je důležitým hnacím motorem v návratu do vzdělávání i při samotném studiu. Negativně ovlivnit však můžou tuto motivaci různé bariéry se kterými se netradiční studenti setkávají. V této kapitole budou popsány právě bariéry, se kterými se respondenti během svého studia setkali. Kapitola je rozdělena do několika podkapitol popisující jednotlivé bariéry vyplývající z rozhovorů. Je důležité podotknout, že i přes řadu bariér, které studenty potkaly, tak všichni respondenti vysokou školu dostudovali.

Bariéra – Pracovní vytížení

Mnoho netradičních studentů pracuje a je proto mnohdy těžké sladit pracovní, osobní a studijní život. Pro respondenty Růženu a Radka bylo problematické skloubit studium a práci. Růžena studovala první dva roky prezenčně, v případě Radka probíhala škola online, ale školou trávil několik hodin denně po práci. Oba pak pracovali dlouho do noci.

Růžena pracovala po celou dobu vzdělávání na plný úvazek, a první dva roky studovala prezenční formou, přes den, takže po škole mohla pracovat v pohostinství od tří nebo pěti odpoledne, do půlnoci, respektive do

dvou do rána. Situace se změnila, když si našla práci novou, profesionální, která splňovala její představy, ale pracovní doba začínala ráno, stejně jako škola, a to ji znemožňovalo pokračování ve vzdělávání prezenční formou: *„Ale, poslední, teda třetí rok, se mi to studium trochu změnilo, protože jsem dostala profesionální práci, dělala jsem pro firmu provozující sociální síť, rok a půl, a nemohla jsem tedy dál v prezenčním studiu pokračovat. Takže jsem poslední rok studia dokončila na part time (kombinovaná forma studia). Půlku studia jsem měla na full time a snažila se účastnit se přednášek třeba v obědové pauze a pak jsem po práci chodila s part time studenty večer na kurzy.“* Růžena popisuje, že pro ni studium v té době bylo náročné, protože se účastnila přednášek třeba v obědové přestávce v práci a zároveň se účastnila vzdělávání s kombinovanými studenty večer po práci. Růžena také popsala, že ji škola přizpůsobila a umožnila ji změnu formy studia.

Radek studoval pouze jednoleté studium, ale během této doby měl tři práce, aby uživil rodinu. Radek vykonával v době studia práci, s osmihodinovou směnou, která začínala v 8 hodin ráno, následně studoval bakalářské studium, které probíhalo online výukou a poté mu začínala další práce ve které rozvážel jídlo zákazníkům, ve které když skončil, tak se přesouval do třetí práce, která spočívala v úklidu fitcentra: *„Když jsem studoval bakaláře, tak jsem ráno pracoval od osmi do čtyř, pak jsem od pěti do devíti studoval a potom od desíti do půlnoci jsem rozvážel pizzu a od půlnoci do dvou do rána jsem uklízel fitko. A když jsem rozvážel tu pizzu, a neměl jsem zrovna zakázku, tak jsem studoval, měl jsem v autě knížky, tablet nebo laptop. Bylo to brutální. Byl jsem neodpočatý, nešťastný, bál jsem se, že to nedodělám, bylo toho opravdu hodně.“* Radek popisuje, že i přesto, že měl občas příležitost se během jedné ze svých prací vzdělávat, bylo pro něj tohle období složité, náročné a necítil se odpočatý a šťastný.

Bariéra – Nedostatek finančních zdrojů

Alice, Jana a Radek zmínili jako jednu z bariér finance. V případě Alice se jednalo především o náklady spojené se starostí o děti, kterým musela v době studia zajišťovat a platit. Alice byla zapojená do programu Uiversity: „Ano, kdybych neměla to stipendium od Uiversity, asi bych to hodně těžko zvládala. Největším výdajem bylo hlídání dětí.“ Alice dále vysvětluje, že hlídání dětí potřebovala z časových důvodů, protože její vzdělávací aktivity končily později, než školní povinnosti jejich dětí a bylo tedy zapotřebí zajistit službu, která se o děti v její nepřítomnosti postarala a odvezla děti ze školy domů: „Já jsem je ráno brávala s sebou do školy, protože jim tehdy bylo 5 až 13 let. Všichni jsme začínali mezi 8,30-9 hodin a bylo to po cestě. Ale problém nastával odpoledne, kdy jsem byla ve škole třeba do 4 hodin odpoledne a potřebovala jsem někoho, kdo by děti vyzvedl, dovedl domů a chvíli tam s nimi ještě byl. A to bylo velmi drahé. To byla asi největší bariéra.“ Alice tuto bariéru označuje za nejzásadnější, se kterou se během studia setkala.

Také Radek zmínil péči o rodinu, o kterou se musel i v době studia finančně postarat: „Do toho mám rodinu, děti, bydlení v Irsku je drahé. Člověk se musel otáčet.“

Jana v průběhu vzdělávání přišla o práci a stala se tak nezaměstnanou. Dostávala státní podporu v nezaměstnanosti, později podporu při studiu. Jana popisuje, že výpověď z práce dostala pár měsíců po započítí bakalářského studia. V době, kdy nemohla sehnat zaměstnání na plný úvazek si občas vydělávala brigádně, ale i přesto pro ni bylo náročné vyjít s financemi, které měla: „Ano, začala jsem v září (studium, pozn.), výpověď jsem dostala v květnu, takže pak už jsem byla jen student a byla jsem nezaměstnaná a nemohla jsem si sehnat práci, takže jsem byla na podpoře v nezaměstnanosti, to bylo kruté. Občas jsem sehnala

nějakou brigádu mimo obor, abych přežila.“ Jana také zmínila, že během studia občas strádala: „Člověk živoří, jedla jsem někdy jen jednou denně.“

Radek zmínil, že nedostatek financí ho také motivoval k úspěšnému dokončení studia, především proto, že platil drahý nájem a další výdaje, které měl, ale věděl, že pokud dostuduje, nemusí se vrátit ke své původní profesi kuchaře: *„Nájem a další účty byly hodně vysoké, ale říkal jsem si, že když to udělám, tak se mi otevřou dveře někam jinam, takže to musím udělat, jinak půjdu zpátky do kuchyně.“*

Bariéra – Vzdálenost

Radek, jediný zapojený respondent, studoval online formou, proto se následující bariéra týká pouze žen, který se účastnily výzkumu. Pro některé respondentky byla také problematická vzdálenost a s tím spojené dojíždění. Anna a Jana zmínily, že do školy dojížděly autem, Anna dokonce zvažovala přestěhování blíže ke škole.

Anna dojížděla do školy autem asi hodinu a čtvrt, ale situaci hodnotí jako snesitelnou, protože mohla díky invalidnímu průkazu parkovat přímo v areálu školy: *„To bylo snesitelné. Navíc mám invalidní průkazku, takže jsem mohla parkovat v kampusu, kde jsem vlastně vždycky parkovala, protože jinak bych se nedostala fyzicky do učeben.“*

Také Jana dojížděla do školy autem, více než 30 kilometrů: *„Na toho bakaláře jsem dojížděla okolo 33 kilometrů do školy.“*

Anna dále zmínila, že dokonce zvažovala přestěhování se blíže ke škole, to se ale nepodařilo, protože žádné vhodné studentské bydlení nebylo dostupné: *„Měla jsem pocit, že nemám na výběr. Já bych se bývala přestěhovala, ale žádné ubytování nebylo na výběr. Pouze spolužáci z Ameriky sehnali ubytování na*

kolejích. Ubytování zkrátka nebylo. Sehnat studentské ubytování bylo v Dublinu nemožné.“ Anna vyjádřila, že pociťovala, že v této situaci nemá moc na výběr, a proto se rozhodla pro nejschůdnější variantu řešení.

Růžena ke vzdálenosti a dojíždění řekla, že si záměrně vybrala vysokou školu poblíž jejího bydliště, aby nemusela dojíždět daleko: „Školu jsme si vybrala hlavně proto, že měla dobrou lokaci a byla v centru Dublinu a nechtěla jsem dojíždět.“

Anna, která dojížděla hodinu a čtvrt autem, také v zimním semestru přespávala kousek od školy, aby ušetřila čas strávený na cestě: „...taky proto, že je to magisterské studium a spoustu spolužáků byli starší, měli děti, nebo bydleli daleko, takže přespávali na různých Airbnb ubytováních. To jsem dělala taky.“

Bariéra – Jazyková bariéra

Růžena a Anna popisují, že jim angličtina byla jistou bariérou, i přesto, že už v Irsku byly pár let před zahájením studia a měly tedy možnost si angličtinu zlepšit. Růžena na otázku, jestli ji limitovalo to, že není rodilá mluvčí, odpověděla, že ano, protože angličtina, kterou se naučila v Česku nebyla dostačující, ale zároveň připustila, že ji pomohlo to, že v Irsku před zahájením studia žila už dva roky: „Limitovalo, česká angličtina není angličtina v zahraničí. Bohužel a je to tak. Jsem ráda, že jsem tady byla už 2 roky, protože jsem se naučila lépe jazyk, naučila jsem se pořádně psát, naučit se tu angličtinu používat.“

Anna má podobnou zkušenost, v Irsku před návratem do formálního vzdělávání žila již 4-5 let: „Ano, to bylo zajímavé. Já už jsem tady byla v té době relativně dlouho, když jsem nastoupila na studium. Asi 4-5 let.“

Respondenti popisovali, že jim dělaly problém některá odborná slovíčka a ze začátku museli používat slovník nebo překladač. Jana studovala

jako první bakalářské studium v oboru personalistiky a tam pociťovala ze startu jazykovou bariéru, dnes vyučuje na univerzitě a přiznává, že se jí dodnes některé výrazy pletou: *„Takže ano, jazyk byl překážka ze startu, a dodnes se mi něco plete. Ale když člověk čte, tak to jde. A po prvním roce už jsem nepotřebovala ani slovníček.“* Jana vyjadřuje, že ale s vůlí naučit se jazyk je to možné a ona po prvním roce studia již anglický slovník nepotřebovala.

Anna, která studovala magisterské studium v oboru knihovnictví, měla již odborné znalosti z oboru z Česka, přiznává ale, že pro ni byly odborné pojmy ze začátku problematické: *„Pro mě byl největší problém v odborných termínech, které jsem v angličtině neznala. Věděla jsem naprosto přesně, jak se která součást knihtiskařského stočku, ale neznala jsem je v angličtině. To pro mě bylo relativně náročné ze začátku.“*

Růžena popisuje, jak se s jazykovou bariérou vyrovnávala, protože první rok studia měla velké problémy s pochopením některých slov a musela často používat překladač, ale zmiňuje, že protože nebyla jediný mezinárodní student ve studijní skupině, tak ji pomáhali i vyučující, kteří ji v hodinách opravovali a to ji pomáhalo se zlepšit a ve druhém ročníku už to bylo lepší: *„První rok jsem měla hodně velký problém pochopit ta slovíčka, ale jelikož jsem na té škole jsem nebyla jako jediná international student (mezinárodní student), takže lektori věděli, že studenti nejsou tam jenom Irové, takže nás hodně opravovali v hodinách, což mi pomohlo. A ten první rok byl těžký, to jsem musela pořád používat překladač, protože jsem se do toho nedokázala dostat, ale pak druhý rok už jsem si zvykla na ta slovíčka, která používají a už to pak šlo lépe.“*

Radek poprvé zaznamenal nedostatky v angličtině při absolvování kurzu osobního trenéra a nutričního kouče, které studoval před návratem do formálního vzdělávání. Vzpomíná si, že mu dělalo problém i se představit před třídou a byl z toho nervózní. Pro tohle studium byly typické odborné i

medicínské pojmy, které mu činily problémy a byly pro něj nové: „*Bojoval jsem, hrozně moc. Už když jsem nastoupil na toho osobního trenéra, tak jsme tam seděli ve třídě a měli jsme se představit. To byl rok 2011. Naštěstí jsem byl jeden z posledních, bušilo mi srdce, já jsem neměl ani slinu, byla pro mě neskutečně obtíž se jenom představit a říct, co chci dělat. Musel jsem se naučit novou slovní zásobu, protože jsem se musel učit svaly, kosti, biologii a anatomii.*“

Respondenti také zmínili rozdílnost angličtiny, kterou se učili v Česku a kterou poté zažívali v praxi v Irsku a na univerzitách. Růžena, která studovala v Česku gymnázium, svou jazykovou zdatnost vyhodnotila jako nedostatečnou, pokud by se navrátila k formálnímu vzdělávání v Irsku ihned po příletu z Česka: „*Ale kdybych šla rovnou ze střední školy z Česka na Irskou univerzitu, tak si myslím, že bych měla hodně velký problém.*“

Anna popsala, že si původně myslela, že ji bude její úroveň hovorové angličtiny dostačovat, ale že si nebyla jistá svou znalostí odborných termínů v angličtině, a to ji komplikovalo studium, protože z toho byla nervózní: „*Ze začátku byl největší problém to, že jsem byla velmi nervózní z toho, že neznám odborné termíny v angličtině a nebyla jsem si jistá, jestli moje běžná hovorová angličtina bude stačit na akademické rovině.*“ Anna potvrzuje, že hovorová úroveň angličtiny není pro akademickou úroveň dostačující.

Některé respondentky naopak jazykovou bariéru nepocitovaly díky předchozí znalosti angličtiny. Alice a Jana navíc měly partnery cizince, respektive Ira, a proto se v především v hovorové angličtině cítily jistější. Alice se svým manželem cizincem seznámila už v Česku v roce 2003 a vždy spolu mluvili anglicky, navíc hodně četla během mateřské dovolené, takže pro ni studium v angličtině nebyl problém: „*Já jsem byla s manželem od roku 2003, a on byl cizinec, takže jsme spolu mluvili jenom anglicky, takže angličtina byla v pohodě, a*

navíc jsem hodně četla, když jsem byla s dětmi na mateřské. Angličtina nebyl problém.“

Jana si v Irsku našla partnera, Ira, a díky němu měla velmi dobrou hovorovou angličtinu: *„Já jsem měla perfektní hovorovou angličtinu, dorozuměla jsem se s každým, měla jsem irského přítele.“* Jak ale Jana popsala výš v jedné ze svých výpovědí, i ona měla občas problémy s odbornými výrazy.

Bariéra – Náročnost studia

Anna, která měla speciální pomůcky, aby se vyrovnala úrovni svých spolužáků, popisuje nepříjemný zážitek s jednou vyučující, která nerespektovala její hendikep a pomůcky, které měla Anna běžně možnost používat. Anna používala nahrávací pero, které zaznamenalo část přednášky v době, kdy se cítila vlivem svého zdravotního omezení vyčerpaná: *„Během tříhodinové přednášky mi zakázala používat nahrávací pero, což byl teda strašný problém to vůbec vydržet. Možná jsem to tehdy měla více řešit a nějak to potlačit, protože tohle bylo neakceptovatelné a dodnes se na ni zlobím, protože mi to přišlo velmi neprofesionální.“* Pro Annu byla tahle zkušenost náročná a těžko zvládnutelná. Také vyjádřila, že si tento negativní zážitek dodnes pamatuje a shledává ho jako neprofesionální.

Pro Radka bylo studium náročné zejména kvůli pracovní vytíženosti a také vysokým nárokům univerzity. Kombinace těchto bariér mu způsobovala problémy při studiu, měl nedostatek spánku a zažíval stres: *„Bylo to náročné, nebylo to jednoduché, a tak růžové, nešlo to všechno tak hladce a bez problémů. Bylo tam spousta stresu a problémů a hodně neprospaných nocí.“* Radek studoval vysokou školu online, který běžně trvá tři roky, ale on si vybral *rychloukurz*, ve kterém ale studium probíhalo intenzivněji a on musel často studovat pozdě do noci a o víkendech, protože musel hlavně hodně číst: *„Ale bylo toho hrozně moc.“*

Hrozně moc studia. To bylo brutální. Musel jsem studovat po nocích, o víkendech, hrozně moc toho číst... V každém novém vyučování se jelo nové téma, nové věci a nebyl na nic čas. Od první sekundy učitel spustil a nezastavoval, máme zpoždění. Jako v tom filmu...” Radek dnes přirovnává tuto zkušenost k humorné scéně slavného filmu, avšak negativně hodnotí tempo probírané látky na jednotlivých přednáškách. Radek tuto bariéru řešil hodinami navíc, které mu škola poskytovala.

Také Anna popsala náročnost vzdělávací procesu, především z důvodu zadávání velkého množství dlouhých písemných prací, kdy první měla termín odevzdání již druhý týden po začátku studia.: *„My jsme první seminárku odevzdávali 14 dní po začátku akademického roku. Větší seminárky se občas sešly v jednom týdnu, a to bylo třeba 3000 slov na jednu, 8000 na druhou a další dva tisíce slov na další. To bylo hodně náročné na přípravu. Přednáška je tehdy a tehdy, ale seminárky se nepsaly ve zkuškovém, ale v průběhu celého roku.“* Anna hodnotí studium jako náročné na přípravu, protože se musela školním povinností věnovat během celého roku, a ne pouze během zkuškového období.

Každý student se během studia setkává s nějakými bariérami, které je potřeba překonat, mnohdy i jejich kombinace. Růžena a Radek popsali, že i díky překonávání těchto bariér byli více motivováni studium dokončit a celkově je to posílilo. Radek studoval roční intenzivní bakalářské studium online formou a za překážky, které dokázal překonat je vděčný, protože ho to posunulo k práci, který ho dnes naplňuje: *„Za každou překážku, kterou jsem měl při těch studiích, jsem neskutečně vděčný, protože mě to posunulo k něčemu, co mě teď naplňuje.“*

Růžena na otázku, zda ji nějaká z bariér ovlivnila natolik, aby zvažovala nedokončení studia odpověděla, že ne, protože byla natolik motivována ziskem dobré práce, že si nepřipouštěla, že by mohla ve studiu

nepokračovat nebo jej přerušit: „Ani jednou. Ne, nic. Ta motivace byla tak velká, že dostanu práci, kterou chci, že jsem ani jednou neuvažovala, že bych skončila, nebo přerušila, nebo změnila školu. To určitě ne. Spíše ten poslední rok byl náročný kvůli té práci na full time, to mohla být trochu překážka, protože jsem chtěla takovou dobrou práci, pro dobrou firmu, ale zároveň jsem nechtěla přerušit školu, ale ta byla flexibilní. Takže to mohla být překážka během studia, ale jinak nic, protože jsem byla opravdu motivovaná to dokončit.“ Růžena ale také potvrzuje, že poslední rok studia, během kterého musela změnit formu studia, protože si našla profesionální práci byl náročný, ale díky flexibility, kterou škola prokázala, byla schopna studium dokončit.

Jana studovala v Irsku bakalářské, magisterské i doktorské studium. Během jednotlivých fází studia zaznamenala rozdílné bariéry. Jana zmiňuje, že možnou překážkou v bakalářském studiu mohla být jen nezáživnost přednášených předmětů: „Jinak v undergraduate studiu (bakalářské studium, pozn.) vůbec, tam byly jen některé předměty, které mě nebavily – některé z podstaty předmětu, nebo kvůli přednášejícím.“ Jana doplňuje změnu na magisterském stupni vzdělání, kde žádnou bariéru nezaznamenala, protože už měla znalosti z bakalářského studia a vyhovovala ji forma zkoušení, tedy v podobě případových studií, místo učení se nazpaměť na zkoušky: „V magisterském studiu taky žádná překážka nebyla, protože mě to hodně bavilo, hodně jsem četla a už jsem hodně věděla, takže jsem se nemusela moc učit. Navíc, v Irsku to na vysoké škole není úplně o učení se, ale spíše case studies (případové studie, pozn.), nemusíš se biflovat na zkoušky.“ Jana studovala také doktorské studium a během tohoto vzdělávání univerzitu opustil její vedoucí práce, to se nakonec stalo největší bariérou, kterou Jana musela překonat, protože po jeho odchodu necítila dostatečnou odbornou oporu v ostatních vyučujících. Také z důvodu jejich rozdílného odborného zaměření: „Necítila jsem žádnou podporu, nikdo mi nepomohl, třeba s kódováním, s analýzou, s kvótami. Hlavně, nikdo nebyl z mého

oboru. Obecně to nebylo přátelské prostředí. To jsem fakt měla chuť to ukončit.“ Odchod jejího vedoucího práce byl pro Janu zlomový okamžik, kdy si poprvé uvědomila, že by školu nemusela dokončit.

Bariéra – Zdravotní hendikep

Anna jako jediná z respondentů studovala se zdravotním omezením, které ale bylo zároveň jedním z důvodů, proč se pro návrat k formálnímu vzdělávání rozhodla po půlroční pracovní neschopnosti: „*Nejdřív jsem byla zhruba půl roku v pracovní neschopnosti, následně mi bylo umožněno v rámci pracovní neschopnosti studovat. Studovala jsem tedy během pracovní neschopnosti.*“ Anna popisuje, že se do této náhlé životní situace dostala po dopravní nehodě, ta ji spustila chronické onemocnění, kvůli kterému přestala do dvou týdnů chodit: „*Primárně můj zdravotní stav, trpím chronickou nemocí, o této nemoci jsem nevěděla. Utrpěla jsem drobnou dopravní nehodu a tato nemoc se rozjela a já jsem do 14 dní přestala chodit.*“ Anna také popsala, že k této chronické nemoci měla mnoho přidružených symptomů jako extrémní únavu, potíže s koncentrací a krátkodobou pamětí a to způsobovalo, že pro ni bylo studium velmi náročné. „*Proto pro mě bylo studium extrémně náročné. Do studia jsem šla v dost zuboženém stavu a musím říct, že když se na to podívám zpětně, tak vlastně nechápu, že jsem to udělala. Vystudovala jsem s First Class Honours (červený diplom, pozn.).*“ Anna ale zároveň hodnotí svůj výsledek, tedy dosažené magisterské vzdělání s červeným diplomem jako velký úspěch. Anna studovala prezenčně, takže i cestování a pohyb po univerzitním kampusu pro ni byl náročný, protože se musela aute přemísťovat i mezi přednáškami do jiných budov a učeben: „*V té době jsme byla na vozíku, takže jsem kolikrát popojížděla autem, když jsme šli z jedné budovy do druhé, protože to pro mě bylo docela náročné přejet třeba kilometr. Takže já jsem se pohybovala hodně autem.*“

Příjímací řízení na vysokou školu

Do kapitoly o bariérách si dovoluji vložit i část věnovanou přijímacímu řízení, protože i to v některých případech mohla být bariéra ve studiu vůbec začít. Z českého prostředí nejsou rozdíly v přijímání netradičních studentů, kteří na rozdíl od těch navazujících na počáteční vzdělávání, mohou nabídnou i pracovní zkušenosti. Rozdíl tradičních či zralých studentů nehraje při přijímání do formálního vzdělávání téměř žádnou roli (Brücknerová & Rabušicová, 2019, s. 38). V Irsku je přístup k přijímacímu řízení na různých univerzitách rozdílný, především pak pro netradiční, respektive zralé studenty. Růžena se rozhodla univerzitu studovat v září a aby nemusela čekat celý akademický rok, zařídila vše potřebné v průběhu jednoho týdne a na školu byla přijata během jednoho z termínů, které škola vypisuje od září až do naplnění kapacit: *„Vše jsem si zařídila během jednoho týdne. Jo, to bylo hodně náročné. Irské školy otevírají pools (přihlašování, pozn.) v únoru, ale pak, když se nenaplní ten kurz, tak otevírají další termíny, vždy po pár měsících až do září.“* Růžena se na univerzitu rozhodla přihlásit na poslední chvíli a popsala, jaké dokumenty bylo potřeba doložit pro úspěšné přijetí, tedy především úředně ověřený překlad maturitní zkoušky z angličtiny: *„Bylo to hodně jako narychlo a složité. Ale díky tomu, že jsem maturovala z angličtiny a měla jsem všechno za 1, tak jsem nemusela dělat žádné zkoušky z angličtiny tím se ten proces urychlil, protože jsem splnila ten počet těch bodů, který škola požadovala. Vše jsem odeslala přeložené překladatelem. První den, kdy jsem měla začít, tak mi ještě neodepsali, jestli mě berou, to bylo komplikovanější, ale nakonec mě vzali a začala jsem stejný den jako všichni ostatní, kteří se přihlašovali i půl roku předem.“* Růžena popisuje, že díky tomu, že měla dobré výsledky na střední škole v Česku a maturitu z angličtiny, bylo její přijetí na vysokou školu v Irsku jednodušší. I přesto ale zažila komplikace a oficiálně se o svém přijetí dozvěděla až po začátku akademického roku.

Růžena projevila, že je pyšná, že se dokázala dostat na vysokou školu během jednoho týdne a začít společně se studenty, kteří se hlásili již v únoru.

Alice se na vysokou školu dostala díky absolvování podpůrného programu, který jí byl nabídnut v době, kdy se po náhlé ztrátě manžela dostala do těžké životní situace: „*Po této roční přípravě ti zaručují, že dostaneš místo v bakalářském programu na jejich univerzitě.*“ Alice se zúčastnila kurzu na univerzitě, která se zavazuje k přijetí do nějakého formálního vzdělávání po úspěšném absolvování zmíněného kurzu.

Jana a Radek se do Irska přestěhovali bez maturitní zkoušky složené v Česku. I v tomto případě ale měli možnost přihlásit se na univerzitu. Jana na otázku, jestli byla potřeba dokončit si Leaving certificate (obdobu české maturitní zkoušky, pozn.) odpověděla, že ne, protože v Irsku můžou zralí studenti starší 23 let nastoupit v rámci programu Life long learning na vysokou školu i bez maturity: „*Vůbec. Ne. Já jsem nastoupila jako mature student (zralý student, pozn.). V rámci programu Life long learning (celoživotní vzdělávání, pozn.) je možné po 23. roce nastoupit na vysokou školu kdykoliv, protože si student platí školné a je odpovědnost jen na něm, jestli bude do té školy chodit, nebo o ty peníze přijde. Mě dokonce jeden profesor od studia odstrašoval, jestli mám dost dobrou angličtinu. Já jsem si tehdy myslela, že angličtinu dobrou mám.*“ Jana hodnotí přístup univerzity kladně a dodává, že škola se odvolává na odpovědnost dospělého studenta v docházce, zvláště u placeného studia. Jana se setkala i s vyučujícím, který ji od studia odrazoval s odůvodněním její úrovně angličtiny.

Radek má podobnou zkušenost jako Jana, i on přiletěl do Irska bez maturitní zkoušky z Česka, ale protože si dokončil různé kurzy neformálního vzdělávání a jednotlivé certifikáty doložil, dokázal tím univerzitě svůj vážný zájem o studium a byl přijat: „*Oni chtěli vzdělání level 6, musel jsem jim prokázat,*

že mám výuční list, musel jsem ho přeložit. A navíc chtěli, abych už pracoval v podobném odvětví. A já už jsem si udělal nějaké certifikáty a tyhle malé certifikáty a ten výuční list, mi pomohly k tomu, aby mě přijali. Bylo to s odřenýma ušima, ale vyšlo to. Mluvil jsem s nimi v té přijímací kanceláři, co všechno potřebuju doložit a já jsem jim to dodal, a to bylo super. Jsem nesmírně vděčný, že mi všichni vyšli vstříc a že to šlo.“ Radek také hodnotí pomoc ze strany přijímací kanceláře, která mu vyšla vstříc, a to mu dopomohlo ke vstupu do formálního vzdělávání.

Jana po dokončení bakalářského studia nesplnila požadovaný výsledek studia, ale i přesto byla přijata, protože napsala motivační dopis se zdůvodněním, že se na školu hlásí, protože na ni vyučuje její oblíbený autor a profesor na dané škole, a to ji zajistilo přijetí: „Na magistra se student dostane automaticky, zaplatila jsem školné 7500 euro. Myslím, že se hlásilo asi 50 studentů a brali jich 28. Můj výsledek u předchozího studia byl 2,1, což mi o kousek utekl červený diplom, ten je jen pro jedničkáře. Normálně by brali jen studenty s jedničkami, ale já jsem napsala cover letter (motivační dopis, pozn.), protože jsem věděla, že tam chci jít studovat a je tam ten můj oblíbený profesor, a já jsem od něj četla hodně publikací a knížek, a to jsem zakomponovala do toho dopisu. To mi potom potvrdili, že viděli můj zájem a vzali mě na základě toho dopisu.“ Jana si zpětně ověřila, že její motivační dopis byl důvodem přijetí na magisterské studium.

Shrnutí

Kapitola, které se věnuje bariérám, se kterými se studenti při vzdělávání v Irsku setkali, popisuje jednotlivé bariéry a tím odpovídá na první vedlejší výzkumnou otázku: **S jakými bariérami se netradiční studenti při studiu setkali?**

Respondenti uvedli řadu bariér, se kterými se při studiu setkali, některé se promítali ve více výpovědích, jiné byly závislé na konkrétních případech.

Studenti, kteří v době studia pracovali, uváděli jako jednu z bariér náročnost sladění pracovního, osobního a studijního života, museli pracovat v noci po škole, nebo studovat v noci po práci, a proto pro ně studium bylo náročnější. S tím se také pojí finanční situace respondentů, kterou mnozí vyhodnotili jako nevyhovující, především pak respondenti, kteří v době studia nepracovali a byli závislí na finančních podpoře. Respondenti, kteří studovali prezenčně a museli do školy cestovat, případně přenocovat poblíž školy, uvedli vzdálenost jako další bariéru.

S jazykovou bariérou se setkali především studenti, kteří neměli v době studia partnera, který by byl cizinec, avšak tuto bariéru nevyhodnocovali jako závažnou, protože měli možnost používat slovníky a vyučující jim byli s angličtinou nápomocni. Tuto bariéru také pomohlo překonat to, že v Irsku již žili několik let před zahájením formálního vzdělávání. Studenti také vyhodnotili jako bariéru náročnost studia, především z časového hlediska a množství práce, kterou museli vynaložit. Tato bariéra byla větší pro respondenty, kteří v době studia pracovali. Bariéru z důvodu zdravotního hendikepu uvedla jedna z respondentek, protože vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu bylo mnohdy složité se přesunovat mezi budovami školy a také soustředění se během přednášek.

V kapitole věnované bariérám je také uveden proces přijímacího řízení, který, ač není bariérou během studia, byl ale pro některé studenty náročný, především z důvodu nedostatečného vzdělání z České republiky a velkým množstvím potřebné dokumentace. I tento problém však dokázali všichni respondenti úspěšně překonat, především díky pomoci ze strany univerzity.

5.6 Podpora netradičních českých studentů v Irsku

Netradiční studenti se od těch tradičních odlišuje také rozdílnou potřebou podpory. V předchozí kapitole byly popsány bariéry, se kterými se netradiční studenti v Irsku setkali, v této kapitole popíšeme podporu, které se jim dostalo a která jim pomohla bariéry překonat. Podpora může přicházet v různých podobách a v této kapitole se budeme věnovat všem podporám, které netradiční studenti ve výzkumu zmínili.

Podpora – Vysoká škola

Radek zaznamenal podporu školy už u přijímacího procesu, jelikož do Irska nepřiletěl s maturitou, byla potřeba dodat požadované dokumenty, které byly zmíněny již v kapitola o bariérách: *„Mluvil jsem s nimi v té přijímací kanceláři, co všechno potřebuju doložit a já jsem jim to dodal, a to bylo super. Jsem nesmírně vděčný, že mi všichni vyšli vstříc a že to šlo.“* Radek oceňuje, že mu přijímací kancelář vyšla vstříc.

Růžena zmínila v kapitole věnované bariérám, že když změnila práci, která měla pracovní dobu od devíti od rána a neumožňovala ji tedy se nadále vzdělávat v prezenční formě a musela změnit formu studia na kombinovanou, aby byla schopna dokončit poslední ročník studia: *„V další práci, během třetího ročníku, mi vyhovět nechtěli, protože to byla klasická práce od pondělí do pátku, od devíti do pěti, takže je to nezajímalo, že jsem student. V této situaci mi ale naopak pomohla škola.“* Růžena dále popisuje, že ji v nevyšli vstříc v práci, ale univerzita ji umožnila v této ve složité situaci, kdy si našla profesionální práci, o kterou stála, změnit formu vzdělávání a studovat s kombinovanými studenty večer: *„Škola byla velmi flexibilní, umožnila mi školu dokončit. Tato škola si na tomto zakládá, že vycházejí studentům vstříc a jsou velmi flexibilní, studentům tak pomáhají, za to jsem jim opravdu vděčná. Nechtěla jsem si nechat ujít tu práci, ale*

zároveň jsem chtěla dokončit školu.“ Ružena oceňuje, že byla škola velmi flexibilní a vyšla ji vstříc, takže díky tomu mohla dostudovat.

Alice vyprávěla o praktikovi, který jim pomáhal s odbornými otázkami souvisejícími přednáškami, ale také o studijní poradkyni, která pomáhala s hladkým průběhem studia: *„Taky tam byla Chaplain (kaplan) - studijní poradkyně, a ta nám pomáhala s hladkým průběhem studia, nejen z akademického hlediska. V prváku byla studentka, která měla pocit, že byla šikanována a ta třeba žádala o pomoc Chaplain.“* Alice popisuje případ studentky, které poradkyně pomohla překonat problém se šikanou.

Jana popisovala, jak se rozhodla pro doktorské studium, a mimo jiné zmiňuje, že ze všech kolegů z ročníku pokračovala jako jediná, podobně jako na magisterské studium po dokončení bakalářského studia: *„Šla jsem tam sama, vybral si mě pan profesor. Dostala jsem i finanční podporu ze začátku. To byla čest.“* Janě byla nabídnuta finanční podpora od jejího oblíbeného profesora.

Radek si pochvaluje také přístup vyučujících, v případě, kdy potřeboval s něčím pomoc a potřeboval hodiny a konzultace navíc: *„Naprosto. Byli super. Můžu doporučit. Stačí se jen ozvat. Poprosit o pomoc a oni tam jsou, pomůžou. A ty hodiny studia navíc ani nebyly extra placený, bylo to v rámci studia.“* Radek oceňuje, že tyto hodiny navíc se nemusela platit a byly v rámci studia. Vysoké školy v Irsku jsou hrazeny výhradně studenty, pokud si nezažádají o nějakou finanční podporu. Radka překvapilo, že škola nechtěla zaplatit čas, který mu věnovali navíc, když si o něj zažádal: *„Vyžádal jsem si extra hodiny některých předmětů, statistiky a kódování. Ale byli tak hodní, že mi vyšli vstříc. Měl jsem s nimi i tři hodiny týdně.“*

Alice hodnotí vyučující na vysoké škole, kterou studovala, kteří byli všichni velmi nápomocní a stáli na straně studenta: *„Všichni vyučující byli na*

naší straně, co se studia týče. V Česku se říká, že dobrá škola se pozná podle toho, kolik studentů ji nedokončí, tady je to naopak, každému studentovi se snaží pomáhat a když jsme měli nějakou otázku, mohli jsme poslat učiteli email.“ Alice vyjádřila srovnání se situací na českých školách a o podpoře irských vyučujících dodává, že se snažili pomoc každému studentovi a stačilo vyučujícím zaslat email s dotazem.

Růžena studovala třetí ročník částečně online, kvůli práci a probíhající pandemii. Zmínila tedy, jak jim univerzita pomáhala během online přednášek, které probíhaly přes aplikaci Zoom za pomoci kamer instalovaných přímo v učebně: „Ano, přednášky se nahrávaly, probíhalo to přes Zoom. Ve učebně byly obrovské kamery, které sdílely, co se děje tam, ale i učitel sdílel obrazovku, takže bylo i vidět, co se promítá a taky na sebe namířenou jednu kameru, takže byl vidět i on.“ Růžena ocenila, že viděla vyučujícího i obrazovku, kterou vyučující používat k promítání probíraného učiva.

Radek se vzdělával pouze online a ocenil tedy, že nemusel na vyučování dojíždět: „Všechno bylo online. Nemusel jsem nikam docházet, to bylo super. Někteří to museli studovat tři roky, já jsem se přihlásil na nějaký rychlokurz.“ Radek si navíc vybral zrychlený kurz, takže tříleté studium zvládl dokončit během jednoho roku.

Alice také potvrzuje zkušenost s online podporou v podobě dokumentů souvisejících s výukou dodaným studentům ještě před přednáškou. Studenti byli požádáni, aby si podklady před přednáškou vytiskly, aby si poté mohli dělat do podkladů poznámky: „Ano, to ano. Všechny přednášky a podklady k tomu dali učitelé online k dispozici už před přednáškou a požádali nás, abychom si to vytiskli a pak si k tomu mohli psát poznámky.“

Radek poznamenal, že sice nemůže srovnat vzdělávání na vysokých školách v Česku a v Irsku, ale oceňuje podporu jeho vysoké školy a nemůže si stěžovat: *„Nemůžu to porovnat s Českem, ale tady je opravdu úžasná podpora a nemůžu říct jediné špatné slovo o irských školách.“* Radek se během studia cítil velmi podporován, ale také sdělil, že studium bylo občas nezorganizované a občas nepřehledné, shrnuje průběh vzdělávání tak, že škola měla velké požadavky, a dbala na formální úpravu prací, ale zároveň oceňovala kreativitu při plnění školních povinností: *„... je to hodně o improvizaci, přijdeš, něco si přečteš, něco se naučíš a pak už je to jen na tobě. Oni chtějí výsledek se správnou úpravou, referencí a kreativě se meze nekladou. Ke každému výsledku je deset cest, jak se k němu mohl student dostat. A čím kreativější, tím lepší.“*

Jedna z respondentek studovala s hendikepem, a proto se ji dostalo speciální podpory od univerzity. Anna byla vzhledem ke svému zdravotnímu omezení podporována univerzitou tak, aby se dostala na stejnou úroveň jako její kolegové: *„Ano, pomohli mi tak, abych se vyrovnala těm ostatním, dostala se na stejný level. To je ten způsob podpory, kterou člověk s postižením potřebuje. Nikdo nepotřebuje nadržování, jenom, aby se ten neúměrný rozdíl zmenšil.“* Anna si zdůraznila, že nechtěla, aby ji bylo nadržováno, ale oceňuje, že ji škola pomohla se vyrovnat ostatním. Anna si také myslí, že podpora, které se ji dostalo není úplně ojedinělá, a zmiňuje, že všechny univerzity mají Access centra. Dále rozvádí, jak ji centrum při studiu konkrétně pomáhalo. Anna byla v kontaktu se zmíněným Access centrem a tím se vyhnula intimní konverzaci se všemi učiteli o její diagnóze: *„...líbil se mi ten systém toho, že je komunikace velmi intimní pouze s tím centrem, a ne s každým jednotlivým učitelem. To bylo velmi dobré, dalo se tak komunikovat i s knihovnou, když studenti měli zrakové problémy, tak odeslali certifikát knihovně a ta věděla, že potřebuje dostat všechny materiály v alternativní verzi. Tohle se mi zdálo, že fungovalo velmi dobře.“* Anna tento postup

hodnotí pozitivně a oceňuje také propojenost systému i s knihovnou i pro studenty se zrakovým postižením.

Anna popsala, jak přesně fungovala spolupráce s Access centrem, kterému sdělila svou diagnózu a potřeby, které se s její chronickou nemocí pojí, centrum poté sdílelo potřeby studentky s vyučujícími formou vydaného certifikátu, tak aby studentka nemusela svou diagnózu sdílet s každým vyučujícím jednotlivě: *„Člověk s postižením pracuje s Access centrem, vysvětlí jim, jaký je jeho problém, nemoc, postižení a jaké jsou jeho potřeby. Access centrum potom vydá certifikát, který pak sdílí s vyučujícími, kde už jsou ale vypsány jenom potřeby, takže student nemusí docházet za každým učitelem a vysvětlovat svou diagnózu a každému se obnažovat. Pouze vysvětlí, co potřebuje a ukáže certifikát z Access centra. Několikrát jsem toho využila, třeba když jsem měla nějakou ataku, když jsem nebyla schopna něco poslat včas, tak jsem kontaktovala vyučujícího s tím, že si nevymýšlím, že mám ty a ty problémy a kdyby to bylo možné, tak bych potřebovala o týden více času na dokončení nějaké práce. Nikdy to nebyl problém.“* Anna také několikrát využila možnosti výjimky například při odevzdávání písemné práce a prodloužení termínu odevzdání. Anna měla i speciální pomůcky poskytnuté školou a Access centrem, například nahrávací pero, které zaznamenalo část přednášky, kterou si nestihla zapsat, když byla zdravotně indisponovaná: *„Poskytni mi nahrávací pero, kterým když píšeš, tak nahrává. A když ťukneš na nějaké slovo, tak ti to přehraje, co se v ten moment řeklo. To bylo hodně šikovné, to mi hodně pomáhalo. Když jsem dostala třeba spasmus, nebo se něco jiného stalo, kdy jsem nemohla pokračovat, nebo jsem byla jen unavená, nebo jsem dostala křeč do ruky, tak jsem byla schopna si zápisky později dopsat.“* Anna si podporu centra a poskytnutých pomůcek chválí a hodnotí je pozitivně.

Dvě respondentky studovaly i v době pandemie Covid-19. Nikdo z respondentů nezmínil covidovou pandemii jako bariéru při vzdělávání,

respondentky naopak vyzdvihly přístup univerzity. Růžena popisuje vzdělávání během pandemie v roce 2020, kdy začal lockdown a jiné restrikce jako dobře zvládnuté ze strany školy, která během jednoho týdny zareagovala, aby neztratila studenty a zařídila celé studium online: „V roce 2020 začal totiž covid a my jsme ve škole během jednoho týdne měli vše online. Pak začal lockdown a další restrikce, často se to měnilo, ale škola zareagovala tak, aby neztratila studenty a udělali vše pro to, aby mohli chodit do školy, ale také se připojit online.“ Růžena také popisuje, jak se studium měnilo poté, co restrikce způsobené pandemií povolily, ale škola dál sdílela přednášky online, aby byly přístupné co největšímu množství studentů: „Třetí rok už bylo vše i online, ale byla i možnost přijít do školy. Přednáška probíhala ve škole, se studenty, ale zároveň to sdíleli online. Tohle si škola drží do teď. To znamená, že i třeba někdo z Francie může vystudovat školu v Dublinu.“ Jako příklad Růžena zmiňuje i variantu, kdy student z Francie může studovat v Dublinu bez potřeby létání do Irska.

Alice, stejně jako Růžena, studovala v době pandemie a popisuje, jak škola promptně zareagovala na neobvyklou situaci. Alice popisuje, že škola v roce 2020 zakoupila notebooky a studenti, kteří neměli vlastní zařízení si je mohli zapůjčit na celou dobu studia v knihovně podobně jako knížku. Alice, který v té době měla čtyři děti na domácím online vyučování této možnosti okamžitě využila: „Super bylo to, že když začaly lockdowny v září roku 2020, tak škola nakoupila laptopy a studenti, kteří neměli svůj laptop, tak si ho mohli půjčit z knihovny třeba jako knížku a využívat ho až do konce studia. Toho jsem okamžitě využila, protože mám 4 děti a když měli všichni online výuku, tak to bylo náročné.“ Alice popsala, že během pandemie probíhaly přednášky online, nebo byly nahrané v systému: „Některé přednášky byly nahrané, třeba profesionální praxe, kde jsme se učili o tom, jak funguje akreditace a podobně. Některé přednášky, jako hematologie, byly online. Nesměli jsme nahrávat, dokonce měli speciální program, který je upozornil na to, když někdo začal nahrávat.“ Alice dodává, že se přednášky

během online vzdělávání nesměly nahrávat, ale že toto nařízení studenti obcházel třeba nahráváním na mobilní telefon i přes speciální programy, které škola pořídila.

Na srovnání zkušeností Růženy a Alice je jasné, že školy zareagovala rychle, ale odlišným řešením přizpůsobeným podle povahy vzdělávání a oboru. Růžena byla dotázána na průběh zkoušek v době pandemie, na to odpověděla, že to probíhalo online, stejně jako přednášky, protože se jich nemohli účastnit osobně a že škola zajistila speciální program, který studenty během zkoušení nahrával a sledoval pohyb očí a obrazovku počítače studenta, aby bylo zajištěno, že studenti nepodvádí: *„Škola si zaplatila speciální program, který nás nahrával a skenoval kam se díváme, a i naši obrazovku, takže věděli, jestli podvádíme nebo ne. Jakmile se student podíval jinam, alarmoval učitele a ten byl schopen se k nám připojit a zeptat se, co děláme. Hodně tu technologii přizpůsobili té situaci, a to i mě pomohlo tu školu dostudovat. Hlavně jsem nemusela cestovat denně do školy a zpátky.“* Růžena tuto situaci hodnotí pozitivně, protože díky technologiím, které škola pořídila nemusela cestovat do školy a pomohlo ji to školu dostudovat.

Alice má také zkušenost s online zkoušením, a popisuje, že na její škole probíhalo zkoušení formou Open book, která umožňuje studentům mít otevřené poznámky získané během vyučování. Alice ale upozorňuje, že její obor je specifický v tom, že student musí učivo pochopit a pouze poznámky mu tedy nepomůžou: *„Open book formou (forma otevřené knihy, pozn.) - to znamená, že můžeme mít otevřené i poznámky ze studia. Ale to naše studium je komplexní, takže student ví, nebo neví. A když student neví, tak ho poznámky nezachrání. I testy jsme psali doma, na papír, bez nějakých sledovacích kamer. Měli jsme dvě hodiny času na to odpovědět na otázky z testu a pak jsme to speciálním programem v mobilu poslali vyučujícímu a ten to ohodnotil. Třeba z organické chemie,*

kde se píšou vzorečky a struktury sloučenin se musely psát rukou.“ Alice popsala také formu zkoušení v případě, že byla potřeba psát odpovědi ručně na papír. Své odpovědi po dopracování vyfotila speciálním programem v telefonu, poslala je vyučujícímu a ten práci ohodnotil. Alice tento způsob ocenila zejména pro zkoušení z organické chemie, kde byla potřeba psát například vzorečky a struktury sloučenin.

Podpora – Státní a jiné organizace

Státní podpora hraje v irském vzdělávacím systému velkou roli, především proto, že nabízí finanční granty, díky kterým je irské vzdělávání netradičním studentům dostupnější. Finanční bariéra je totiž v případě irského vzdělávání označována netradičními studenty za nejčastější překážku. Alice začala studovat v roce, kdy náhle přišla o manžela. Nejdříve se v roce 2017 přihlásila do ročního kurzu osobního rozvoje přes organizaci One Family (Jedna rodina), konkrétně programu New Futures (nová budoucnost). Tento program je určený svobodným matkám, které by se chtěly vrátit do práce nebo do vzdělávání. Kurz probíhal dvakrát týdně po dobu jednoho školního roku.: *„Oni mají program, který se jmenuje New Futures. To je program pro svobodné matky, které se chtějí vrátit do práce anebo studovat. Dva dny v týdnu po celý školní rok jsme měli různé aktivity pro osobní aktivity, jak napsat životopis, komunikační techniky a podobně.*“ Alice absolvovala během tohoto programu aktivity spojené s osobním rozvojem a další měkké a tvrdé dovednosti jako psaní životopisu a komunikační dovednost. Díky tohoto kurzu pokračovala v programu, který je zaštiťován jednou z univerzit – Access foundation programme.

Access foundation programme je jednoletý kurz nabízený konkrétní univerzitou, a, jak sama Alice zmínila, je sponzorovaný Evropskou unií. Tento program zároveň nahrazuje Leaving certificate (maturitu), a je na úrovni 6 podle irské Národní soustavy kvalifikací. Alice si tento program pochvaluje,

protože byl určený pro lidi, kteří byli v podobné životní situaci, jako byla ona. V tomto kurzu, který probíhal 12 týdnů následovaných zkouškovým obdobím, se mimo jiné naučila i akademické psaní, matematiku a podobně: *„Úžasný program. To je pro lidi, jako jsem já, kteří jsou dlouho mimo práci, mimo studium. Nebo třeba i pro lidi, kteří chtějí změnit kariéru a taky pro lidi, kteří neuspěli v Leaving certificate (ekvivalent české maturity, pozn.). To bylo taky celý školní rok, tedy 12 týdnů výuka, potom zkoušky. Jako předměty jsme měli například matematiku, akademické psaní, a podobně. Po této roční přípravě ti zaručují, že dostaneš místo v bakalářském programu na jejich univerzitě.“* Alici tento program zajistil návrat do formálního vzdělávání podle jejího výběru a také pochopit, jak probíhá studium na vysoké škole: *„Vysvětlovali nám, kdo je kdo na vysoké škole, kdo je profesor, jak vysoká škola funguje.“* Také ji vlivem modulu Research studies (výzkumné studie) dopomohl k objevení oboru laborantky, který se následně rozhodla studovat.

Jana začala studovat ještě během doby kdy pracovala a přesto, že neměla dokončenou maturitní zkoušku v Česku, mohla začít studovat univerzitu v Irsku v rámci programu Life long learning (celoživotní vzdělávání), který umožňuje studentům starším 23 let nastoupit na vysokou školu i bez maturitní zkoušky: *„V rámci programu Life long learning (celoživotní vzdělávání, pozn.) je možné po 23. roce nastoupit na vysokou školu kdykoliv“* Jana následně vlivem propouštění v době krize o práci přišla a stala se tak nezaměstnanou studentkou, ale i v této situaci využila podpory, která ji umožnila ve studiu pokračovat. Jana si zažádala o státní finanční podporu Back to education allowance, která nahradila podporu v nezaměstnanosti: *„Místní vláda nabízí program Back to education (zpátky do práce, pozn.), takže ti nedávají podporu v nezaměstnanosti, ale podporu při studiu. Jsou to stejné peníze a není to moc.“*

Alice, stejně jako Jana, dostávala státní podporu, protože v době, kdy studovala se starala o čtyři děti a nepracovala: „*Já jsem nepracovala, protože já jsem měla stipendium. Byla jsem v programu Back to education allowance, což bylo nějakých 350 euro týdně, tohle se počítá podle dětí.* Podpora Back to allowance jí tedy pomáhala s finančně živobytím. Alice dostávala 350 euro týdně. Alice byla také v programu Uversity, což je charitativní projekt podporující formou stipendií dospělé netradiční studenty se zajímavým příběhem: „*To je projekt jednoho bohatého pána, který si otevřel nadaci a poskytuje scholarship (stipendium, pozn.) studentům, kteří ho nějakým způsobem zaujmou. Bylo nás asi 500 uchazečů, podstoupila jsme hodinový pohovor, ptali se snad úplně na vše. ...obecně to je pro neobvyklé mature students (zralí studenti, pozn.).*“ Alice zmiňuje, že uchazečů o toto stipendium bylo asi 500 a ona musela absolvovat hodinový přijímací pohovor. Alice k Uversity doplňuje, že kdyby tohle stipendium nedostávala, nebyla by schopná studium dokončit: „*Ano, kdybych neměla to stipendium od Uversity, asi bych to hodně těžko zvládala.*“

V Irsku funguje také národní program SUSI (Student Universal Support Ireland, Studentská univerzální podpora v Irsku), která uděluje studentům financování ve schválených vysokoškolských kurzech. I tento program Alice využila a od organizace SUSI dostala příspěvek na Student contribution (poplatek za studium, školné) ve výši asi 3000 euro: „*...organizace SUSI, která studentům pomáhá platit Student contribution, což tehdy bylo 3000 euro a platí se to každý rok jako zápisné. S tím mi tedy pomohli a dál už se nic neplatilo.*“ Alice díky využití všech zmíněných podpor uhradila všechny náklady spojené se studiem a dál už nemusela nic platit.

Radek také využil jednu z nabízených možností podpor při vzdělávání, a to program Springboard+. Radek zmínil, že si lidé často mylně myslí, že je tento program pouze pro nezaměstnané, ale že je důkazem, že tento program

je i pro pracující s plným pracovním úvazkem, kteří odvádějí daně, a proto mají právo si zažádat o podporu při studiu: „*Tady v Irsku jsou dotace na kurzy. Já jsem vlastně ani ty kurzy neplatil v celé výši. Jen ten první v roce 2011, osobní trenér, to jsem platil asi 2500 euro. Ale bakalářské studium mě stálo asi 500 euro i se zkouškama. Pomohl mi program Springboard+*“ Radek si platil předchozí neformální studium, kurz osobního trenéra, ale následující formální vzdělávání již nemusel díky programu Springboard+ platit celé a uhradil asi 500 euro. Radek zdůrazňuje, že pro tento program musel doložit řadu dokumentů, a to pro něj bylo náročné, ale zároveň dodává, že se to vyplatí, protože mu program zafinancoval 90 % ceny vzdělávání: „... *ale pokud ty dokumenty doložíš, což není až tak těžký oříšek, dá se to, tak oni zainvestují 90 % ceny studia.*“ Radek si uvědomuje, že finance můžou být značnou bariérou při vzdělávání, ale také dodává, že s podporou, které se mu dostalo, to bylo jednodušší: „*Bylo to určitě důležité, je rozdíl platit 5000 euro, nebo jen část.*“ Radek ještě zdůrazňuje, že tyto podpůrné programy jsou velmi dostupné a usnadňují návrat ke vzdělávání všem, také Čechům a Slovákům žijícím v Irsku a tedy i ti mohou studovat a neobávat se finanční bariéry: „*A je to pro každého, i pro Čechy a Slováky, každý může studovat za pakatel. To bych chtěl říct, peníze nejsou překážka. Je tam toho poměrně dost (v programu Springboard+, pozn.), snad všechny velké irské vysoké školy tam jsou, oni možná nabízejí menší kurzy, aby dostali lidi zpátky do vzdělávání, ale za mě super, mě to nakoplo. A pomohlo mi to i psychicky, mám elán něco dělat, mám novou práci a přemýšlím i o magisterském studiu, který si už budu muset platit sám.*“ Radek si vybral kurz díky zvolenému podpůrnému programu, kterých, jak zmiňuje, je v nabídce dostatek. Springboard+ nabízí mnoho kurzů podle aktuální poptávky trhu. Radek vyjadřuje také motivaci, kterou mu tato podpora přinesla a dodala mu energii do dalšího studia, zvažuje také magisterské studium v oboru, který si zvolil.

Podpora – Rodina a okolí

Podpora může přicházet také od rodiny a okolí, respondenti popisovali, jak jejich okolí reagovala na jejich návrat do vzdělávání a jakou podporu projevili. Růžena popisuje podporu nejbližší rodiny, která projevila radost, že Růžena vystuduje vysokou školu, ale také nepochopení vzdálenějšího okolí: *„V rodině mi určitě fandili, protože jsem byla jediná bez vysoké školy v rodině, takže byli rádi, že si školu dodělám. V okolí jsem se ale příliš podpory nedočkala, myslím si, že většina vlastně do teď pořádně nechápe, co jsem vystudovala a jak to bylo náročné v angličtině.“* Růžena také vyjádřila nespokojenost z nepochopení svého okolí v otázce náročnosti studia v angličtině.

Anna se svěřila, že ji rodina podpořila i finančně a v nelehké situaci ji rodiče zaplatili formální vzdělání v Irsku: *„Mojí rodiče byli tak hodní, že mi studium zaplatili, ten kurz, který já jsem studovala stál okolo sedmi tisíc euro, což je neuvěřitelné množství peněz.“* Anna sdělila, že ji vzdělání stálo zhruba 7000 euro, což je velké množství peněz.

Jana, která vystudovala bakalářské, magisterské i doktorské studium, na otázku, jestli ji rodina podporovala odpověděla, že byli její rodiče velmi pyšní, že vystudovala vysokou školu jako jediná ze sourozenců. Také, že zvládla doktorské studium, dokud její tatínek žil: *„Doma? Doma byli strašně rádi, taťka byl strašně hrdý, že jsem stihla dodělat doktorát, dokud tady byl. Jsem jediná ze sourozenců, která mám takto vysoké vzdělání. Manžel a jeho rodina jsou na mě strašně hrdí. Jeho rodiče jsou staří Irové, kterým už je přes osmdesát, a sami mají jenom základní vzdělání, protože tehdy byla jiná doba, a ti jsou na mě strašně pyšní, cítím obrovskou podporu a zázemí, hrozně mi gratulovali a byli na mě hrdí.“* Jana se v Irsku provdala za Ira, jehož rodiče jsou starší Irové, kteří i přesto, že sami mají jen základní vzdělání, ji byli velkou podporou pro studium a jsou na ni hrdí. Jana také doplňuje, že během doktorského studia potkala svého manžela, který ji

pomáhal nejen finančně, ale také ji ve studiu podporoval a věřil v její úspěšné dostudování: *„V té době už jsem se seznámila se svým manželem a už jsme spolu bydleli, takže to už bylo jednodušší s placením účtů. Navíc mě také podporoval ve studiu a věřil ve mě.“*

Radek potvrdil, že ho rodina podporovala, především manželka, se kterou jsou dobrý tým a ona už dosáhla nejvyššího možného vzdělání, a proto mu zajistila čas pro studium: *„Rodina ano, manželka ano. S manželkou jsme super tým, vzala na sebe některé mé povinnosti, ona už má vystudováno nejvyšší studium, které mohla, takže mi řekla: ‚zavři se a studuj‘. Doma jsem měl velikou podporu, když máš zázemí doma a máš klid, to dělá hodně.“* Radek potvrzuje, že podpora v rodině je pro úspěšné dokončení formálního vzdělání velmi důležité. Naopak ale necítil podporu v práci, kde jeho studium nikoho nezajímalo, a proto situaci nadlehčil humorem: *„V práci asi vůbec, to nikoho nezajímá. To už by bylo moc dobré, kdyby mi kvůli studia dali víc peněz a méně práce. Tak to asi nikde nefunguje.“*

Alice již během studia byla matkou čtyř dětí, které sdělovali studentský status své matky učitelkám ve škole, které Alici následně společně s rodiči spolužáků gratulovaly: *„Moje děti říkaly učitelkám, že maminka je studentka. Mojí dceři tehdy bylo 9 let a rodiče jejich spolužáků za mnou chodili a gratulovali mi, když jsem dostudovala. Podporu v rodině tolik nepociťovala, protože jí její otec dával najevo, že by místo studia ve 40 letech měla raději pracovat: „A můj otec mě rozzlobil, protože mi bylo 40 a vyčítal mi, že magistra budu mít, až mi bude 50 a že teda je rád, že konečně budu pracovat.“* Alice se během studia prvního ročníku znovu provdala a potvrzuje, že i její druhý manžel ji byl podporou i přesto, že si nemyslel, že tak náročné studium dokončím: *„Můj druhý manžel je taky cizinec (ze stejné země jako její první manžel, pozn.) a toho, když jsem se ptala, tak mi řekl, že si nemyslel, že studium dokončím, protože ví, že je to těžké.“* Alice také

doplňuje další formy podpory z okolí, které se jí dostalo, tedy skupinu spolužáků, se kterou studovala a navzájem se při plnění studijních povinností podporovali: „*Ale taky bych doporučila, ať si každý vytvoří skupinku studentů kolem sebe, kteří si pak můžou navzájem pomáhat a hlídat si termíny odevzdání. Bez této skupinky bych asi nedostudovala.*“ Alice by tuto formu podpory doporučovala všem studentům.

Shrnutí

Respondenti odpovídali na otázky související s druhou vedlejší výzkumnou otázkou: **Co českým netradičním studentům pomáhalo při studiu v Irsku?** Tato kapitola se věnovala všem typům podpor, které respondenti zaznamenali. Především si pochvalovali přístup většiny vyučujících a dalších zaměstnanců školy zajišťujících například přijímací řízení, doučování či mimoškolní podporu. Podporou jim byla také flexibilita školy v případě, že potřebovali změnit formu studia z prezenční na kombinovanou, případně hodiny, kterých se jim dostávalo navíc. Respondenti často zmiňovali, jak byla škola dostupná online v případě dokumentů, či samotného vzdělávacího procesu nejen v době pandemie. Jedna z respondentek také zaznamenala značnou pomoc Access centra, které jí pomohlo dorovnat rozdíl s ostatními studenty vzhledem k jejímu postižení. Dvě respondentky, které studovaly v době pandemie, popsaly, jak školy zareagovaly například nákupem a zapůjčením notebooků studentům a následně také formou online výuky a zkoušení, které se neobešlo bez speciálních programů.

Samotnou podkapitolou je pak státní podpora, která je netradičním studentů v Irsku dostupná v různých podobách. Irské vysoké školy jsou placené, a proto studenti nejčastěji zmiňují finance jako hlavní bariéru ve vzdělávání. I proto je v Irsku nabízeno mnoho podpůrných programů pro

studenty, které jim usnadní návrat ke vzdělávání. Mezi zmíněnými programy byl New Futures přes organizaci One Family, univerzitní program Access foundation programme, které je stejně jako Springboard+ financovaný Evropskou unií. Dále státní podpora Back to education allowance, soukromý projekt Uiversity a v neposlední řadě také národní program SUSI, který uděluje studentům granty. V jednom případě se studentce dostalo také finanční podpory ze strany školy v podobě grantu na doktorské studium. Všichni respondenti zdůrazňovali potřebnost těchto programů pro jejich úspěšné vystudování.

Respondenti také odpovídali na otázku, jestli cítili podporu rodiny. Většina studentů se cítila rodinou a okolím podporována, až na výjimky, kdy si respondenti myslí, že došlo spíše k nepochopení, proč se ke studiu vrátili a jak náročné studium je. Nikdo z respondentů nepotvrdil podporu ze strany zaměstnavatele. Další studentka také zmínila důležitost podpory mezi spolužáky.

5.7 Význam formálního vzdělání pro netradiční studenty

Tato kapitola se věnuje významu doplněného terciárního vzdělání, který mu čeští netradiční studenti přisuzují. V prvních kapitolách interpretace dat byly předneseny odpovědi netradičních studentů na otázky jejich práci a nejvyššího vzdělání v Česku a také práce, kterou vykonávali před návratem k formálnímu vzdělávání v Irsku. Předchozí kapitoly odpověděly na hlavní a vedlejší výzkumné otázky zabývající se motivy a důvody návratu netradičních studentů ke vzdělávání, bariérám, se kterými se setkali a také podpoře, které se jim dostalo. Následující kapitola uzavírá kontext tohoto výzkumu a zaměřuje se na význam vzdělání na profesní dráhu netradičního studenta v Irsku.

Respondenti vstupovali do vzdělávání s určitou představou o budoucí práci, kterou budou vykonávat po dokončení formálního vzdělání. Růžena vstupovala do vzdělávání s představou budoucí práce z domu a možností cestovat, na otázku, zda se její představy po dokončení bakalářského studia naplnili odpověděla pozitivně, protože i když během studia ještě nezískala práci z domu, po dostudování se jí to podařilo a je spokojená: *„Ano, ale pořád to nebyla ta cílová práce. Můj cíl byl získat remote práce (práce z domu, pozn.), to se během studia nestalo, ale podařilo se to vlastně až když jsem dokončila školu v roce 2022. Takže teď jsem tam, kde jsem chtěla být.“*

Jana začínala studium, podobně jako Růžena, s vidinou práce u počítače v kanceláři, její představa se s přibývajícím dosaženým vzděláním měnila. Jana chtěla pracovat jako personalistka pro odborové svazy, konkrétně na pozici vyjednávачe: *„Potom, že bych chtěla dělat personalistiku někdo pro odborové svazy, dělat vyjednávачe. Ale až když jsem začala doktorát a učit, tak jsem věděla, že to je to, co chci dělat.“* Jana popisuje, že po vystudování doktorátu si uvědomila, že si zvolila obor, který ji naplňuje. Janě doplněné formální vzdělání pomohlo získat práci, která jí umožňuje mít životní styl, který jí vyhovuje, tedy všechny výhody, které nabízí práce pro veřejný sektor a akademickou půdu: *„Vyhovuje mi především ta odlehčená pracovní doba a práce jen během akademického roku. Navíc dělám sekretářku odborových svazů. Je to opravdu splněný sen, vím, že chci učit, chci mít tento život, chci pracovat pro veřejný sektor, mít placenou mateřskou a penzi, dovolenou, kdy chci.“*

Pro některé studenty se objevila možnost pracovat na profesionální pozici již během studia V průběhu vzdělávání získává student větší přehled o vybraném oboru. Růžena začala pracovat v oboru marketingu během ve třetím ročníku studia: *„Ano, je to přesně tak. Ve třetím ročníku jsem začala pořádně pracovat v marketingu.“*

Anna získávala nabídky práce již během studia, především proto, že se za podpory univerzity aktivně účastnila různých konferencí, kde se setkávala s pracovníky knihoven a dalšími studenty: *„...tam jsem se seznámila s jinými studenty, s učiteli, knihovníky, s vedoucími knihoven a podobně. To bylo velmi výhodné.“* Anna také zmiňuje, že je knihovnický sektor relativně malý a odborníci se tedy většinou znají, to také Anna dokazuje milou příhodou, která se jí stala během pohovoru po dokončení studia, že účastnit se networkingových akcí bylo příznivé pro získání práce. Anna se během jedné přednášky zeptala na zajímavou otázku a k dotazovanému šla následně na pohovor, který si jí díky tomu zapamatoval: *„Měli jsme i zvané přednášky, tam se zvali odborníci z jiných knihoven, to bylo velmi praktické. Stalo se mi, že jsem se na jedné přednášce o managementu zeptala na otázku, a pak jsem k tomu člověku šla na pohovor a ten mi řekl, že od té doby, co jsem se zeptala, tak nad tím hodně přemýšlí.“*

Jana dostala od oblíbeného profesora placenou nabídku učit vlastní moduly během doktorského studia, kterou přijala a k tomu dělala vedoucí kvality vzdělávání v soukromé škole: *„... tam jsem psala směrnice a vývoj programů na vysokou školu. To byla malá škola jen se dvěma programy, ale chtěli třetí, takže jsem dělala vývoj i různých certifikátů a podobně. Dělala jsem tam i marketing, taky jsem tam učila, ale učila jsem pořád i na univerzitě.“* Jana popisuje, že práce v soukromé škole obnášela psaní směrnic a vývoj pro nový studijní program, ale také dělala marketing a učila některé moduly.

Alice ještě během studia nepracovala, ale dostávala nabídky práce během odborné praxe v laboratořích, kde jim i z důvodu nedostatku odborných pracovníků nabízeli pracovní pozice: *„A i během praxe, kterou jsme měli v různých laboratořích, nám nabízeli práci a ptali se nás, jestli se po dokončení studia k nic do laboratoře vrátíme.“* Alice tedy již během studia dostávala nabídky práce, tu ale získala až po dokončení studia a s radostí vysvětlovala, protože

kvalifikovaných pracovníků v oboru je nedostatek a ona díky vzdělání byla zapsána v registru pro kvalifikovaný zdravotnický personál, což je pro vykonávání její pozice klíčové: *„To je ta nejlepší část! Biomedical science, nově už jen medical science, má nedostatek kvalifikovaných pracovníků v laboratořích, protože CORU (registr kvalifikovaného zdravotnického personálu, pozn.) nasadilo laťku velmi vysoko a je těžké se do laboratoře dostat.“* Alice navíc zmiňuje, že je pro studenty náročné se dostat na vysokou školu a že pouze tři univerzity vyučují tento obor i s potřebnou praxí. Alice také vnímá, že ne každý absolvent se následně zaměstná v laboratoři a někteří také odjíždí do zahraničí, takže absolventů bylo nedostatek a mohli si tedy vybírat z několika nabídek různých laboratoří: *„Takže kvalifikovaných pracovníků je hrozně málo a každý z nás měl 4-5 nabídek práce hned potom, co jsem skončili školu a mohli jsme si vybírat.“*

Anna měla předem jasné představy o tom, co chce dělat a čeho pro to musí dosáhnout, na otázku, zda se splnilo její očekávání odpověděla kladně. Její hypotéza na základě pohovorů byl, že pro profesionální knihovnickou pozici v Irsku musí mít magisterský diplom, i přesto, že měla z Česka žádaná znalosti a zkušenosti: *„Ano, splnilo. Měla jsem před studiem takovou představu, že když jsem chodila na pohovory, tak i když jsem neměla magistra, tak na mě bylo nahlíženo trochu tak, že neví, co si pod tím studiem v České republice mají představit, jaký mám skillset, vidím zkušenost, tomu věříme, ale nic nám to neřekne. Mě se to potvrdilo. To byla má hypotéza, že primárně potřebuji štempl a kontakty.“* Anně se její odhad potvrdil, protože získala profesionální práci po získání magisterského titulu.

Radek potvrzuje, že po dokončení bakalářského vzdělání získal zaměstnání na poměrně vysoké funkci marketingového koordinátora pro velkou společnost s vysokým ročním obratem, kde spravoval sociální sítě, blogové příspěvky, zajišťoval a vyvíjel webové stránky: *„Dodělal jsem si bakaláře*

a dostal jsem poměrně vysokou funkci marketingového koordinátora pro jednu velkou irskou společnost s ročním euro-milionovým obratem. Dělal jsem jim sociální média, blogové příspěvky, web development a management (vývoj a údržba webových stránek, pozn.), to pro mě byla obrovská příležitost a zkušenost.“ Pro Radka byla tato pracovní zkušenost získaná po dokončení bakalářského studia velkou příležitostí.

Jana dostudovala doktorské studium v roce 2019 a devět dní na to porodila své první dítě. Po mateřské dovolené se vrátila do práce na soukromou školu, kde ale nebyla spokojená z personálních důvodů. Následně zjistila, že vzniká nová univerzita spojením několika institutů a hledají nové zaměstnance na pozici lektorů, proto odpověděla na pracovní nabídku a byla okamžitě přijata: *„Potom jsem viděla, že technologický institut, který se spojil s jinými instituty, vytvořil univerzitu s osmi kampusy, hledá někoho, na pozici lektora. Ihned jsem se přihlásila a okamžitě mě vzali.“*

Radek, jak bylo zmíněno výše, získal lepší pracovní pozici po dostudování bakalářského studia, tuto zkušenost hodnotí pozitivně také proto, že ho to vnitřně posílilo a zvedlo mu to sebevědomí. Radek pracoval online a z domu, brzy také získal lepší pozici: *„Po dostudování jsem začal pracovat pro jednu z velkých sociálních sítí, to pro mě byla neskutečná výhra, jako pro ušmudlaného kuchaře jsem najednou úplně změnil práci a začal jsem se věnovat tomu, čemu jsem chtěl. Pracoval jsem online, pracoval jsem z domu. Povýšil jsem, dělal jsem analytika kvality. To byla poměrně slušná práce a byl jsem neskutečně šťastný, že jsem tu práci dostal a že jsem mohl pracovat v takové velké společnosti.“* Pro Radka bylo motivující také to, že pracoval pro velkou společnost s prestižním jménem na trhu práce. Radek hodnotí pozitivně svůj kariérní růst, který podpořil návratem do formálního vzdělávání. Radek díky získanému sebevědomí začal také částečně pracovat na volné noze, nabízí lidem pomoc s obsahem na

sociálních sítích: „K tomu dneska ještě dělám i freelancera (na volné noze, pozn.), dělám lidem reklamu na sociálních sítích, dělám videa, online business a tady to vše ...“ a pokračuje dál v plnění svého snu, kterým je kariérní růst: „...to studium a ten postupný růst po tom žebříčku, mi dal nejen to, že teď dělám pro velkou společnost na poměrně důležité roli, ale zároveň pracuji sám na sebe a plní se mi ten sen, že jednou budu pracovat jednou jen sám na sebe.“ Radek v době výzkumu pracuje v jiné velké společnosti, a k tomu opět rozjíždí vlastní podnikání. Radkův plán je být nezávislý a pracovat jen pro svou firmu.

Většina rozhovorů s respondenty se především u otázek zaměřených na spokojenost s dosaženým vzděláním a jeho významem na profesní dráhu zmínila, že by rádi pokračovali v dalším formální vzdělávání, především pak v magisterském studiu. Anna již vystudovala magisterské studium a Jana dokončila doktorské studium, zde jsme o dalším formálním vzdělávání v jejich případě již nediskutovali. Růžena zmínila, že je možnost si v jejím oboru dokončit magisterský titul, avšak nezmínila, že by měla zájem si ho dokončit: „Ano, můžu si dokončit level 9. Jeden rok full time studium, nebo dva roky part time. To bych měla v Česku uznávané magisterské vzdělání.“

Radek na otázku, zda plánuje pokračovat ve vzdělávání odpověděl kladně a v současné době studuje další kurz v oboru marketingu sociálních sítí zakončený certifikací. V době rozhovoru byl zrovna ve zkouškovém období: „Ano, chci si udělat magistra v marketingu. V současné době studuji další školu v marketingu sociálních sítí, to je s certifikátem, zrovna máme zkouškové období.“

Alice dokončila bakalářské studium a aby se mohla přihlásit na magisterské studium, musí nejdříve splnit dva roky praxe v oboru. Podmínkou je také práce v laboratoři, kterou splňuje, protože je nutné mít přístup do laboratoře pro výzkum k diplomové práci. Především ji

k pokračování v dalším formálním vzdělávání motivuje zvýšení platu. Alice zmiňuje, že nejvíce ji k dalšímu formálnímu vzdělávání motivuje násobný nárůst platového ohodnocení, které s magisterským vzděláním může získat: „S bakalářským vzděláním jsem *Basic grade medical scientist (Základní úroveň laboranta, pozn.)*, plat začíná na 36 000 euro, každý rok se zvyšuje o 1500 ročně. S magisterským vzděláním je možnost být na pozici *Senior medical scientist (Seniorská pozice, pozn.)* anebo *Specialist medical scientist (Pozice specialisty, pozn.)* a u těchto pozic plat začíná na 52 000 - 65 000 euro (ročně, pozn.)“ Alice uvádí, že s dalším dokončeným formální vzděláním roste také tabulkový plat, který by mohla. Alice je rozhodnutá si magisterské studium dokončit i přes to, že si jej již bude muset platit.

Shrnutí

V této kapitole se respondenti vyjadřovali k významu, který formálnímu vzdělání usuzují. Všichni respondenti vyjádřili spokojenost s doplněným formálním vzděláním, především z ohledu získání vytoužené pracovní pozice, která jim ve většině případů byla jednou z hlavních motivací návratu do formálního vzdělávání. Tato skutečnost, tedy naplnění motivačních cílů, je také další motivací a energií, kterou respondenti věnují do svého seberozvoje a také dalšímu formálnímu vzdělání. Dvě respondentky již dosáhly nejvyššího vzdělání, které chtěly, ale další tři respondenti mají možnost si dokončit magisterské vzdělání a dva potvrdili, že si chtějí další úroveň formálního vzdělání dokončit. Dva respondenti popsali, že práci v oboru získali již během studia anebo se jim dostávalo díky vysoké škole pracovních nabídek, proto získání nové práci po dokončení studia nebylo náročné. Studenti pozitivně hovořili o nabitém sebevědomí a naplnění svých představ o vysněné práci.

6 Diskuze a shrnutí výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumného šetření bylo zjištění motivů, které vedly k netradiční české studenty k návratu do formálního vzdělávání v Irsku. Vedlejší výzkumné otázky se dále zaměřovaly na bariéry a formy podpory, se kterými se netradiční studenti při formálním vzdělávání setkali. Ve výsledcích prezentovaných v kapitole Interpretace dat byly, kromě výpovědí zaměřených na výzkumné otázky, uvedeny také části rozhovoru, které prezentovaly situaci jednotlivých respondentů před návratem do formálního vzdělávání v Irsku.

Nejčastějšími důvody pro přestěhování se do Irska, které zmínili všichni respondenti byly finance, tedy uspořené si na koupi bydlení v Česku nebo cestování, a také zdokonalení se v angličtině. U většiny respondentů se jednalo o dočasnou emigraci a byli rozhodnuti se vrátit, to se později změnilo. Pouze jedna respondentka přicestovala do Irska s nějakým terciárním vzděláním, ostatní respondenti pracovali na nekvalifikovaných pozicích. V Irsku pracovali na nekvalifikovaných pozicích všichni respondenti, a to především v pohostinství a hotelnictví, v jednom případě také ve výrobě.

Motivy, které vedly české dospělé studenty k návratu do formálního vzdělávání, byly rozdílné a závislé na situaci jednotlivých respondentů. V odpovědích jsme se setkali s vnitřní i vnější motivací netradičních studentů. Dunne (2019) mluví o zlomovém okamžiku v životě dospělého, která vede k návratu do formálního vzdělávání. To se v mém výzkumu potvrdilo, dvěma respondentkám se náhle změnila životní situace a návrat do vzdělávání byl pro ně východiskem v této situaci, kdy nemohly nadále vykonávat práci, respektive starost o závislé osoby, které se před daným zlomovým okamžikem věnovaly. Zlomovým okamžikem může být podle Dunne (2019) také ztráta

zaměstnání, i tato skutečnost byla potvrzena ve výzkumu. Studentům byla největší motivací především finanční situace, ve které se nacházeli a kterou se rozhodli změnit vlivem doplněného formálního vzdělání. Tyto změny se shodují s tvrzením Knotové (Novotný et al., 2021), která hovoří o potřebě změny a řízení této změny.

Ve výzkumu se dokázalo, že důležitým faktorem a motivací k návratu do formálního vzdělávání je také jistá nespokojenost s pracovním naplněním. O spokojenosti v pracovním životě, sebeúctě a lepší kvalitě života se zmiňuje například Knowles (2015), který tyto vnitřní motivy popisoval. Tento výzkum také potvrzuje, že získání lepší práce byla pro respondenty nejdůležitější, ať už z důvodu finančních, či osobnostních, tak jako bylo zjištěno v kvantitativním výzkumu Šed'ové a Novotného (2006a).

Finanční prostředky, respektive jejich nedostatek, se také zdá být nejčastější bariérou netradičních studentů v Irsku. Darmody a Smyth (2008) zjišťují, že také netradiční studenti mohou studovat prezenční formou a tato skutečnost se potvrdila i v mém výzkumu. Většina respondentů studovala prezenční formou celou délku studia a u toho pracovali, či byli podporováni z různých podpůrných programů. Zde bych ráda uvedla, že výše zmínění autoři udávají, že mezinárodní netradiční studenti, v našem případě Češi, se vrátí do formálního vzdělávání v Irsku s menší pravděpodobností, zejména proto, že je placené, a především pak do prezenční formy studia. Výskyt finanční bariéry nebyl ve výzkumu překvapením, i podle irského centrálního statistického úřadu se jedná o jednu z nejčastějších překážek v návratu do formálního vzdělávání spolu s časovým vyčerpáním z rodinných a pracovních povinností, i tato skutečnost byla provedeným výzkumem potvrzena.

Z výzkumu také vychází, že důležitou bariérou při vzdělávání je časové vyčerpání, a to hned z několika důvodů. Respondenti, kteří při vzdělávání

pracovali, popsali náročnost sladování osobního, pracovního a studijního života. To se také lišilo podle počtu dětí, případně pokud byly v době studia v partnerském vztahu. Někteří respondenti museli také do školy cestovat, a i tato skutečnost byla pro ně bariérou při vzdělávání a řešili ji například občasným přespaním poblíž vzdělávací instituce.

Výše zmíněné vyzkoumané bariéry se shodují se situačními bariérami podle dělení Crosse (1981 in Kalenda & Kočvarová, 2017). Institucionální bariéry se u zkoumaného vzorku neprokázaly, ale jeden z respondentů překonal bariéru dispoziční, tedy osobnostní, kdy po návratu do formálního vzdělávání zjistil, že si překážky k návratu do vzdělávání kladl jen on sám.

Důležitým faktorem pro studium v zahraničí, konkrétně v Irsku, je pak úroveň jazykové vybavenosti. Všichni respondenti žili v Irsku před návratem do formálního vzdělávání minimálně dva roky a více, proto jejich konverzační angličtina byla na obstojné úrovni. Problematické pro ně byly odborné výrazy související se studiem. Podstatnou překážkou při vzdělávání pro ně byla také náročnost studia, a to bez ohledu na to, zda byly pracující nebo nikoliv. Všichni respondenti se shodovali na velkém množství požadavků ze strany školy, na druhou stranu ale popisovali, že většina zkoušení probíhala formou testů či esejí, méně pak ústně. Pro respondentku trpící chronickým onemocněním bylo náročné zvládnout studium ze zdravotního hlediska, cítila se často vyčerpaná a z důvodu upoutání na invalidní vozík pro ni bylo problematické se přemísťovat mezi budovami školy. V kapitole o bariérách je také zmínka o přijímacím řízení na vysokou školu, které bylo pro některé respondenty složité především z důvodu nedostatečného formálního vzdělání dosaženého v Česku.

Na třetí vedlejší výzkumnou otázku reaguje kapitola o podpoře netradičních českých studentů v Irsku. Výzkum ukázal, že finance, které se

prolínají celým výzkumem v různém smyslu, a byly také nejčastější bariérou v návratu netradičních studentů k formálnímu vzdělávání, hrály hlavní roli i v podpoře, které se studentům dostalo. Přesto, že se pravděpodobně nejedná o nejčastěji zmiňovanou formu podpory, je zřejmé, že pro dotčené respondenty byla tato podpora klíčová a stěžejní. Stejně potřebná byla podpora hendikepované studentky, která díky podpoře Access centra univerzity byla schopna důstojně vystudovat vysokou školu. Finanční podporu zaznamenali netradiční studenti z několika hlavních zdrojů. Jednalo se o státní programy jako například SUSI, Life long learning, Back to Education Allowance či Springboard+. Dalšími byly soukromé nebo charitativní organizace Uiversity, One family (program New Futures) a také programy nabízené univerzitami pro zralé, tedy dospělé, studenty.

Respondenti se shodli na důležitosti podpory, vstřícnosti a flexibility samotné instituce, která jim pomáhala zmírňovat bariéry, se kterými se během studia setkávali. Mezi ně patří umožnění změny formy studia, nápomoc při přijímacím řízení, finanční granty poskytnuté školou a zapůjčení potřebné elektroniky a jiných pomůcek pro studenty. K podpoře ze strany školy respondenti také zmiňovaly pozitivní přístup pracovníků školy, samotných lektorů ale také studijní poradkyni. Důležitou podporu získali také ze strany rodiny a od spolužáků.

Kapitola Význam formálního vzdělání pro netradiční studenty monitoruje vnímání významu doplněného formálního vzdělání českými netradičními studenty v Irsku. V této kapitole jsme se dozvěděli, že hlavní význam pro netradiční studenty mělo formálního vzdělání z hlediska zvýšení kvalifikace a získání lepší a profesionální práce. Doplněné formální vzdělání také dopomohlo studentům také k naplnění jejich představ o sladění pracovního a osobního života, splnění si osobních i kariérních snů a zvýšení

jejich sebevědomí. Respondenti také potvrdili zvýšenou motivaci v pokračování ve dalším formálním vzdělávání a osobním rozvoji. Tato kapitola uzavírá report z výzkumu a dokazuje, jak respondentům rozhodnutí o návratu do formálního vzdělávání změnilo kariérní i životní dráhu. Tyto kritéria byla ve výzkumu pouze doplňková a určitě by stálo za zvážení jejich další a důkladnější zkoumání.

Ráda bych zdůraznila, že informace o Čechách žijících dlouhodobě v Irsku na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí, jsou v době psaní této diplomové práce starší 10 let a tedy zastaralá. Nejen tato práce otevírá mnoho otázek a témat k dalšímu možnému zkoumání, která by mohla rozklíčovat podobněji důvody emigrace a klíčové momenty v životě Čechů, kteří se rozhodli svou zemi opustit, a především pak důvody, z jakých se dočasná emigrace proměnila v trvalou, případně, zda jedním z motivů byla možnost návratu k formálnímu vzdělávání, což umožnilo získat kvalifikovanější a lépe hodnocené práce.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala netradičními českými studenty, kteří se rozhodli pro návrat do formálního vzdělávání. Cílem práce bylo analyzování téma netradičních studentů v Irsku a v Česku za použití primárně české a irské odborné literatury, zdrojů a výzkumů.

Pro dosažení cíle diplomové práce, bylo v teoretické části vysvětleno, z jakých důvodů lidé migrují a jak si dané země vybírají. Následně byla přiblížena migrační situace v Irsku a s tím související důvody, proč a jak se Irsko zaměřuje na vzdělávání a snadný přístup k němu. Také byla přiblížena struktura irského vzdělávacího systému, včetně irské národní soustavy kvalifikací a její srovnání s kvalifikací ISCED a českou vzdělávací strukturou.

Ve stěžejní kapitole této práce věnované netradičnímu studentovi je vymezeno chápání dospělosti, především pak pojem netradiční student irskou a českou optikou. Zde je potřeba zmínit, že se tyto definice příliš neliší, rozdílný je ale přístup k těmto dospělým studentům a jejich vnímání na akademické půdě. Popsána také byla motivace, která netradiční studenty vede k návratu do formálního vzdělávání. Jako základní dělení motivů byly popsány vnitřní motivace a vnější motivace, někteří autoři také zmiňují vzdělávací potřeby a motivaci k návratu do formálního vzdělávání jako reakci na změnu v životě. Percepce jednotlivých motivací se liší podle situace daného netradičního studenta. Motivace byla také popsána jako hnací energie, která je ale utlumována bariérami, se kterými se netradiční studenti setkávají.

Bariérám se věnuje další kapitola, ve které se tyto překážky dělí a definují podle jejich charakteristik. Bariéry jsou rozděleny na situační, institucionální a dispoziční a následně byly ty nejčastější popsány. Obohaceny také byly o zjištění dalších autorů, kteří bariéry zkoumali empiricky. Zde se

jako nejpodstatnější projevila bariéra situační, zejména z pracovního zaneprázdnění a nedostatku financí.

Kapitola věnovaná nástrojům podpory dospělých studentů v Irsku definovala typy podpor a jejich využití netradičními studenty. Nejčastěji se jednalo o státní a jiné organizační podpory, především finančního charakteru. Jednotlivé podporující programy byly v této kapitole představeny i s důvody, proč jsou pro netradiční studenty důležité a jaký mají dopad na vzdělání irské populace, respektive růst irské ekonomiky.

V empirické části této práce je představena metodologie provedeného výzkumu, definice zkoumaného problému a výzkumného cíle. Výzkumným cílem této práce bylo zmapování formálního vzdělávání českých netradičních studentů v Irsku, motivace, které je vedla k návratu do formálního vzdělávání, bariéry a podpora, se kterou se při studiu setkali. Následně jsou vyjmenovány výzkumné otázky a popsán výzkumný vzorek a technika sběru dat. Pro naplnění výzkumného cíle byl použit kvalitativní design výzkumu a data byla sbírána formou polostrukturovaných rozhovorů. Sesbírána data byla analyzována pomocí otevřeného kódování a následně představena v kapitole Interpretace dat.

Poslední kapitola empirické části je věnovaná interpretaci dat a je rozdělena do podkapitol na základě výzkumných otázek a zkoumané problematiky. V prvních kapitolách jsou uvedeny důvody, které zkoumané Čechy vedly k přestěhování do Irska, nejvyšší vzdělání, kterého dosáhli v Česku a práce, které se věnovali před přestěhováním a následně také v Irsku před návratem k formálnímu vzdělávání. Stěžejní kapitoly empirické části jsou věnovány hlavním a vedlejším výzkumným otázkám.

Hlavní výzkumná otázka, tedy Jaké motivy vedly Čechy žijící dlouhodobě v Irsku k dalšímu formálnímu vzdělávání, byla popsána a dokázána výpověďmi respondentů. Přesto, že se jednalo o kvalitativní výzkum, můžeme komentovat, že všichni respondenti se k návratu do formálního vzdělávání rozhodli především z důvodu získání lepší práce. Pojem lepší práce se objevuje často a z výsledků lze usuzovat, že se jednalo především o práci lépe finančně ohodnocenou, ale také o lepší pracovní podmínky především z hlediska časového. Zde se jedná také o dosažení vyhovujícího sladění osobního a pracovního života. Důležitou skutečností bylo splnění snů a plánů, které respondenti měli a ty je motivovaly k návratu do formálního vzdělávání. Část respondentů také zmínila nečekanou změnu životní situace, kterou se rozhodli řešit návratem do formálního vzdělávání.

Jedna z vedlejší výzkumných otázek se zabývala bariérami, se kterými se netradiční studenti při vzdělávání setkávají. Bariéry, které respondenti uváděli, byly především situační, tedy zejména finanční a časové. Tyto bariéry se v různých variantách opakovaly. Kromě situačních bariér byla zmíněna také jazyková bariéra, specifická pak byla bariéra hendikepované netradiční studentky.

Druhá vedlejší otázka se zajímala o podporu netradičních českých studentů v Irsku. V kapitole, která je této výzkumné věnována, jsou jednotlivé podpory definovány podle výpovědí respondentů. Zde se nejčastěji jednalo o podporu vybrané vysoké školy respondentů, zahrnující flexibilitu školy, možnosti online výuky a podkladů pro výuku a vstřícnost lektorů a dalších zaměstnanců. Důležitou podporu, kterou využili skoro všichni respondenti pak byla podpora státních a jiných organizací. Jednotlivé podpory jsou v kapitole rozepsané a je nutné zdůraznit, že tato podpora byla především

finanční a respondenti se shodovali na skutečnosti, že by studium bez této podpory pravděpodobně nebylo možné.

Poslední kapitola byla věnována významu, který netradiční studenti formálnímu vzdělávání usuzují. Nejvýznamnější je pro netradiční studenty otevření pracovních možností na trhu práce a kvalifikovaných pozic. Studenti mimo jiné uvedli motivaci, tedy jistou energii, k dalšímu nejen formálnímu vzdělání, které jim dokončené studium dalo. Tato kapitola také uzavírá příběh netradičních českých studentů v Irsku, kteří úspěšně dokončili studium.

Práce je zaměřena především úzce na motivaci netradičních studentů k návratu do formálního vzdělávání, bariéry a podporu se kterou se setkali v průběhu studia. Těmito klíčovými otázkami se práce primárně zabývala. Pro komplexnost výpovědní hodnoty jsou však uvedeny i informace obohacující čtenáře o situaci studentů před přestěhováním do Irska a také před započatím formálního vzdělávání. Aby byly příběhy studentů kompletní, je krátká kapitola věnovaná i dopadům formálního vzdělávání na profesní dráhu zkoumaných netradičních studentů.

Na závěr této diplomové práce nelze nevyjádřit obdiv všem netradičním studentům, především pak těm v Irsku nebo i jinde v zahraničí, protože studium je pro netradiční studenty už tak náročné z mnoha důvodů.

Seznam literatury a zdrojů

AONTAS. (2023). THE ADULT LEARNER 2023: The Irish Journal of Adult and Community Education (1st ed.). Adult Education Officers' Association. https://www.aontas.com/Adult-Learner-Journal/16035_Adult%20Learner%20Journal_2023_WEB.pdf

Back to Education Allowance. (2019). Government of Ireland: Department of Social Protection. Retrieved March 24, 2024, from <https://www.gov.ie/en/service/418e3f-back-to-education-allowance/>

Brücknerová, K., & Rabušicová, M. (2019). Netradiční vysokoškolští studenti: charakteristiky a potenciál odloženého studia. *Studia paedagogica*, 24(1), 33–49. <https://doi.org/10.5817/S P 2 019 -1- 2>

Byrne, T., O'Grady, M., & Roche, E. (2016). Meeting the challenge: strategies for motivating learners in adult education in Ireland (1st ed.). National Adult Literacy Agency (NALA). <https://www.nala.ie/wp-content/uploads/2019/08/Meeting-the-challenge-strategies-for-motivating-learners-in-adult-education-in-Ireland.pdf>

Central Statistics Office. (2023). Census of Population 2022 - Summary Results. Census of Population 2022 - Summary Results. Retrieved March 3, 2024, from <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-cpsr/censusofpopulation2022-summaryresults/populationchanges/>

Central Statistics Office. (2018). Central Statistics Office: Adult Education Survey 2017. Central Statistics Office: Adult Education Survey 2017. Retrieved March 5, 2024, from <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/aes/adulteducationsurvey2017/>

Citizens Information Board. (2024). Citizens Information: Adult literacy. Citizens Information: Adult literacy. Retrieved March 4, 2024, from <https://www.citizensinformation.ie/en/education/further-education-and-training/adult-literacy/>

Colleran, N., Coffey, A., Griffin, G., Keogh, H., O'Donoghue, J., & Stokes, D. (2006). *From the Inside Out: emerging perspectives in adult and further education in Ireland* (1st ed.). Tipperary (NR) Vocational Education Committee.

ČTK. (2002). Irsko v 90. letech - těžko napodobitelný vzor? České noviny. Retrieved March 3, 2024, from <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/irsko-v-90-letech-tezko-napodobitelnny-vzor/14231>

Daly, F., & Condon, N. (2024). *Monitoring Ireland's Skills Supply: Skills and Labour Market Research Unit* (1st ed.). SOLAS. <https://www.solas.ie/f/70398/x/9345efd32c/monitoring-irelands-skills-supply-2023.pdf>

Darmody, M., & Smyth, E. (2008). Full-time students? Term-time employment among higher education students in Ireland. *Journal of Education and Work*, 21(4), 349–362. <https://doi.org/10.1080/13639080802361091>

Dunne, P. (2019). Here's my story: Mature students' narratives of Further Education. *PKP Publishing Services Network*, 11(1), 1-20. <https://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/379>

Eurostat. (2023). GDP per capita, consumption per capita and price level indices. Retrieved March 31, 2024, from <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

explained/index.php?title=GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices

Fleming, T., & Finnegan, F. (2011). Non-Traditional Students in Irish Higher Education: A Research Report.

Fleming, T. (2011). The struggle for recognition in Hegel, Honneth and Higher Education: What non-traditional students say? Conference: C.A.V.E Conference on Bildung in the Contemporary University. https://www.researchgate.net/publication/288840578_The_struggle_for_recognition_in_Hegel_Honneth_and_Higher_Education_What_non-traditional_students_say

Further education & training courses hub. (2024). Fetchcourses. Fetchcourses. Retrieved March 4, 2024, from <https://www.fetchcourses.ie/courses/about>

Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace (1st ed.). Portál.

Hündlová, L., & Šmídová, M. (2020). Netradiční studenti a studentky vysokých škol, Studie z šetření EUROSTUDENT VII (1st ed.). Centrum pro studium vysokého školství. https://csvs.cz/wp-content/uploads/eurostudent-vii_studie_netradicni-studenti-a-studentky.pdf

ICEF Monitor. (2023). Foreign enrolment in Irish HE reaches a new high. Retrieved March 30, 2024, from <https://monitor.icef.com/2023/10/foreign-enrolment-in-irish-he-reaches-a-new-high/>

Irish Universities Association: Access. (2023). Irish Universities Association: Access. Retrieved March 25, 2024, from <https://www.iaa.ie/ourwork/access/>

Irish Universities Association: Mature Students. (2023). Retrieved March 16, 2024, from <https://www.iaa.ie/ourwork/access/mature-students/>

Jarvis, P. (2010). *Adult education and lifelong learning : theory and practice* (4 ed.). Routledge.

Kalenda, J., & Kočvarová, I. (2017). Proměny bariér ke vzdělávání dospělých v České republice 2005-2015. *Studia paedagogica*, 22(3), 69-89. <https://doi.org/10.5817/SP2017-3-5>

Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2015). *The Adult Learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (8 ed.). Routledge.

Linehan, M. (2008). *Work Based Learning - Graduating Through The Workplace* (1st ed.). Cork Institute of Technology.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. (2013). *Irsko: Čeští krajané v Irsku*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Retrieved March 3, 2024, from https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_svete/historie_krajanu/historie_krajanu-index_19.html

Mišovič, J. (2019). *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor* (1st ed.). Slon.

Novotný, P., Brücknerová, K., Rabušicová, M., Juhaňák, L., Knotová, D., & Rozvadská, K. (2021). *Netradiční studenti pedagogických oborů na*

českých vysokých školách (1st ed.). Masarykova univerzita.
<https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M210-9974-2021KATALOGIZACE>

O'Shea, M. (2023). Higher Education – Key Facts and Figures 2022/23. Higher Education Authority. Retrieved March 30, 2024, from <https://hea.ie/2023/10/04/higher-education-key-facts-and-figures-2022-23/>

Půbalová, B. (Ed.). (2018). Vzdělávání dospělých v České republice: výstupy z šetření Adult Education Survey 2016 (1st ed.). Český statistický úřad.

Quality and Qualifications Ireland (QQI). (2021). The National Framework of Qualifications. Retrieved March 22, 2024, from <https://www.qqi.ie/national-framework-of-qualifications>

Quality and Qualifications Ireland (QQI). (2015). NARIC Ireland Foreign Qualifications. NARIC Ireland Foreign Qualifications. Retrieved March 21, 2024, from <https://qsearch.qqi.ie/WebPart/Search?searchtype=recognitions#>

Rabušicová, M., & Rabušic, L. (2008). UČÍME SE PO CELÝ ŽIVOT?: O vzdělávání dospělých v České republice (1st ed.). Masarykova univerzita. https://www.press.muni.cz/media/24086/ucime_text.pdf

SOLAS. (2023). SOLAS. Retrieved March 24, 2024, from <https://www.solas.ie/about/>

Springboard courses. (2018). Department of Further and Higher Education, Research, Innovation and Science: Springboard courses. Retrieved March 25, 2024, from <https://www.gov.ie/en/service/find-out-about-the-springboard-initiative/>

Springboard+. (2022). Springboard+: About Springboard+. Retrieved March 25, 2024, from <https://springboardcourses.ie/about>

Student Universal Support Ireland. (2023). About SUSI. About SUSI. Retrieved March 4, 2024, from <https://www.susi.ie/about-susi/>

Study of mature student participation in higher education: What are the challenges? Recommendations for the future. (2021) (1st ed.). Higher Education Authority. https://hea.ie/assets/uploads/2021/06/FINAL-Study-of-Mature-Student-Participation-in-Higher-Education_June-2021.pdf

Šedová, K., & Novotný, P. (2006). Vzdělávací potřeby ke vztahu k účasti na vzdělávání dospělých. *Pedagogika*, 56(2), 140-152. <https://doi.org/0031-3815>

Šedová, K., & Novotný, P. (2006). Vzdělávací potřeby ve vztahu k účasti na vzdělávání dospělých. *Pedagogika*, 56(2), 140-151. <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1559%20title=>

Šmutzer, M., Babková, T., Brhlík, I., Burešová, M., Hybnerová, E., Jankotová, S., Kalousková, M., Lacina, O., Nováková, L., Pečková, N., Sargeant, A., Šottová, B., & Uhl, M. (2024). *Studium a život v Česku pohledem zahraničních studentů II: Zpráva z výzkumu na českých vysokých školách 2024* (1st ed.). : Dům zahraniční spolupráce. https://www.dzs.cz/sites/default/files/2024-02/DZS_zprava_o_zahranicnich_studentech_2023_WEB%201.pdf

Švaříček, R., & Šedová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* (1st ed.). Portál.

UNESCO-UNEVOC International Centre. (2022). UNESCO-UNEVOC International Centre. Retrieved March 21, 2024, from

<https://unevoc.unesco.org/home/Dynamic+TVET+Country+Profiles/country=IRL>

Uversity. (2023). Uversity: About Uversity. Uversity: About Uversity. Retrieved March 25, 2024, from <https://www.uversity.org/about-uversity/>

Vychová, H. (2008). Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU. VÚPSV.

Vychová, H. (2009). Specifika a proměny v dalším vzdělávání dospělých. E-Pedagogium, 9(3), 178-203. <https://e-pedagogium.upol.cz/pdfs/epd/2009/03/14.pdf>

White, T. (2001). Investing in people: higher education in Ireland from 1960 to 2000 (1st ed.). Institute of Public Administration.

Seznam zkratk

EU – Evropská unie

FET – Further education and training (Další vzdělávání a trénink)

HDP – Hrubý domácí produkt

NFQ – National Framework of Qualification (Národní soustava kvalifikací)

SUSI – Student Universal Support Ireland

Příloha

Ukázka rozhovoru

Rozhovor s respondentkou Alicí je v této diplomové práci vložen jako ukázka přepisu rozhovorů s respondenty. Jak bylo řečeno výše, s respondenty jsme se vždy dohodli na tykání. Tento rozhovor se uskutečnil v lednu 2024, online přes aplikaci Messenger, a respondentka byla v dobré náladě. Alice jako jediná neměla při rozhovoru zapnutou kameru z osobních důvodů (Radek kameru zapnutou také neměl, ale z důvodu řízení automobilu během rozhovoru), a v průběhu rozhovoru jsme se dohodly, že i tazatelka si kameru vypne, aby bylo internetové spojení co nejvíce stabilní. Tento rozhovor byl také vybrán s ohledem na podpůrné programy, které Alice během studia využila a jaký to mělo vliv na její úspěšné studium.

Tazatelka: Ahoj, děkuji, že ses připojila. Nejprve, potřebuji Tvůj aktivní souhlas s nahráváním a účastí ve výzkumu zaměřeném na studium netradičních studentů v Irsku, byla jsi informována o využití pro diplomovou práci a souhlasíš s využitím poskytnutých informací pro výzkum a následným anonymním publikováním.

Alice: Ano, souhlasím s nahráváním a s anonymním použitím.

Tazatelka: Děkuji. Jestli tedy můžeme začít, jak ses rozhodla, že pojedíš do Irska a kdy jsi přiletěla?

Alice: My jsme přiletěli do Irska v roce 2005, já, manžel a naše 8měsíční dcera. Přiletěli jsme tenkrát proto, abychom si vydělali na dům, tak, jako tehdy mnoho lidí v Česku po vstupu do Evropské unie.

Tazatelka: Takže proto, abyste si vydělali na život v Česku?

Alice: Ano, hlavně na ten dům. Vlastně podobně tak, jako to je teď. V Česku přežiješ, ale nevyděláš si na hypotéku. Byla jsem tehdy čerstvě po maturitě. Maturovala jsem v roce 2003, takže jsem přijela, když mi bylo 21 let.

Tazatelka: Na jak dlouho jste plánovali zůstat v Irsku?

Alice: Plánovali jsme zůstat zhruba tři roky. Ale potom se narodil syn a my už jsme tady nějak zůstali.

Tazatelka: Takže teď už nemáte v plánu se vracet do Česka?

Alice: Ne, už se nemáme v plánu vracet. Po těch letech už vlastně ani není moc za čím. Museli bychom začít znovu. Už se neplánujeme vrátit.

Tazatelka: Dobře. Než se dostaneme ke studiu v Irsku, jakou profesi jsi vykonávala v Česku? Případně, co jsi studovala?

Alice: Po základní škole jsem šla na čtyřleté gymnázium s humanitním zaměřením. Měli jsme rozšířené jazykové zaměření, učili jsme se němčinu, pak taky ruštinu.

Tazatelka: A jakou práci jsi vykonávala? Nějaká profesionální práce?

Alice: To je sranda! Ježkovy oči. Necelý rok po maturitě se mi narodilo první dítě. V Česku jsem dělala jen brigádně v mezinárodním řetězci rychlého občerstvení, a to jsem pak dělala i v Irsku, když jsme přiletěli. Chvilí jsem dělala i v obchodě na pokladně. Ale pak s druhým dítětem bylo těžké najít hlídání a tak. Dohromady jsem s dětmi byla doma 12 let, protože mám 4 děti. Takže nějaká kariéra se tehdy moc nekonala.

Tazatelka: Po příjezdu do Irska jsi teda pracovala?

Alice: Ano, ale jenom brigádně. V tom rychlém občerství a v obchodě. Jen part time.

Tazatelka: A jak ses tedy rozhodla vrátit ses ke studiu?

Alice: No, v roce 2017 mi zemřel manžel na rakovinu mozku. A já nevěděla, co teď. Měla jsem jen maturitu, žádnou praxi. Celkem jsem studovala 6 let. Od roku 2017 a až v roce 2023 jsem odstátnicovala.

Nejdříve jsem v roce 2017 měla roční kurz osobního rozvoje přes organizaci One Family. Oni mají program, který se jmenuje New Futures. To je program pro svobodné matky, které se chtějí vrátit do práce anebo studovat. Dva dny v týdnu po celý školní rok jsme měli různé aktivity pro osobní aktivity, jak napsat životopis, komunikační techniky a podobně.

V roce 2018-2019 jsem dělala Access foundation. Úžasný program. To je pro lidi, jako jsem já, kteří jsou dlouho mimo práci, mimo studium. Nebo třeba i pro lidi, kteří chtějí změnit kariéru a taky pro lidi, kteří neuspěli v Leaving certificate (ekvivalent české maturity, pozn.). To bylo taky celý školní rok, tedy 12 týdnů výuka, potom zkoušky. Jako předměty jsme měli například matematiku, akademické psaní, a podobně. Po této roční přípravě ti zaručují, že dostaneš místo v bakalářském programu na jejich univerzitě.

Tazatelka: Takže jsi prošla jednoroční přípravou na vysokou školu a potom jsi studovala bakalářské studium?

Alice: Ano, vždycky jsem chtěla jít na zdravotní sestru, protože moje maminka dělala celý život biochemii, moje starší sestra dělá mikrobiologii, takže já jsem se vždycky zajímala o zdravotnictví.

Takže jsem chtěla jít na zdravotní sestru, ale zjistila jsem, že tady sestry a doktoři dělají 12hodinové směny, a to by s dětmi prostě nešlo. V rámci toho Access foundation program jsme měli jeden modul, který se jmenoval Research studies. Do toho jsme si měli připravit prezentaci a jedna spolužačka si připravila přednášku o Medical scientist (laborantka, pozn.). Říkala jsem si, že to je dobré, lepší než zdravotní sestra. A navíc to dělá moje máma, takže jsem věděla, do čeho jdu. Takže jsem se tohle rozhodla studovat.

Tazatelka: Zmiňovala jsi motivaci v rodině. Napadlo tě už v Česku studovat vysokou školu?

Alice: Já jsme se po maturitě dostala na vysokou školu. Protože s maturitou na gymnázium je to jediná možnost, co se dá dělat, jít na vysokou. Dostala jsem se na pedagogickou fakultu. To bylo učitelství druhého stupně, obory chemie a ruština. To jsem dělala rok, první rok z pětiletého magisterského studia. Akademický rok končí v květnu a dcera se narodila v červenci. Přerušila jsem si tedy studium na rok, přerušení jsem pak prodloužila na dva roky. Pak už jsme ale žili v Irsku, tak jsem napsala do Česka na školu, že už to studium chci ukončit. Tohle studium ale ani nepočítám, to k ničemu nevedlo.

Tazatelka: Ale nějaká zkušenost to přeci jen byla. Věděla jsi, do čeho jdeš, když ses potom vracela ke studiu v Irsku.

Alice: Vlastně jo, naučila jsem se plynule psát a číst v azbuce, protože jsem to měla jako hlavní obor. Ruštinu a chemii. Nebyla jsem zázračný student na střední, měla jsem dvojky a trojky, takže jsem neměla šanci dostat se třeba na studium angličtiny nebo němčiny na pedagogické škole. Vybíralo se podle přijímacích zkoušek, známek ze střední školy a následně taky podle pohovorů. To ani nevím, jestli se to tak ještě dělá.

Na chemii a ruštinu se hlásilo nejméně lidí. Takže tam byla největší šance se dostat a já jsem prostě chtěla na vysokou školu. Ale já bych to nemohla nikdy dělat, já bych nemohla učit. Ale chtěla jsem se někam dostat.

Tazatelka: Takže alespoň chemie se ti následně při studiu hodila a taky jsi měla příklad v rodině, jak jsi zmínila.

Alice: Ano, to máš pravdu, to se mi potom hodilo i v tom Access foundation programme, tam byly call subjects (kmenové předměty, pozn) jako akademické psaní, matematika a podobně. A pak jsem si zvolila dva volitelné

předměty – chemii a biologii, protože jsem chtěla jít na zdravotní sestru, nebo do zdravotnictví. Takže ano, ta chemie mi pomohla.

Tazatelka: Ke studiu v Irsku. Bakalářské studium tedy trvalo 4 roky? Bylo to prezenční?

Alice: Ano, 4 roky a bylo to prezenční. Bylo to full time studium. Ráno od 9 hodin až zhruba do 2 hodin nebo dvakrát týdně do 4 hodin odpoledne. Měli jsme výuku prezenční, ale taky laboratorní praxi. Měli jsme 6 hlavních disciplín. Třeba přednášky z transfuzí a následně jsme měli týden praxe, kde jsme si zkoušeli, co jsem se předchozí týden naučili.

Tazatelka: Takže jsi měla během studia hodně praxe?

Alice: Ano, v prvním a v druhém ročníku jsme měli hodně přednášek, v druhý ročník navíc byl v době covidové pandemie, takže to jsme neměli skoro žádné laboratorní práce, protože studium bylo celé online. Ve třetím ročníku jsme pak měli jenom praxi, asi jen jeden den v týdnu jsme měli výuku a ve čtvrtém ročníku to bylo náročné, to jsme měli i přednášky i praxi. Navíc se psala závěrečná práce.

Ve třetím ročníku, když jsme měli tu praxi, to je něco, co se praktikuje jen na třech univerzitách v Irsku v tomto oboru. I když se tento obor Biomedical sciences anebo medical sciences učí na Trinity college, i na univerzitě v Maynooth a tam tyto praxe nemají, i přesto, že studenti, kteří tuto praxi nemají pak nemůžou pracovat v laboratořích.

My, jako laboratorní personál, musíme mít registraci od CORU (registr pracovníků ve zdravotnictví, pozn.), kde jsou všichni lékaři, sestry. Když tohle pracovník nemá, nemůže pracovat v nemocnici. Podmínkou je 1000 hodin odpracované praxe. A tahle praxe je součást tréninku, není to placená praxe. Vše se zaznamenává do dokumentů, podle daných parametrů. To jsme potřebovali i k bakalářskému studiu.

Tazatelka: Jak bylo studium hodnoceno?

Alice: My jsme měli pásmák 50 %, takže jsme potřebovali minimálně to, abychom prospěli, ale jen poslední rok se počítal do výsledného hodnocení

Tazatelka: Jak probíhalo ukončení studia?

Alice: Během studia jsme museli složit všechny zkoušky, kdo je nesložil, opakoval v srpnu. Závěrečný rok, během zimního semestru jsme měli taky ještě zkoušky a během letního semestru byla jenom bakalářská práce, která je vlastně výzkumný projekt. Moje téma bylo zkoumání hemoglobinů, který se měří u diabetiků, porovnávala jsem měření a jejich přesnost u dvou přístrojů. K této práci jsme taky museli udělat plakát, kde jsme shrnuli naši práci a tu následně odprezentovali.

Tazatelka: Takže státnice pro zakončení studia nebyly?

Alice: Konala se závěrečná zkouška, ale ta byla pouze pro studenty, kteří měli známku na hraně. Když měli třeba 64,9 % s čím by prospěli, ale potřebovali 65 % aby mohli mít lepší známku, tak aby se učitelé rozhodli, jestli udělit lepší nebo horší známku, tak proběhla ještě ústní zkouška.

Tazatelka: Takže závěrečná zkouška byla pouze pro vyrovnání známky?

Alice: Ano, státnice jako takové jsme neměli. A co se obecně týká ústních zkoušek, tak jsme měli jenom ve třetím ročníku, a to bylo jenom jednou 10 minut na obor. Ostatní zkoušení probíhalo formou uzavřených testů, kde jsme vybírali z odpovědí a, b, c, d. Potom jsme ještě psali eseje a praktické zkoušky – například zjišťování krevních skupin za pomoci krve a různých chemikálií.

Tazatelka: Takže vás prakticky zkoušeli z toho, co budete následně dělat během vykonávání samotné profese?

Alice: Ano, třeba jsme dostali krevní plazmu, a my jsme měřili cukr a bílkoviny v ní obsažené.

Tazatelka: Studovala jsi v Česku úplně jiný obor a mnoho let před studiem v Irsku, takže srovnání bude složité, avšak třeba přístup, či něco jiného co tě napadne, dá se to srovnat?

Alice: Určitě ano. V Irsku mi to přišlo jednodušší. Přestože na gymnáziu nás učili velké množství informací, bylo toho strašně moc, museli jsme vědět úplně všechno. Tady jsme měli 12 hodin přednášek a ty testy byly skutečně jenom z těch 12 hodin přednášek na to, aby student prošel. Pokud chtěl student lepší známku, mohl si navíc přečíst nějaké studie a zmínit je v testu. Myslím si, že je to postavené tak, že pokud student jen napíše to, co se naučil na přednášce, tak může dostat až 70 %, pokud zmíní něco navíc, co ten učitel nezmínil během přednášek, může dostat třeba 80 %.

Tazatelka: Na tohle jsi přišla vlastním pozorováním, nebo vám to přímo tak bylo řečeno od učitelů?

Alice: Ne, tohle nám řekni na tom Access foundation programme, který nás připravoval na studium. Měli jsme tam předmět, který se jmenoval Studies skills, ten byl super. Vysvětlovali nám, kdo je kdo na vysoké škole, kdo je profesor, jak vysoká škola funguje.

Tazatelka: Takže se ti to potom i potvrdilo v praxi?

Alice: Ano, potvrdilo.

Tazatelka: Jak probíhalo studium během covidu, jak fungovalo online vzdělávání?

Alice: Super bylo to, že když začaly lockdowny v září roku 2020, tak škola nakoupila laptopy a studenti, kteří neměli svůj laptop, tak si ho mohli půjčit z knihovny třeba jako knížku a využívat ho mohli až do konce studia. Toho jsem okamžitě využila, protože mám 4 děti a když měli všichni online výuku, tak to bylo náročné.

Některé přednášky byly nahrané, třeba profesionální praxe, kde jsme se učili o tom, jak funguje akreditace a podobně. Některé přednášky, jako hematologie, byly online. Nesměli jsme nahrávat, dokonce měli speciální program, který je upozornil na to, když někdo začal nahrávat. Ale to studenti stejně obcházeli třeba nahráváním do telefonu.

Tazatelka: Takže materiály ke studiu jste měli všechny online?

Alice: Ano, to ano. Všechny přednášky a podklady k tomu dali učitelé online k dispozici už před přednáškou a požádali nás, abychom si to vytiskli a pak si k tomu mohli psát poznámky.

Ve druháku, během covidu, jsme měli i zkoušky online. Open book formou – to znamená, že můžeme mít otevřené i poznámky ze studia. Ale to naše studium je komplexní, takže student ví, nebo neví. A když student neví, tak ho poznámky nezachrání.

I testy jsme psali doma, na papír, bez nějakých sledovacích kamer. Měli jsme dvě hodiny času na to odpovědět na otázky z testu a pak jsme to speciálním programem v mobilu poslali vyučujícímu a ten to ohodnotil. Třeba z organické chemie, kde se píšou vzorečky a struktury sloučenin se musely psát rukou

Tazatelka: I přesto, že se jednalo o studium prezenční. Dalo se u studia i pracovat?

Alice: Já jsem nepracovala. Víím, že někteří kolegové pracovali, ale pak chodili pozdě na přednášky anebo třeba nechodili vůbec. A hodně studentů taky v prvním ročníku odpadlo, asi 20 lidí z 80 celkem.

Já jsem nepracovala, protože já jsem měla stipendium. Byla jsem v programu Back to education allowance, což bylo nějakých 350 euro týdně, tohle se počítá podle počtu dětí. A taky jsem byla v programu Uiversity. To je projekt jednoho bohatého pána, který si otevřel nadaci a poskytuje scholarship (stipendium, pozn.) studentům, kteří ho nějakým způsobem zaujmou. Bylo nás asi 500

uchazečů, podstoupila jsme hodinový pohovor, ptali se snad úplně na vše. Už předtím jsem znala pár lidí, kteří tohle stipendium dostali. Například můj kamarád, který je neslyšící a asi 12 let pracoval na letišti, ale pak se rozhodl, že bude studovat Computer science (počítačová vědy, pozn.). Vím také o studentech umění, sociálních pracovnících a jiných různých profesích. Obecně to je pro neobvyklé mature students (zralí studenti, pozn.).

Tazatelka: Takže to byl ten hlavní důvod, proč sis studium mohla finančně dovolit?

Alice: Rozhodně ano. Ještě navíc organizace SUSI, která studentům pomáhá platit Student contribution, což tehdy bylo 3000 euro a platí se to každý rok jako zápisné. S tím mi tedy pomohli a dál už se nic neplatilo. Od social welfare (sociálního úřadu, pozn.) jsem potom dostávala Back to education allowance.

Tazatelka: Objevily se během studia nějaké překážky, které mohly ohrozit tvé úspěšné dokončení studia?

Alice: Ano, kdybych neměla to stipendium od University, asi bych to hodně těžko zvládala. Největším výdajem bylo hlídání dětí. Já jsem je ráno brávala s sebou do školy, protože jim tehdy bylo 5 až 13 let. Všichni jsme začínali mezi 8,30-9 hodin a bylo to po cestě. Ale problém nastával odpoledne, kdy jsem byla ve škole třeba do 4 hodin odpoledne a potřebovala jsem někoho, kdo by děti vyzvedl, dovedl domů a chvíli tam s nimi ještě byl. A to bylo velmi drahé. To byla asi největší bariéra.

Tazatelka: Jak jsi to měla s angličtinou?

Alice: Já jsem byla s manželem od roku 2003, a on byl cizinec, takže jsme spolu mluvili jenom anglicky, takže angličtina byla v pohodě, a navíc jsem hodně četla, když jsem byla s dětmi na mateřské. Angličtina nebyl problém.

Tazatelka: Jaký byl přístup přednášejících? Podporovali vás při studiu? Byli přístupní konzultacím?

Alice: Měli jsme praktika, který nám odpovídal na otázky, když nám něco nebylo jasné z přednášky, například z organické chemie.

Taky tam byla Chaplain (kaplan, pozn.) - studijní poradkyně, a ta nám pomáhala s hladkým průběhem studia, nejen z akademického hlediska. V prváku byla studentka, která měla pocit, že byla šikanována a ta třeba žádala o pomoc Chaplain.

Všichni vyučující byli na naší straně, co se studia týče. V Česku se říká, že dobrá škola se pozná podle toho, kolik studentů ji nedokončí, tady je to naopak, každému studentovi se snaží pomáhat a když jsme měli nějakou otázku, mohli jsme poslat učiteli email.

Tazatelka: Jak se vlivem studia změnila tvá kariéra?

Alice: To je ta nejlepší část! Biomedical science, nově už jen medical science, má nedostatek kvalifikovaných pracovníků v laboratořích, protože CORU nasadilo laťku velmi vysoko a je těžké se do laboratoře dostat. Student po střední škole musí mít velmi dobré hodnocení, aby se na tuto školu dostal. Navíc, pouze tři univerzity v zemi mají program, který připraví studenty do praxe, kteří jsou kvalifikovanými pracovníky. Navíc, ne každý, kdo školu vystudoval jde pracovat do laboratoře. Někteří odjeli do zahraničí, nebo šli do výzkumu, taky na mateřskou. Takže kvalifikovaných pracovníků je hrozně málo a každý z nás měl 4-5 nabídek práce hned potom, co jsme skončili školu a mohli jsme si vybírat.

A i během praxe, kterou jsme měli v různých laboratořích, nám nabízeli práci a ptali se nás, jestli se po dokončení studia k nim do laboratoře vrátíme.

Tazatelka: Byl i tohle jeden z důvodů, proč sis tuhle univerzitu a tenhle obor vybrala?

Alice: Já jsem to v době, kdy jsem začínala ani nevěděla. Navíc v době, kdy jsem studovala, tedy v roce 2019, CORU ještě nebylo pořádně uzákoněné. Po

uzákonění dala stávajícím pracovníkům v oboru dva roky na dokončení potřebné registrace.

Z toho kurzu, který jsem teď dokončila, musím mít ještě dva roky praxe a pak můžu pokračovat na magisterské studium. A to by na part time a podmíněno je to prací v laboratoři, protože k ní musíš mít přístup pro praxi a diplomovou práci, kterým bude nějaký výzkum.

Tazatelka: Zvažuješ toto magisterské studium?

Alice: Určitě ano. Především kvůli finančnímu ohodnocení. S bakalářským vzděláním jsem Basic grade medical scientist (Základní úroveň laboranta, pozn.), plat začíná na 36 000 euro, každý rok se zvyšuje o 1500 ročně. To je veřejně dostupná informace, která se dá najít na internetu. S magisterským vzděláním je možnost být na pozici Senior medical scientist anebo Specialist medical scientist a u těchto pozic plat začíná na 52 000 - 65 000 euro. V práci máme jednu specialistku, která pracuje na rozborech močových kamenů, dostane z vyšetření vzorek močových kamenů, ten rozdrtí, dá to do analyzátoru a za tohle má 65 000 euro ročně.

Ještě jsem chtěla říct, tím, že tady je opravdu málo pracovníků na těchto pozicích, podporují relokaci pracovníků ze zahraničí. Mám například kolegu ze Zimbabwe, který tam vystudoval a měl tam 15 let praxe, zažádal online, požádal si o registraci do CORU, to trvalo asi rok a půl a pak přiletěl tady na pracovní vízum. A takto je tady například spousta lidí z Afrických zemí. My třeba nemáme Indý, ale Indové a Malajsijci jsou často třeba zdravotní sestry.

Tazatelka: Doporučila bys studium na základě svých zkušeností?

Alice: Rozhodně ano. Ale taky bych doporučila, ať si každý vytvoří skupinku studentů kolem sebe, kteří si pak můžou navzájem pomáhat a hlídat si termíny odevzdání. Bez této skupinky bych asi nedostudovala

Tazatelka: Jak tě podporovalo okolí při studiu? Jak to vnímali? A byla jsi někomu inspirací?

Alice: Moje děti říkaly učitelkám, že maminka je studentka. Mojí dceři tehdy bylo 9 let a rodiče jejich spolužáků za mnou chodili a gratulovali mi, když jsem dostudovala. A můj otec mě rozzlobil, protože mi bylo 40 a vyčítal mi, že magistra budu mít, až mi bude 50 a že teda je rád, že konečně budu pracovat. Taky musím říct, že teda v prvním ročníku na vysoké škole, jsem se znovu provdala. Můj druhý manžel je taky cizinec (ze stejné země jako první manžel, pozn.) a toho, když jsem se ptala, tak mi řekl, že si nemyslel, že studium dokončím, protože ví, že je to těžké.

Tazatelka: Takže důvod, cíl, proč jsi začala studovat, tedy profesionální pozice, se naplnil?

Alice: Ano, to je pravda. Důležité je mít obor, který studenta baví. Nesnášela jsem praxi, protože jsme tam jenom seděli a nemohli jsme moc na nic sahat, abychom něco nerozbili. Ale musím říct, že strašně ráda pracuju, protože mě ta práce strašně baví a chodím tak domů úplně nadšená a nabíjí mě to energií. Největší důvod ale i přesto asi byly finance. Se 4 dětmi si nemůžu dovolit pracovat za minimální mzdu. A taky jsem chtěla být motivací a příkladem svým dětem. Má nejstarší dcera, ta, která tady s námi přicestovala, když jí bylo 8 měsíců, je teď ve druhém ročníku na vysoké škole. Myslím si, že i to je důležité, že mé děti vidí, že se to dá vystudovat vysokou školu, a tak snad to vyjde i jim.

A taky jedna moje kamarádka, ta byla s dětmi doma 17 let, si udělala Health care assistance course (kurz zdravotní asistence, pozn), a teď pracuje v asistenčním domu, kde pomáhá lidem s koupáním, krmením a podobně. A přitom nikdy neplánovala návrat do práce, nebo do studia. Nikdy to nezmínila, ale třeba jsem i já pro ni byla inspirací.

Tazatelka: Myslíš si, že by se tento tvůj příběh mohl stát v Česku?

Alice: Myslím si, že vůbec, protože mě bylo 34 let, když jsem šla na vysokou a nevím, jestli by tohle bylo možné. Navíc z finančního hlediska, školu jsem měla zaplacenou od SUSI a s živobytím mi pomáhal státní program Back to education allowance a soukromé stipendium.

Tazatelka: Byli s tebou v ročníku i jiní netradiční studenti?

Alice: V našem ročníku byly tři mature students (zralí studenti, pozn.) a všechny to byly žen nad 30 let. Byla jsem to já, pak studentka z Venezuely a jedna z Mexika. A musím podotknout, že se k nám chovali úplně stejně, jako ke všem ostatním studentům, stejný metr na všechny. Celkem nás bylo asi 60, v první ročníku, většina byli tradiční studenti pokračující po střední škole, tři jsme byly tedy netradiční studentky a končilo nás zhruba 39. Netradiční studentky dokončily všechny.

Tazatelka: Víím, že ty jsi měla studium podporováno z různých zdrojů, ale víš, kolik stojí tohle studium?

Alice: To je těžké říct, protože to jediné, co se platí je Student contribution fee, nic víc se neplatí. Co já víím, tak studenti z Evropské unie a Irové platit nemusí, platí jen studenti z třetích zemí. Ale záleží jak která škola. Dál ale víím, že magisterské studium se platí, to bude zhruba 4700 euro za rok, na Trinity college bych platila 14000 euro za rok. A práci nám potom nabídnou asi stejnou, protože nemají dost pracovníků. V laboratoři máme asi 4 lidi, kteří absolvovali školu v posledních 4 letech, a hodně z nich chtělo jít na Trinity college, protože to dobře vypadá v životopise.

Tazatelka: Na vysokou školu jsi nevstupovala s Irish leaving certificate (ekvivalent české maturity, pozn.), ale dodělala si ten jednoletý kurz, který ho nahradil, je to tak?

Alice: Ano, Access foundation programme je uznávaný po dokončení stejně uznávaný jako Leaving certificate, a mám dokonce pocit, že je to sponzorované Evropskou unií proto, aby pomohli lidem dostat se zpátky do práce.

Tazatelka: Moc děkuji za Tvůj čas a tvou otevřenost. Přeji ti hodně štěstí.

Alice: Já také moc děkuji, jsem ráda, že to někoho zajímalo. A přeji hodně štěstí.